

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
METİN ODAKLI DEĞERLER EĞİTİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖYKÜ UZUN

**ANKARA
EYLÜL, 2024**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
METİN ODAKLI DEĞERLER EĞİTİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖYKÜ UZUN

DANIŞMAN: DOÇ. DR. ZEYNEP ZELİHA SONKAYA

**ANKARA
EYLÜL, 2024**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Öykü UZUN adlı öğrenci tarafından Doç. Dr. Zeynep Zeliha SONKAYA danışmanlığında hazırlanan "**Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Odaklı Değerler Eğitimi**" başlıklı bu çalışma Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/ Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı'nda jüri üyelerince oy çokluğuyla **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan		
Üye		
Üye		

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Eğitim Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından .../ .../20... tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Mehmet İkbâl YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmî yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Öykü UZUN

ÖZET

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE METİN ODAKLI DEĞERLER EĞİTİMİ

Uzun, Öykü

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zeynep Zeliha SONKAYA

Eylül, 2024, xii + 85 sayfa

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde ders kitaplarında yer alan metinler Türkçe öğretiminin temel aracı niteliğinde olup ulusal kültüre ait değerlerin öğrencilere aktarımında oldukça önemlidir. Dil öğrenme süreci aynı zamanda değer eğitimi de kapsayan bir süreç olduğundan ders kitaplarındaki metinlerin de bu hedefe uygun bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Bu hedef doğrultusunda araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylere yönelik hazırlanan ders kitaplarında yer alan metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit 1 Temel (A1-A2), Yeni Hitit 2 Orta (B1) ve Yeni Hitit 3 İleri (B2-C1) seviye ders kitaplarında yer alan metinler seçkisel yöntemle belirlenerek incelenmiştir. İncelenen kitaplardaki metinlerde yer alan değerlerin sınıflandırılmasında T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) yer alan tema ve alt temalar dikkate alınmıştır. Bu öğretim programında yer alan tema ve alt temalar, T.C. MEB Türkçe Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerlere istinaden bu araştırmada “kök değerler” olarak kabul edilmiştir.

Bu araştırmada, Yeni Hitit serisinde yer alan metinlerindeki anahtar sözcükler üzerinden değer aktarımlarının yapıp yapılmadığına bakılmıştır. Özellikle ileri seviyede daha karmaşık dil yapıları ve geniş bir kelime dağarcığına odaklanıldığı görülmektedir. Bu durum öğrencilere Türkçeyi akademik ve profesyonel amaçlarla etkili bir şekilde kullanma becerileri kazandırmaktadır. Değer aktarımının anahtar sözcükler üzerinden geniş bir yelpazede işlenmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlarla ilgili örnek olayların metinlerde fazla olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, Yeni Hitit serisinin dil öğreniminde kapsamlı bir yaklaşım benimsediğini ve öğrencilere ana dilimizin çeşitliliğini ve zenginliğini keşfetme şansı verdiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancılar Türkçe Öğretimi, Değerler Eğitimi, Kültürel İçerik, Ders Kitaplarını İnceleme

ABSTRACT

TEXT-FOCUSED VALUES EDUCATION IN TEACHING TURKISH TO FOREIGN LEARNERS

UZUN, Öykü

Master's Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Supervisor: Doç. Dr. Dr. Zeynep Zeliha Sonkaya

September, 2024, xii + 85 pages

In the process of teaching Turkish as a foreign language, the texts included in textbooks are the primary tools of Turkish language teaching and play a significant role in conveying national cultural values to students. Since the language learning process also encompasses cultural transmission, the texts in textbooks should be prepared in line with this goal. In line with this objective, this research aims to examine the texts in the textbooks prepared for individuals learning Turkish as a foreign language from the perspective of values education. For this purpose, texts from Yeni Hitit 1 Basic (A1-A2), Yeni Hitit 2 Intermediate (B1), and Yeni Hitit 3 Advanced (B2-C1) level textbooks, prepared by Ankara University TÖMER, were randomly selected and analyzed. The main and sub-themes in the texts of the examined books were classified according to the Turkish and Turkish Culture Course Curriculum (2018:4) by the Ministry of National Education. The main themes in this curriculum, based on the core values in the Turkish Language Curriculum (2019) by the Ministry of National Education, were accepted as "core values" in this research.

In this research, it was examined whether value transfers were made through the keywords in the texts of the Yeni Hitit series. It is particularly noted that more complex language structures and a broader vocabulary are focused on at the advanced level. This equips students with the skills to use Turkish effectively for academic and professional purposes. It was found that value transmission was addressed through keywords across a wide range. Additionally, there are many case studies in the texts related to situations that students may encounter in daily life, aiming to improve their communication skills.

This research shows that the Yeni Hitit series adopts a comprehensive approach to language learning and offers students the chance to discover the diversity and richness of our mother tongue.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Values Education, Cultural Content, Textbook Examination

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasının hazırlanma sürecinde bana destek olan herkese en içten teşekkürlerimi sunarım. Öncelikle değerli bilgileri, deneyimleri ve rehberliği ile araştırmanın şekillenmesinde büyük rol oynayan danışman hocam Doç. Dr. Zeynep Zeliha Sonkaya'ya teşekkür ederim. Bilgi birikimi ve akademik rehberliği, bu tez çalışmasının her aşamasında benim için bir ışık oldu.

Aynı zamanda, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde birlikte çalışma fırsatı bulduğum tüm hocalarıma ve akademik personele şükranlarımı sunarım. Onların desteği, bu tezi tamamlamamda önemli bir motivasyon kaynağı oldu. Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda geçirdiğim zaman boyunca edindiğim bilgi ve deneyimler, akademik ve kişisel gelişimim için paha biçilemezdir.

Aileme, arkadaşlarıma ve beni her zaman destekleyen, motive eden herkese minnettarım. Onların sevgisi, sabrı ve anlayışı, bu araştırmanın her safhasında bana güç verdi. Özellikle zor zamanlarımda yanımda olan ve beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan eşim Emre Uzun'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu araştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan kitaplara, değer aktarımının daha etkili olmasını sağlayan metin seçilmesine yönelik tartışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırmanın ilgili alana faydalı bir katkı sağlamasını umuyorum.

Bu tezimi sevgili babam Servet ALPER'e ithaf ediyorum.

Eylül, 2024
Öykü UZUN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR/ SİMGELER	xii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem	1
Amaç	4
Önem	6
Sayıtlılar	8
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	9
BÖLÜM 2.....	10
Kuramsal Çerçeve	10
Dil.....	10
Değer Kavramı ve Önemi	16
Değerler Eğitimi.....	18
Kültür- Değer İlişkisi	23
Yabancılar Türkçe Öğretimi: Tarihçe ve Gelişim.....	25
CEFR ve Dil Öğretimindeki Rolü.....	26
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi ve Aktarımı.....	27
Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Materyallerin Özellikleri ve Önemi.....	28
Yeni Hitit Ders Kitaplarına Genel Bir Bakış	29
Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'na Genel Bir Bakış	30
Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'na Genel Bir Bakış	32
İlgili Araştırmalar	33
BÖLÜM 3.....	40
YÖNTEM	40
Araştırmanın Modeli	40
Çalışma Grubu.....	41
Verilerin Toplanması.....	42
Verilerin Çözümlemesi	42
BÖLÜM 4.....	44
BULGULAR VE YORUMLAR	44
Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit (1-2-3) Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değer Aktarımına İlişkin Bulgular ve Yorumları	44
a) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Bayramlar ve Kutlamalar” Kök Değerinin Dağılımı	46

b) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Ben ve Ailem” Kök Değerinin Dağılımı	47
c) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama” Kök Değerinin Dağılımı	49
d) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Geçmişe Açılan Kapı” Kök Değerinin Dağılımı	51
e) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Gezelim Görelim” Kök Değerinin Dağılımı	53
f) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “İnsan ve Doğa” Kök Değerinin Dağılımı	55
g) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Oyun ve Eğlence” Kök Değerinin Dağılımı	57
h) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Sanat ve Edebiyat” Kök Değerinin Dağılımı	58
BÖLÜM 5.....	63
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	63
Sonuçlar.....	63
Öneriler.....	65
KAYNAKLAR.....	67
EKLER	82
EK 1. Etik Kurul Onayı.....	83
BENZERLİK BİLDİRİMİ	84
ÖZ GEÇMİŞ.....	85

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Temalar ve Alt Temalar	22
Tablo 2. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Bayramlar ve Kutlamalar Değerinin Dağılımı	46
Tablo 3. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Ben ve Ailem Kök Değerinin Dağılımı.....	48
Tablo 4. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama Kök Değerinin Dağılımı.....	49
Tablo 5. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Geçmişe Açılan Kapı Kök Değerinin Dağılımı	51
Tablo 6. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Gezelim Görelim Kök Değerinin Dağılımı	53
Tablo 7. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan İnsan ve Doğa Kök Değerinin Dağılımı.....	55
Tablo 8. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Oyun ve Eğlence Kök Değerinin Dağılımı	57
Tablo 9. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sanat ve Edebiyat Kök Değerinin Dağılımı	59
Tablo 10. Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Tespit Edilen Kök Değerlerin Toplam Dağılımı.....	60

KISALTMALAR/ SİMGELER

CEFR	Common European Framework of Reference for Languages: A1, A2, B1, B2, C1, C2, Ortak Avrupa Dil Çerçevesi dil beceri seviyeleri
çev.	çeviren
DEB	Değerler Eğitimi Bölümü
dk.	dakika
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
ed.	editör
EĞE	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İÖ	İletişimsel Öğretim
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
örn.	örneğin
Prof.	Profesör
s.	sayfa
sn.	saniye
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
TÖMER	Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vs.	vesaire
YH-1	Yeni Hitit 1
YH-2	Yeni Hitit 2
YH-3	Yeni Hitit 3
YL	Yüksek Lisans

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çalışma kapsamında birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı; çalışmanın önemi, sınırlılık ve sayıltılar ile tanımlar yer almaktadır.

Problem

İnsanlar arasında iletişim sağlamada kullanılan araçların başında “dil” olgusu gelmektedir. Dil, bireylerin duyguları ve düşüncelerini yaşadıkları toplumun ortak anlam ve ses kurallarını kullanarak başkalarına aktarmalarını sağlayan karmaşık ve yüksek düzeyde gelişmiş bir sistemdir. (Aksan, 2000: 55). İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan en önemli sistem olan dil kavramı birbiriyle yakından ilişkili dört temel beceriden meydana gelmektedir. Söz konusu temel dil becerileri konuşma, dinleme, yazma ve okuma şeklinde sıralanmaktadır (Kurudayıoğlu ve Çetin, 2015: 1). Dil becerileri küçük yaşlardan itibaren eğitim ve sosyal çevre etkileşimi ile gelişim göstermektedir. Konuşma becerisi, öğrenilen ilk dil becerisi olarak dikkate alınırken diğer dil becerilerinin geliştirilmesi eğitim ile mümkün olmaktadır. Bu kapsamda ilkokul kademesinden itibaren konuşma becerisinin geliştirilmesinin yanında okuma, yazma ve dinleme becerisinin geliştirilmesine de önem verilmektedir. Bu durum ana dil öğretiminin yanı sıra yabancı dil olarak farklı dilleri öğrenme süreci için de geçerli bir durumdur.

İnsanların iyi bir dil ve iletişim becerisine sahip olmaları için bu dört temel dil becerisini büyük oranda edinmiş olmaları gerekmektedir. Ana dili öğrenme sürecinde bu becerilerin edinilmesi, yabancı dil öğretiminde temel becerilerin kazandırılmasına kıyasla çok daha zordur. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde geleneksel öğretim yöntemleri yetersiz kaldığından güncel öğretim yöntemleri de (drama, e-öğrenme, iş birlikli öğrenme) kullanılmaktadır. Araştırmalar, yabancı dil öğretiminde geleneksel öğretim yöntemlerinin yanında farklı tekniklerden yararlanılmasının öğrenci başarısını daha fazla artırmıştır (Başören, 2015: 1; Yıldırım, 2012: 1; Erdoğan, 2016: 1). Özellikle son yıllarda eğitim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak derslerde teknolojik ders materyal ve uygulamalarına yer verilmesi yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını artıran unsurlar arasında yer almaktadır (Salaberry, 2001: 1; Nazira, 2020: 110; Cho ve diğerleri, 2018:

1; Chun ve diğerkleri, 2016: 1). Eğitimde teknoloji kullanımı öğrenci başarısını ve dil edinme sürecini olumlu yönde etkilediği için dünyada ve ülkemizde temel kaynak olarak kabul edilen ders kitaplarının yanı sıra öğretim süreçlerinde yeni uygulamalara da yer verilmektedir. Bu yenilikler, öğrenme deneyimlerini zenginleştirirken öğrencilere daha etkili ve etkileşimli bir öğrenme ortamı sunmayı amaçlamaktadır.

Özellikle bazı ülkelerde yabancı dil öğretimi ana dil öğretimiyle eş değerk bir öneme sahip hâle gelmekte ve yabancı dil öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik yeni modeller geliştirilmektedir. Yabancı dil öğretimine verilen önemin artmasının ve yabancı dil başarısını geliştirmeye yönelik çabaların temelinde küreselleşme süreci yatmaktadır. Çünkü içinde bulunduğumuz dönemde küreselleşmeyle birlikte farklı kültürlerin birbiri ile daha kolay etkileşim içine girdikleri görölmektedir. Bu durum toplumlar arasındaki iletişimin ve yabancı dil öğrenmenin de önemini arttıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde yabancı dil bilmek kişisel gelişimin desteklenmesinin yanında büyük bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir. Bunun bilincinde olan ülkeler yabancı dil öğretim sürecine ilişkin eğitim politikalarını sürekli geliştirme yoluna gitmektedir (İşisağ ve Demirel, 2010: 192). Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiği zaman hem Türkiye’de hem de yurt dışında yer alan birçok ülkede yabancı dil öğretim politikalarının geliştiği görölmektedir (Küzeci, 2015: 13; Haznedar, 2004: 15; Siddiek, 2011: 115; Alwasilah, 2013: 1; Kiany ve diğerkleri, 2011: 49). Yabancı dil öğretimine verilen önemin artması ve öğrencilerin yabancı dil becerilerini geliştirmeye yönelik politikaların hız kazanması, dil bilimi alanında çalışmalar yapan araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu durum yabancı dil öğretimi üzerine yapılan akademik çalışmaların da hız kazanmasına zemin hazırlamıştır.

Yabancı dil politikaları ülkelerin kendi ana dilleri dışında kalan yabancı diller için geliştirdikleri politikalar arasında yer almaktadır. Yabancı dil denildiği zaman insanların aklına genellikle İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça gelmektedir. Bir dili yabancı olarak nitelendirebilmek için o dilin öğrencilerinin ülkesinde resmî dil veya dillerden biri olmaması gerekmektedir. Örneğin, eğer bir ülkenin resmî dillerinden birisinin İngilizce olduğu durumda, vatandaşların ana dili başka bir dil olabilmekte fakat resmî yazışmalarda İngilizce de kabul etmektedir. Bu ülke vatandaşları İngilizce öğrenmek istediğinde “İkinci dil olarak İngilizce” öğrenimi almaktadır. Dolayısıyla Türkçe öğrenmek isteyen yabancılara “yabancı dil olarak Türkçe” eğitimi verilmektedir. Bu bağlamda ikinci dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin dil becerileri geliştirmeye ve Türkçe öğrenme düzeylerini artırmaya yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

İçinde bulunduğumuz dönemde Türkiye'nin diğer devletlerle siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerinin gelişmesi yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen birey sayısının da artmasına zemin hazırlamıştır. Çünkü Türkiye ile birçok konuda iş birliği içinde olan ülkelerin ikili ilişkileri geliştirmek adına Türkçe bilen çalışanlara ve iş insanlarına gereksinim duyma düzeyleri yükselmiştir (Yılmaz ve Temiz, 2015: 140). Türkçenin diğer diller gibi dünyanın birçok ülkesinde önem verilmeye başlanan bir dil hâline gelmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de ciddi gelişmeler meydana geldiğini göstermektedir. Söz konusu gelişmelerin ağırlıklı olarak ders materyalleri ve öğretim yöntemleri konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle eğitim alanındaki teknolojik gelişmeler, diğer derslerde olduğu gibi Türkçenin yabancı uyruklu öğrencilere öğretilmesi süreçlerinde de teknolojik materyallerden yararlanma düzeyini artırmıştır (Atılğan ve Yalçın, 2009: 770). Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe eğitimi verilen birçok kurumda basılı ders materyalleri arasında yer alan kitapların yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu durum Türkçenin yabancı dil olarak öğretim sürecinde, özellikle kullanılan kitapların incelendiği çalışmaların artmasına zemin hazırlamıştır (Işıkoğlu, 2019: 553; Çelik, 2014: 1; Aydın, 2015: 1). Bu konuda yapılan çalışmaların hem yabancı dil öğretiminde sıklıkla kullanılan geleneksel öğretim yöntemlerine hem de modern öğretim yaklaşımlarına yönelik olduğu görülmektedir.

Alan yazında konuyla ilgi yapılan çalışmalar incelendiğinde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında temel becerilerin aktarımı (Tiryaki, 2013: 38), Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi aşamasında öğretmen yeterlikleri (Mete ve Gürsoy, 2013: 343), Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçenin öğretilmesi üzerine yapılan akademik çalışmaların derlenmesi (Göçer ve Moğul, 2011; Türkben, 2018: 2464), yabancı dil Türkçe öğretim sürecinde aktif olarak faydalanılan kitapların içerik analizi (Ökten ve Kavanoz, 2014: 845), Türkçeyi yabancı öğrencilere aktarma ve öğretim sürecinde uygulanan yöntemler (Aykaç, 2015: 161), Türkçenin yabancılara öğretim sürecinde öğrencilerin kaygı düzeyleri (Aytan ve Tunçel, 2015: 50), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapılan dilbilimsel hataların incelenmesi (Bayazıt, 2019), dil öğretim sürecinde öğrencilerin yaptıkları çeviri hataları (Sonkaya, 2019) ve öğrencilerin öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir (Boylu, 2014: 335). Literatürde yer alan bu veriler değerlendirildiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sadece kullanılan öğretim yöntemlerinin etkinliği ile sınırlı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalarda dil gelişiminin yanında dil öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların da belirlenmeye çalışıldığı ve yabancılara

Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları çözmeye yönelik çeşitli girişimlerin hayata geçirildiği görülmektedir.

Farklı yabancı dillerin öğretim süreçleri üzerine yapılan çalışmalarda ise genellikle yabancı dil öğrenmeyi etkileyen faktörlerin (Mahmoudi ve diğerleri, 2015: 313; Sulistiyo, 2018: 20; Unsworth ve diğerleri, 2015: 527), yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin (Larysa ve diğerleri, 2020: 1; Muhammadali, 2023: 127; Abdyhalykova, 2016: 1) ve yabancı dil öğrenme sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları sorunların incelendiği göze çarpmaktadır (Erdem ve Tutkun, 2016: 268; Candaş-Karababa, 2009: 265; Aldan-Karademir ve Gorgoz, 2019: 118). Buna karşın yapılan literatür taraması sonunda Türkçenin yabancılara öğretilmesi aşamasında kullanılan ders kitaplarının değer aktarımı yönünde incelendiği çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Dermircan, 2016; Erdem ve Bahşi, 2022; Şahin, 2022). Ders kitapları sadece ana dil değil, aynı zamanda yabancı dil öğrenme sürecinde de sıklıkla kullanılan temel ders materyalleri arasında yer almaktadır. Bu durum özellikle kültürel unsurların yabancı uyruklu öğrencilere aktarılma sürecinde ders kitaplarının uygun bir şekilde hazırlanmasını, mevcut eksikliklerinin belirlenmesini ve bu eksikliklerin giderilmesine yönelik önlemlerin alınmasını zorunlu hâle getirmektedir.

Yabancı dil öğretimi sürecinin başarılı olabilmesi için öğrencilerin dil bilgisi kurallarının yanında hedef dilin kültürel özelliklerini de öğrenmesi gerekmektedir (Zeyrek, 2020). Erdem ve Bahşi (2022), dil öğrenme sürecinde kültür ve değer aktarımını planlamanın gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Türkçenin yabancılara öğretilmesi aşamasında aktif olarak faydalanan ders kitaplarının değer aktarımı yönünden incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yapılan bu araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde metin odaklı değerler eğitiminin ders kitapları aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır.

Amaç

Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde farklı kurumlar tarafından yazılan ders kitaplarının temel kaynak olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin Türkçe öğrenme becerilerinin geliştirilmesi için öncelikle ders kitaplarının içerik bakımından incelenmesi ve bu kitaplardaki eksikliklerin gözden geçirilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu araştırmada ülkemize gelen yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak kitap olarak okutulan ve yabancı

uyruklu öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından basılan Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti Yeni Hitit temel (YH-1), Yeni Hitit 2 orta (YH-2), Yeni Hitit 3 yüksek (YH-3) seviye kitaplarında bulunan metinlerin değerler eğitimi bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından yayımlanan bu kitapların tüm seviyelerinin tercih edilmesinin nedeni, ilk kurdan son kura kadar kitaplardaki değerler arasında bir değişkenlik olup olmadığının tespit edilmesidir. Bu sayede ders kitaplarındaki eksikliklerin belirlenmesi ve konuya ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi mümkün olacaktır.

Yeni Hitit kitaplarında yer alan her bir üniteye ait metinler seçkisel yöntemle belirlenecektir. Her kitapta yer alan 12 üniteden seçkisel yöntemle bir metin seçimi yapılacak, bu sayede bir seviye için 12 metin, üç seviye için toplamda 36 metin incelenmiş olacaktır. Böylece ders kitaplarındaki metinlerin değerlerin aktarımındaki rolü değerlendirilecek ve elde edilen sonuçlar literatüre katkı sağlayacaktır.

Ayrıca bu araştırmada yabancı uyruklu öğrencilere Türkçenin öğretilmesi aşamasında kullanılmak üzere hazırlanan ders kitaplarında bulunan metin yapılarında Türk kültürüne ait değerlere ne oranda yer verildiğinin tespit edilmesi de amaçlanmaktadır. Bu değerler T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) yer alan tema ve alt temalar olarak kabul edilmiştir. Bu programda yer alan tema ile alt temalar çalışma kapsamında “kök değer” olarak belirlenmiştir. Kök değerler belirlenen öğretim programı çerçevesinde değerlendirildiği için araştırma kapsamında elde edilecek sonuçların geçerli ve güvenilir olduğu öngörülmektedir.

Araştırmanın alt amaçları ise şunlardır:

A1-A2 Temel seviye ders kitaplarında yer alan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) yer alan tema ve alt temalara göre değer aktarımındaki rolünün incelenmesi,

A1-A2 düzeylerinde bulunan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) belirlenmiş olan tema ile programda bulunan alt temalara göre Türk kültürüne ait unsurları içinde barındırma durumunun incelenmesi,

B1 düzeyinde (orta seviye) bulunan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü alt temalara göre değer aktarımındaki rolünün incelenmesi,

B1 düzeyinde (orta seviye) bulunan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) belirlenmiş olan tema ile programda bulunan alt temalara göre Türk kültürüne ait unsurları içinde barındırma durumunun incelenmesi,

B2-C1 düzeylerinde (yüksek seviye) bulunan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) belirlenmiş olan temalar ile programda bulunan alt temalara göre değer aktarımındaki rolünün incelenmesi,

B2-C1 düzeylerinde (yüksek seviye) bulunan Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) belirlenmiş olan temalar ile programda bulunan alt temalara göre Türk kültürüne ait unsurları içinde barındırma durumunun incelenmesi şeklinde belirlenmiştir.

Önem

İnsanların toplumsal değerleri benimsemesi, sosyalleşmesi, gelecekte iyi bir meslek sahibi olması ve eğitim sürecinde yüksek akademik başarıya ulaşması, temel dil becerilerini etkili bir biçimde öğrenmeleri ile mümkündür. Çünkü dil becerilerinin gelişimi, öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve bireyin toplum içinde uyumlu davranışlar sergilemesine katkıda bulunmaktadır. Ana dil ediniminin yanı sıra önemle üzerinde durulması gereken diğer bir konu yabancı dil öğrenimidir. Yabancı bir dili öğrenme hem kişisel gelişimin desteklenmesine hem de diğer kültürler hakkında bilgi sahibi olma imkânı sunar. Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle ülkeler arasındaki sınırların ortadan kalkması da yabancı dil öğrenimini zorunlu hâle getirmektedir. Bu kapsamda son yıllarda farklı eğitim kademelerinde yabancı dil öğretimine verilen önemin giderek arttığı ve toplumda da yabancı dil öğrenme konusundaki bilinç düzeyinin yükseldiği gözlemlenmektedir. Yabancı dil öğrenmenin her yaş grubundaki birey için önemli bir konu olduğu bilinmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da yabancı dil öğrenmenin her yaş grubundan birey için önemli olduğu vurgulanmaktadır (Ali ve diğerleri, 2015: 1). Son yıllarda Türkiye'nin öncelikle içinde bulunduğu coğrafyada diğer ülkeler ile yakın ilişkilerinin geliştiği görülmektedir. Bunun yanı sıra farklı ülkeler ile ticari ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesinde de yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçenin öğretilmesi oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Bu amaçla ülkemizde uzun yıllardır üniversitelerin bünyelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine önem verildiği, bu kapsamda farklı ders materyallerinden yararlanıldığı görülmektedir. Bilindiği üzere eğitim sistemleri içinde en fazla kullanılan ve öğrenci gelişimine önemli düzeyde katkı sağlayan ders materyallerinin başında ders kitapları gelmektedir (Solak ve Yaylı, 2009: 444). Ders kitapları eğitim sürecinin her aşamasında ve her eğitim kademesinde yaygın olarak kullanılan ders materyalleri arasındadır. Geleneksel öğretim yöntemleri söz konusu olduğunda ders kitapları öncelikli kaynak olarak öne çıkmaktadır. Bu kitaplar ana dil öğretiminde temel kaynak olmalarının yanında yabancı dil öğretiminde de sıklıkla kullanılan materyaller olarak görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçenin öğretim sürecinde de sıklıkla faydalanılan ders materyallerinin başında ders kitapları yer almaktadır. Ders kitapları ile belirlenen amaçlara ulaşabilmek için öncelikle ders kitaplarının içerik değerlendirilmesinin yapılması, öğrencilere aktarılan bilgi ve değerlerin analiz edilmesi, varsa kitaplardaki eksik yönlerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda yapılan bu araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda ders kitaplarının değer aktarımındaki rolüne ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmada elde edilecek bulguları literatür açısından önemli bir hâle getirmektedir.

Yapılan bu araştırmayı önemli kılan diğer bir konu ise ülkemizde çok kültürlü eğitim yapılmasıdır. Bilindiği gibi ülkemiz özellikle savaşlar nedeniyle komşu ülkelerden ciddi anlamda göç almaktadır. Yapılan çalışmalarda da Türkiye'nin son yıllarda özellikle savaş ve terör olayları nedeniyle Suriye ve Afganistan başta olmak üzere birçok ülkeden yoğun göç aldığı belirtilmektedir (Aydoğan ve Metintaş, 2017: 38). Bu kapsamda ülkemizde mülteci, göçmen ve sığınmacı statüsündeki tüm bireyler Türkçe eğitimi almaktadır. Küçük yaşlardan itibaren ülkemize göç eden bireylerin Türkçe öğrenme düzeylerinin hızlı bir şekilde gelişmesi için de eğitimin her kademesinde, yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçenin öğretilmesi aşamasında faydalanılan ders kitaplarının değerler eğitimi bakımından değerlendirilmesi ve var olan durumun ortaya konulması önemli bir konu olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanı sıra ders kitaplarının ele alındığı araştırmalarda, araştırma konusu ile ilişkili eksikliklerin belirlenmesi için bu alanda yeni çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçenin öğretilmesi aşamasında belirlenen amaçlara ulaşabilmek için temel dil bilgisi kurallarının yanında öğrencilere hem evrensel değerler hem de Türk kültürüne ait unsurların öğretilmesi, bu noktada ders kitaplarında

aktarılan değerlerin incelenmesi önem taşır (Erdem ve Bahşi, 2022; İşcan ve Yassıtış, 2018; Kelime vd., 2018; Köçer ve Ökten, 2022; Koparan, 2019; Mutlu ve Set, 2020). Yurt dışında bu alanda yapılan çalışmalarda yabancı dil öğretiminde kültürel unsurlara yer verilmesinin önemi üzerinde sıklıkla durulduğu görülmekle beraber (Nechifor ve Borca, 2016: 99) yabancı uyruklu olarak ülkemizde yaşayan öğrencilere Türkçenin öğretilmesi üzerine yapılan çalışmaların sınırlılık gösterdiği göze çarpmaktadır. Ülkemizde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğretim süreçlerinden daha iyi verim elde edebilmeleri için bu alanda yapılacak çalışmaların önemli birer kaynak oluşturacağı öngörülmektedir.

Ülkemize gelen yabancılara ana dilimizi en iyi şekilde öğretmeye çalışan, bu alanda öğretim vererek diğer kurumlara örnek olan Ankara TÖMER tarafından geliştirilen ve yayınlanmış olan Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe dersi hem temel hem de orta ve yüksek seviye kitaplarında yer alan metinlerin değerler eğitimi açısından incelenerek alana önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca temel seviyeden yüksek seviyeye kadar değerler arasında bir değişkenlik olup olmamasının tespit edilmesiyle ilgili alana önemli bir katkıda bulunulacağı öngörülmektedir.

Sayıtlılar

Bu araştırmanın veri toplama sürecinde kullanılacak olan Ankara TÖMER tarafından yayınlanan yabancılar için Türkçe ders kitabı “YH-3 Yüksek Düzey (B2-C1)”, “YH-2 Orta Seviye (B1)”, “YH-1 Temel Düzey (A1-A2)” kitaplarının araştırma kapsamında belirlenen amaçlara ulaşma açısından doğru kaynaklar olduğu varsayılmıştır. Bu kitaplar, ülkemizde yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde en çok kullanılan temel kaynaklar arasında yer almaktadır. Ayrıca değerler eğitimi açısından T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı’nın (2018:4) belirlediği tema ve alt temaların araştırma kapsamı için doğru kaynak olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Ankara TÖMER tarafından yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış YH- 3 yüksek düzey (B2-C1), YH-2 orta düzey (B1), YH-1 temel seviye (A1-A2) ders kitapları ile sınırlandırılmıştır. Bu kitaplardaki metin odaklı değer aktarımı

incelemesi de T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) yer alan tema ile alt temalarla sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Dil: İnsanların birbiri ile iletişim kurmalarına destek olan, uzlaşmaya dayalı olarak geliştirilmiş, görsel ve sesli ifadelerden meydana gelen bir sistemdir (TDK, Güncel Türkçe Sözlük).

Değer: Herhangi bir şeyin önem düzeyini belirtmek amacıyla kullanılan soyut ölçü, kıymet, bir şeyin geldiği karşılıktır (TDK, Güncel Türkçe Sözlük).

Ders kitabı: Eğitim ve öğretim sürecinde basılı ve dijital olarak kullanılan temel ders materyalidir (Güzel ve Şimşek, 2012: 177).

Kültür: Gelenekler ya da toplumsal miras birliği, yaşam biçimi ya da yaşama yolu, bireysel simge, düşünüş, psikoloji, değerler, idealler ve davranışlar bütünüdür (Oğuz, 2011: 123).

Yabancı dil: Ana dil dışında kalan diğer diller “yabancı dil” olarak ifade edilmektedir (Tosun, 2006: 28).

BÖLÜM 2

Bu çalışma kapsamında aşağıda yer alan bölümde araştırma ile ilgili gerekli kuramsal çerçeve ve konuyla ilgili olarak geçmiş yıllarda gerçekleştirilmiş olan ilgili araştırmalara değinilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Dil

Doğan Aksan’a göre dil kavramı “Sahip olunan duygu, talep ve düşüncelerin içinde bulunulan toplumun anlam ve ses bakımından ortak kural ve öğelerden faydalanılarak başka insanlara aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve yüksek düzeyde gelişmiş dizge” olarak tanımlanmaktadır (Aksan, 2000: 55). Başka bir ifadeyle dil, insanların dünyaya gelmesinden itibaren kendilerini ifade etmek için kullandıkları olgudur. Bununla birlikte dil gelişiminde çocukluk döneminin oldukça önemli olduğu belirtilmektedir. Çocuklar ana dil öğrenimlerinde dil bilgisi ile dilin etkileşim ihtiyaçlarını doğaçlama bir şekilde kazanmaktadır (Yapıcı, 2004: 3). Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiğinde dilin bir dizi kuraldan oluştuğu ve küçük yaşlardan itibaren geliştirilmesine özen gösterilmesi gereken bir kavram olduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplum içerisinde yaşayan insanlar arasında etkileşim kaynağı olan dil, aynı zamanda dağınık hâldeki insan yığınlarının birleşip millet olmalarını sağlamaktadır. Dil olgusu sahip olduğu gücü içinde yer aldığı kültürel öğelerden almaktadır. Bu kapsamda dil, içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini içeren olgu olarak dikkate alınmaktadır (Kırkkılıç ve Sevim, 2012: 360). Dil ve kültür arasında anlamlı bir ilişki bulunması da dilin gelişiminde kültürel unsurların önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Jiang, 2000: 328; Elmes, 2013: 11; Imai ve diğerleri, 2016: 70; Kramsch, 2014: 30). Bu durum dil öğretim sürecinin etkili olması için hedef dilin içinde barındırdığı kültürel unsurlara eğitim sürecinde önem verilmesini gerektirir. Bu konuda yapılan çalışmalarda da sıklıkla dil öğretiminde kültürel öğelere yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun temelinde yatan nedenler arasında dil ve kültür arasında anlamlı bir ilişkinin olması gösterilebilir. Ayrıca hedef dile ait bilgilerin etkili bir biçimde aktarılması için kültürel unsurlara da değinilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Sosyokültürel açıdan önemli bir olgu olan dilin sağlıklı bir biçimde geliştirilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü insanın duygusal, zihinsel ve sosyal yetilerinin gelişiminde dilin oldukça önemli bir yeri vardır. Yaşamın akışında kişi, karşılaştığı iş ve işlemleri gerçekleştirirken düşünme, kavrama ve sonuca ulaşma gibi zihinsel yetilerini dil düzeyinde kullanmaktadır. Bununla birlikte birey duygularını dille zihninde şekillendirerek oluşturmaktadır. Duyguların durumu, değişimi ve ilerleyişi dil vasıtasıyla incelenmektedir. Sosyal bakımdan da kişi, diğer insanlarla dil aracılığıyla iletişim sağlamaktadır. Beyinde gerçekleştirilen planlar diğer insanlara dil aracılığıyla aktarılmakta ve bu kişilerin kendisine aktardıklarını da yine dil vasıtasıyla anlamlı bir şekle sokmaktadır. Dolayısıyla dilin, insanların yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesinin önemli bir aracı olduğu söylenebilir (Tanrıverdi ve Öztürk, 2019: 96; Nodoushan, 2021: 209). Bu açıdan ele alındığında dilin sadece bir öğrenme aracı olmanın ötesinde aynı zamanda toplumsal bütünleşmeyi sağlama işlevine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra dilin iletişim kurma, etkileşimde bulunma ve duyguları ifade etme aracı olduğu ifade edilebilir.

Bu sebeple geçmişten bugüne dek dil öğrenimi en ilgi çekici konulardan biri olmaktadır. İnsanoğlunun varoluşuyla birlikte ilk olarak çevresiyle etkileşim kurmak için ana dil öğrenmek durumunda kaldığı ve zamanla çeşitli uluslardan insanlarla tanışıp iletişim kurmak adına farklı diller öğrenme gereksiniminin arttığı belirtilmektedir. Yaşadığımız toplumda dil kazanımının önemi “Bir dil bir insan, iki dil iki insan.” ifadesiyle vurgulanmaktadır (Özer ve Korkmaz, 2016: 60). Küreselleşme sürecinde insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi sağlayan araçların arttığı göz önünde bulundurulduğu zaman (Anastasiou, 2007: 63; Shabir ve diğerleri, 2015: 11; Wenzlhuemer, 2010: 19; Lebedko, 2014: 28), günümüzde insanların dış dünya ile daha yakın ilişkiler kurabilmesinde dilin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum hem farklı kültürlere ilgi duyan hem de diğer ülkeler ile ticari vb. faaliyetlerde bulunmak isteyen kişilerin yabancı dil öğrenme eğilimlerini arttıran faktörler arasında yer almaktadır.

Dil olgusu, birbiri ile yakından ilişkili olan dört temel dil becerisinin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Temel dil becerileri konuşma, okuma, yazma ve dinleme şeklinde sıralanmakta olup söz konusu dil becerileri birbiri ile yakından ilişkili olan (Sparks ve diğerleri, 2009: 725; Bozorgian, 2012: 457; Park ve diğerleri, 2012: 2761), bunun yanında uygun eğitim yöntemleri ile geliştirilebilen beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır (Zhang, 2009: 194; Yalçınkaya ve diğerleri, 2009: 1137) Sitio ve Siregar,

2022: 123). Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiğinde dil becerilerinin birbiriyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum dil öğretim sürecinde her dil becerisinin öğretimine ayrı ayrı önem verilmesi gerektiğini, aynı zamanda dili bir bütün olarak ele alıp öğretmenin zorunlu hâle geldiğini göstermektedir. Dili oluşturan bu dil becerilerinin genel özellikleri aşağıda açıklanmıştır:

Konuşma: “Kaynak konumunda olan birey tarafından mesajın planlanıp düzenlenmesi ve hedefin bu mesajı çözümleyerek anlayabileceği şekilde ifade edilmesine yönelik beceri” şeklinde ifade edilir. Konuşmanın bakış açısı ve düşüncelerin sözlü aktarımı olduğu belirtilir. Konuşma esnasında sözcüklerin yalnızca sesler aracılığıyla ifade edilmediği, kendine özgü ilke ve kurallarının olduğu bilinmektedir. Düzgün ve doğru bir şekilde konuşarak etkin bir konuşmacı olunması adına söz konusu ilke ve esasların öğrenilmesi gerekir (Topbaş, 1998: 12). Etkili bir konuşma yapabilmek için bireyin konuşma becerisini büyük ölçüde geliştirmesi gerekmektedir. Konuşma işlemine ilk olarak zihinde tasarlanan bilgilerin kontrol edilmesiyle başlanmaktadır. Bu esnada konuşan kişinin temel amacı, konuyu, yöntemi ve kapsamı saptamaktır. Bir sonraki aşamada aktarılması amaçlanan bilgilerin belirlenmesi yer almaktadır. Söz konusu bilgiler birtakım farklı zihinsel süreçlerden geçirildikten sonra ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada yapılan işlemler sınıflama, analiz-sentez yapma, tahmin etme, eleştirme, değerlendirme ve ilişki kurma şeklinde sıralanmaktadır. Söz konusu işlemlerin sonucunda hazırlanan bilgiler seslere, hecelere, sözcüklere ve tümcelere aktarılmaktadır. (Güneş, 2013: 106). Dolayısıyla konuşma becerisinin geliştirilmesi bireyin zihinsel süreçlerini etkili bir şekilde kullanabilmesi ve sahip olduğu duygu ile düşünceleri karşı tarafa doğru bir biçimde aktarabilmesi ile mümkün olmaktadır. Konuşma yetisinin okuma ve yazma gibi becerilerin de çıkış noktası olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple konuşma becerisinin, diğer dil becerileri olarak belirtilen okuma, dinleme ve yazma yetileriyle bir bütünlük içerisinde geliştirilip öğretilmesi gerekir (Ünalan, 2006: 89). Konuşma becerisinin öğretiminde geleneksel öğretim yöntemlerinden yararlanıldığı bilinmektedir. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar okul öncesi dönemden itibaren dil öğretiminde dijital teknolojilerden yararlanılmasının konuşma becerisinin gelişimine daha fazla katkı sağlar (Nair ve Yunus, 2021: 1; Wei ve diğerleri, 2018: 47; Arroba ve Acosta, 2021: 317).

Dinleme: İşitsel olarak aktarılan mesajların yorumlanmasında seçici dikkatin sağlanması sürecine “dinleme” denir. Bu becerinin iletişimin alıcı yönüne ilişkin olduğu belirtilmektedir. İletişim sürecinde insanların bazen okuyan, bazen konuşan, bazen de dinleyen durumunda olduğu bilinmektedir. Bu bakımdan kaynağın kendi ifadelerini

dinleyip geri dönüt alması nedeniyle özellikle alıcı boyutuna odaklanılır (Topbaş, 1998: 12). Dinleme yetisi insanların ilk edindikleri dil becerisi olarak nitelendirilir. Buna karşın dil öğretim süreçlerinde yazma, konuşma ve okumanın geliştirilen bir dil becerisi olarak ifade edilmesine karşın dinleme becerisi çoğunlukla bireyin daha önce kazanmış olduğu bir beceri şeklinde algılanıp geri plana atılır (Gün ve diğerleri, 2017: 387). Ancak dinleme becerisi diğer temel dil becerileri gibi bireyin öğrenmesine katkı sağlayan bir beceri olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle öğrenmenin gerçekleşmesi için dinleme becerisinin geliştirilmesine ayrı bir önem verilmelidir. Dinleme, okuma becerisinin kazanılmaya başlandığı birinci sınıfa dek bilgi kazanımı ve öğrenme için hayati bir öneme sahiptir. Anne karnında başlayan dinleme becerisinin gelişimi yaşam boyu devam etmektedir. İlkokul kademesinde başlanılan dönemde, çocukların dinlemeyi bildiği varsayılarak eğitim- öğretim sürecine başlanmaktadır. Okul ortamında öğretmenler tarafından bilgi aktarımı gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler anlatılan bilgileri sessizce dinliyorsa öğretim amacına ulaşmış demektir. Buna karşın gürültülü bir ortamın bulunduğu şartlarda öğretmen öğrencilerin dinleme becerisinin gelişimine yeterince destek olmamaktadır. Söz konusu durum karşılıklı iletişim süreci için de geçerlidir (Arslan, 2008: 77). İletişim becerisinin geliştirilmesinin yanında yapılan araştırmalar öğrenmenin gerçekleşmesinde ve akademik başarı düzeyinin yüksek olmasında dinleme becerisinin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Canpolat ve diğerleri, 2015: 163). Dinleme becerisi ile ilgili literatür incelendiği zaman edinilen ilk dil becerisinin dinleme becerisinin olduğu görülmektedir. Dinleme becerisi aktif ya da pasif bir şekilde gerçekleşebilmekte ve bu becerinin gelişimi, diğer temel dil becerilerinin de gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Anne karnında başlayan ve yaşam boyu süren dinleme becerisi, hayatın her alanında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle zorunlu eğitim süreci tamamlandıktan sonra bireylerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalara devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Okuma: Dil becerileriyle birlikte zihinsel yetilere de önemli katkısı olan öğrenme alanıdır. Okuma becerisi temelde işitme, anlama ve uygulama gibi süreçleri içinde barındıran, bu özellikleri nedeniyle çok yönlü olarak ele alınması gereken bir dil becerisidir (Usta, 2012: 323). Okuma ile edinilen bilgilerin zihinsel kavrama dönüştürüldüğü ve uzun süre depo edildiği belirtilmektedir. Bu nedenle Türkçe öğretim sürecinde okuma becerisinin geliştirilmesine daha yüksek düzeyde önem verilmekte, sistemli ve düzenli çalışmalar sayesinde okuma yetisi geliştirilmektedir (Güneş, 2013: 127). Bu noktada bireyin okuma becerisini geliştirmesi için öncelikle okuduğunu anlama

yetisini güçlendirmesi ve düzenli olarak okuma çalışmaları yapması gerekmektedir. Günlük yaşamda en çok kullanılan dil yetilerinin başında okuma yer almaktadır. Çünkü okuma günlük hayatta sıkça karşılaşılan gazete, kitap, menü, ilan panoları, ilaç prospektüsleri, el broşürleri, dergi gibi birçok yazılı dokümana yönelik olarak gözlerin ve zihnimizin birlikte hareket etmesiyle gerçekleştirdikleri eylemler olarak bilinmektedir. Okuma becerisi kişinin okuduklarını algılayıp yanıtlaması ve etkileşim kurması adına önemlidir (Söylemez, 2016: 43). Bunun yanında yapılan çalışmalar öğrencilerin ders başarılarının artırılmasında, bunun yanında okul öncesi dönemden itibaren öğrenmenin gerçekleşmesinde okuma becerisinin önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koyar (Gao ve diğerleri, 2017: 1; Cimmiyotti, 2013: 1; Stockard ve Engelmann, 2010: 2; Herbers ve diğerleri, 2012: 366). Okuma sürecinde akıcı okuma, üstbilişsel okuma gibi yöntemlerden yararlanılması, bunun yanında derslerde sözlü ve görsel dijital teknolojilerden yararlanılması okuma becerisinin hızlı gelişmesine katkı sağlar (Şahin ve Çakır, 2018: 75; Muhtar, 2006: 1; Gürer, 2021: 1; Özbek, 2015: 48). Dinleme becerisi ile kıyaslandığında okuma becerisi daha sonra gelişen bir dil becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun temelinde dinleme becerisinin aile ve sosyal çevrede erken yaşlarda gelişmeye başlaması, okuma becerisinin ise büyük ölçüde örgün eğitime geçişle birlikte gelişmesi yatmaktadır. Okuma becerisi genellikle ilkokul kademesinden itibaren etkin bir şekilde geliştirilmektedir. Uygun öğretim yöntemleri kullanıldığında okul öncesi dönemde de okuma becerisinin kazandırılması mümkündür. Ayrıca yapılan araştırmalar okuma becerisinin kişisel gelişimin yanında akademik başarıyı desteklemedeki önemini de ortaya koymaktadır.

Yazma: Kavramsal olarak incelendiğinde yazma becerisi, “iletişimde kaynağın mesajlarının yazı ile aktarılması” şeklinde ifade edilmektedir. Tıpkı okumada olduğu gibi yazma yetisinde de ana dil kazanımı, düşünme ve konuşma ile yakın ilişkisi olan üstdil becerisidir (Topbaş, 1998: 12). En temel dil yetileri arasında olmasına karşın birçok bireyde yazma sorunları olabilmektedir. Yazma becerisini edinme sürecinde birtakım sorunlar yaşayan öğrenciler ilk olarak transkripsiyon başta olmak üzere kaynaklarda yeterli verimliliğe sahip olmaması, yazma eylemini sevmemesi, var olan faaliyetlerin sıkıcı ya da zor olması, kitapların dışında çeşitli kaynaklara başvurulmaması gibi sebepler öne sürülür (Kalfa, 2014: 85). Yazma becerisinin kazandırılması sürecinde en fazla sorun yaşanan durumlardan bazılarının yabancı dilde yazma becerisinin öğretimi, ilk okuma yazma sürecinde öğrenciden kaynaklı sorunların ve öğrencide öğrenme güçlüğüünün olması gibi problemlerin olduğu söylenebilir. (Başar ve Tanış-Gürbüz, 2020: 1; Azizoğlu

ve diğerkleri, 2019: 7; Arslan ve Klicic, 2015: 169; İlker ve Melekoğlu, 2017: 443; Babayığit ve Erkuş, 2017: 271). Görüldüğü üzere yazma becerisi özellikle uygun öğretim yöntemleri ile kolaylıkla geliştirilebilen bir yetenek olmasının yanı sıra dil becerilerinin öğretim sürecinde de zorluk yaşanan beceriler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda küçük yaşlardan itibaren dil becerilerinin kazandırılması sürecinde yazma becerisini geliştirmeye yönelik uygulamalara öncelik verilmesi gerektiği söylenebilir.

Yukarıda belirtilen temel dil becerilerinin geliştirilmesi yabancı uyruklu olarak Türkçe öğrenmeye çalışan öğrenciler açısından da önemli bir yere sahiptir. Çünkü yabancı dil eğitimi olarak Türkçe özellikle son yıllarda oldukça talep görmektedir. Türkçeyi öğrenme arzusu olan farklı uluslardan kişilerin sayısının hemen her gün arttığı bilinmektedir. Ülkemizin son yıllarda hemen her alanda ilerlemeler kaydettiği ve Ortadoğu ile Balkanlar'da örnek olarak gösterilmesi Türkçeye duyulan isteğin temel nedenlerini oluşturur (Kalfa, 2014: 86). Türkçe öğrenmeye yönelik talebin artışı, ülkemizde yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminin daha fazla önemsenmesini sağlamaktadır. Ayrıca son yıllarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanına yönelik ilginin de arttığı gözlemlenmektedir.

Türk dili ve kültürünü aşlamak için yapılan çalışmalar ise 11. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Ancak yaşadığımız çağa dek bu alanla ilgili detaylı bir çalışmanın olmadığı belirtilir (Kutlu, 2015: 698). Ülkemizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi 1970 yılından itibaren oldukça önemli bir hâle gelmiştir (Boylu, 2014: 19). Ayrıca Türk Cumhuriyetleri ile 1992'de gerçekleştirilen Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türkiye Türkçesinin öğretilmesi ve Türk kültürünün tanıtılması için yapılan bu çalışmayla Türk diline gösterilen önemin arttığı ortaya konur (Kutlu, 2015: 698). Literatürde yer alan bu bilgiler incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde son yıllarda önemli gelişmelere rağmen Türkçe öğretiminin temellerinin oldukça eski dönemlere dayandığı anlaşılmaktadır. Tarihsel süreçte dil öğretiminde özellikle Türk kültürüne ilişkin unsurlara verilen önemin yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Türkçenin yabancılara öğretilmesi aşamasında başarılı olabilmek için ilk olarak ders içeriklerinin ve derslerde kullanılan öğretim yöntemlerin toplumsal değerlerimize uygun olması gerekmektedir. Bir şeyin öneminin ifade edilmesinde yararlanılan soyut kriter, bir şeyin ederinin karşılığı değer (value) olsa da değer kavramı Türk Dil Kurumuna (TDK) göre nesne ve olayların bir insan, toplum ya da grup bakımından var olan önemini belirten niteliktir (Karalar ve Kiracı, 2010: 81). Değerler her milletin içerisinde, toplumlar

arasında ve hatta kişiler arasında farklılık gösterebilmektedir. Buna karşın yine de dünyanın pek çok yerinde önemli seviyede benimsenen doğaya, çevreye, tüm varlıklara ve kişinin saygınlığına saygı, dürüstlük, doğruluk vb. kabul gören değerlerden söz edilebilir (Sarica, 2018: 2071). Değer kavramı, geniş bir bakış açısıyla ele alındığında yalnızca belli pozisyonlarla sınırlı kalmayan, karar ve tercihlerde rehberlik eden, dolayısıyla bireyin yaşam biçiminin bir parçası hâline gelen ve benliğine şekil veren önemli bir faktör olarak tanımlanabilir. Değerler, her ne kadar pozitif kavramlar ya da cümlelerle tanımlansa da bireyin nasıl bir tavır sergilemesi gerektiğini belirlemekte önemli bir rol de oynamaktadır. (Çavdar, 2009: 15). Toplumsal hayatta önemli bir yeri olan diğer değerlerin “sosyal değerler” olduğu bilinmektedir. İnsanların tecrübeleri neticesinde geliştirdiği duygu, düşünce ve değerleri onların yaşamına dair yaklaşıma sahip olmasına yönlendirmektedir. Söz konusu kalıplaşmış tutumlar neticesinde oluşan davranışların değerleri ortaya çıkardığı belirtilmektedir. Bireyler, yerleşik yaşama başladığı günden yaşadığımız döneme dek diğer bireylerle ve toplumlarla etkileşim kurmaktadır. Söz konusu etkileşimlerin sonucunda gelişen değerler kişiler arasında yayılarak sosyal değerleri geliştirmiştir (Bolat, 2011: 39).

Dil öğretim sürecinde değerlere önem verilmesi öğrencilerin yeni bir dil öğrenmelerinin temelini oluşturmaktadır. Bu durum dil ve değerler arasındaki anlamlı ilişkiye dayanmaktadır. Hedef dilin değerlerini etkili bir biçimde öğrenilememesi dil becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için de geçerlidir. Dolayısıyla Türkçenin etkili bir biçimde öğrenilebilmesi için öğretim sürecinde kullanılan ders materyallerinde Türk toplumunun değerlerine dikkat ederek tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Bu durum Türkçe öğretim sürecinde kullanılan ders materyalleri arasında yer alan başta ders kitapları olmak üzere öğretim sürecinde Türk kültürüne ilişkin değerlere de yer verilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Değer Kavramı ve Önemi

İnsanlar sosyal birer varlık olmaları nedeniyle içinde bulundukları çevrede diğer kişiler ile sürekli iletişim ve etkileşim hâlinindedir. Özellikle günümüz dünyasında insanın sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürebilmesi için yakın çevresi ile etkileşim içinde olması kaçınılmaz bir durumdur. Bu nedenle insan yaşamında iletişim ve etkileşimin temel yaşam gereksinimleri içinde yer aldığı belirtilmektedir (Salı, 2012: 64) İnsanların

içinde bulundukları sosyal çevrede etkili bir iletişim becerisine sahip olması, bunun yanında yaşadığı sosyal çevrede diğer insanlar tarafından kabul görmesi değer algılarının gelişmiş olması ile mümkündür. Kavramsal açıdan ele alındığı zaman değer “insanların sosyal yaşama yönelik yaklaşımlarını ve aldıkları kararları etkileyen, hedeflerini belirleyen ve inançlarını yansıtan prensipler bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Aktepe ve Yel, 2009: 608). Bu bağlamda değerlerin insan yaşamında önemli bir rol oynadığı ve bireylerin sergileyecekleri davranışları kısacası yaşamlarını şekillendiren bu değerlerin toplumsal yapıyı da etkilemesinin beklenen bir sonuç olduğu ifade edilebilir. Değerlerin sergilenecek davranışları ve toplumsal uyumu doğrudan etkilemesi küçük yaşlardan itibaren bu değerlerin öğrencilere uygun bir biçimde aktarılmasının bir gereklilik olduğu söylenebilir.

Taş’a (2017: 6) göre günümüzde gelişmiş ülkelerden küçük kabilelere kadar her toplumsal yapının sahip olduğu kendine özgü kültürel değerler bulunmaktadır. İnsanlar etrafında olan her şeyi öğrenme ve sorgulama eğilimindedirler. İnsanların sahip olduğu bu özellikler kendilerini “değer” kavramına yaklaştırmaktadır. Bu noktada değerler insan yaşamının her alanında kendini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, insanların psikolojik ve sosyal yönde uyumlu bir birey olmalarında değerlerin yadsınamaz bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olduğu için değer kavramının felsefe, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde sıklıkla incelenen konular arasında yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında değerler iktisat, matematik, tarih ve din bilimlerinin de araştırma alanları içinde yer almaktadır. Özellikle sosyal bilimler literatüründe değerlerin sıklıkla incelenmesinin temelinde değerlerin insan davranışlarını yönlendirmesi yatmaktadır. Günlük yaşamda da gerek insanlar arasındaki konuşmalarda gerekse de kitle iletişim araçlarında değerlere sıklıkla yer verilmiştir (Ulusoy ve Dilmaç, 2016: 13).

Değerler insan yaşamında sergilenen davranışları ve toplum düzenini etkilediği için insanların topluma uyumlu bir fert olma noktasında sahip olması gereken bazı değerler bulunmaktadır. Bu değerlerin başında toplumsal değerler gelmektedir. Toplumsal değerler, temel olarak toplumsal yapı içerisinde insanlar tarafından paylaşılan ölçüt ve hükümlerden medyana gelmektedir. Toplumsal değerler hem insanlar arasındaki iletişim hem de sosyalleşme süreçleri sayesinde diğer kişilere aktarılmaktadır. Bu değerler sayesinde sosyal sistemlerin temel kuralları ortaya konabilmektedir. Bunun yanında toplumsal değerler sayesinde insanlar bulundukları sosyal topluluklar ile uyumlu bir şekilde yaşayabilmektedir. Bu kapsamda toplumsal değerler insanların sahip oldukları

seçimleri daha kolay hâle getirir (Canatan, 2008: 62). Toplumsal değer yargıları gelişmiş bireylerin toplumla uyumlu bir kişilik sergilemeleri muhtemel bir durumdur. Buna karşın toplumsal değer yargıları yeterli düzeyde gelişmemiş olan bireylerin toplum içinde çeşitli uyum sorunları yaşaması söz konusudur. Bu durum sahip olunan değerlerin hem topluma uyumu hem de toplumda sergilenen davranışları doğrudan etkilemesinden kaynaklanmaktadır.

Deęerler, insanların duygu ve dūřuncelerini şekillendirirken insanları kendi etkisi altına alabilen unsurlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda duygu, dūřünce, davranış ve değerler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gōr÷lmektedir. Eęitim s÷recinde de gōęrencilere hem değerlerin aktarılması hem de değer yargılarına uygun hareket etme bilincinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda değerlerin toplumsallaşma s÷reci ve insanlar arasındaki etkileşimin yanında eğitim sayesinde de geliştirilebilen birer gōzellik olduğu karşımıza çıkmaktadır (Tulunay, Ateř, 2017: 42). Literat÷rde yer alan bu bilgiler değerlendirildiği zaman genellikle insanların sergileyecekleri davranışlar üzerinde belirleyici olan değerlerin dūřünce biçimlerini, duyguları ifade etme ve kullanma şekillerini de etkilediği gōr÷lmektedir.

Değerler Eğitimi

İnsanların toplumsal yapıda uyumlu bir şekilde yaşamaları için bazı gōzelliklere sahip olmaları gerekir. Söz konusu gōzelliklerin başında uyumlu sosyal davranışlar sergileme ve k÷lt÷rel unsurlara sahip olma gelir. ÷nk÷ uyumlu sosyal davranışlar ve k÷lt÷rel unsurların benimsenmesi toplumun sosyal ve k÷lt÷rel gōgelerinin temellerini oluşturmaktadır. Değerler de bir toplumdaki k÷lt÷rel ve sosyal temelleri anlamlandıran kriterler olarak nitelendirilmektedir. Sosyal kişi ve bu kişinin tutumları, sosyolojik değerlendirmelerin çıkış noktası olarak gōr÷lmektedir. Yaşadığımız dōnemde dâhil olduğumuz toplumsal s÷recin k÷lt÷rel faktōrleri geri plana atan gōr÷nklerin ifadesinde yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Diğer bir ifadeyle siyasal, ekonomik ve sosyal bir probleme ilişkin makro düzeydeki yapısal unsurlar bağlamında geliştirilmiş bir gōr÷nk gōnerisi, bu modeli simgeleyen sosyal bireylerin rasyonel tercihlerinin hangi k÷lt÷rel seviyede geliştirildiğini gōrmemektir. Bir olgunun mevcut k÷lt÷rel zeminde ve söz konusu zemindeki norm, inanç, tutum ve değerler algılanmaksızın sadece makro düzeyde yapısal değerler ile aktarılabilmesinin imkânsız olduğu belirtilmektedir (K÷÷k, 2009: 1).

Bu noktada insanların sahip oldukları değerler ile sosyal ve kültürel normların iç içe olduğu görülmektedir.

Değerlerimizin kökleri geçmişe ve geleneklerimize kadar dayanmaktadır. Değerler geçmişten gelmekte ve günümüzde beslenerek yarınlarımıza uzanmaktadır. Değerler temel insani özellikleri meydana getirmektedir. Değerler sayesinde günlük yaşam döngüsü içerisinde karşılaşılan sorunlar ile başa çıkma becerileri gelişmektedir. Bunun yanında değerler sorunlarla başa çıkmaya destek olan gücün de kaynağını oluşturmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019:4). Değerlerin bu nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda küçük yaşlardan itibaren sosyal ve kültürel değerlerin öğrencilere aktarılmasının gelecek nesillerin sağlıklı ve uyumlu bir biçimde yaşamalarına katkıda bulunacağı söylenebilir. Bu amaçla ülkemizde uygulanan ders programlarının öğrencilere sosyokültürel değerleri aktarma gayesiyle geliştirildiği anlaşılmaktadır. Bu alanda sosyokültürel değerlerin öğrencilere aktarılmasında özellikle Türkçe öğretim programının büyük bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

Yukarıda yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman küçük yaşlardan itibaren öğrencilere bireysel ve toplumsal değerlerin öğretilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok becerinin öğretilmesinde önemli bir yere sahip olan “eğitim” olgusu değerlerin öğretilmesi ve aktarılmasında da önemli bir yere sahiptir (Veugelers ve Vedder, 2003: 377; Sari, 2013: 154; Willemse ve diğerleri, 2005: 205). TDK sözlüğüne göre eğitim, çocuk ve gençlerin sosyal yaşamda bulunmaları için gereken anlayış, yetenek ve bilgilerin sunulmasına, kişiliklerinin geliştirilmesine, okul içerisinde ya da dışında direkt ya da dolaylı açıdan yardım etmedir (Erzincan, 2011: 10). Değerler eğitiminin ise değerlere ilişkin öğretim çabası olduğu belirtilir (Ulusoy, 2010: 34). Bu anlamda değerler eğitimi öğrencilere toplumsal, bireysel ve kültürel değerlerin aktarılması açısından önemli görülmektedir. Değerler eğitiminin de belirli amaçlar kapsamında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Literatürdeki araştırmalarda değerler eğitiminin esas amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Değerler eğitiminin amacı, çocuğun dünyaya gelmesinden itibaren sahip olduğu en iyi yönünün ortaya çıkarılması, karakterinin tüm yönleri ile geliştirilmesi, insani mükemmelliğe ulaşmada yardım edilmesi, birey ve toplumun kötü alışkanlıklardan kurtarılması ve korunması, bununla birlikte güzel ahlakla donatılıp sürekliliğinin sağlanmasıdır. Bu nedenle çocukların ahlaki olan veya olmayan niteliklere yönelik doğru bilgilerin verilmesi, sağlam bir iradenin oluşturulması gerekli görülmektedir. Bunun

sağlanabilmesi için okul öncesi dönemden başlamak üzere eğitim sistemi içerisinde değerler eğitimine önem verilmesi, ayrıca değerler eğitiminin belirlenen hedef ve amaçlara uygun bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

b) Değerler eğitiminin başka bir amacı da bireyin edinmiş olduğu değerlere bağlı bir karakter geliştirmesini sağlamaktır. Bireyin değerlerle donanmasının ise yalnızca eğitimle gerçekleşebileceği bilinmektedir. Kişinin eğitilmesi, dâhil olduğu çeşitli çevrelerde yani toplum, iş aile vb. alanlarda daha yüksek bir değere ve kapasiteye sahip olmasına katkı sağlayacaktır. Buradaki en önemli yükümlülüğün her şeyden önce çocuğun hayatında önemli bir yere sahip olan ailede olduğu belirtilmektedir (Aydın, 2017: 1). Dolayısıyla okullarda verilen değerler eğitiminin yanında başta anne ve babalar olmak üzere aile üyelerinin çocukların değer algılarının gelişimine katkı sağlayacak davranışlar sergilemesi çok önemlidir. Bu konuda yapılan farklı bir çalışmada da değerler eğitiminin temel amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- a) Öğrencilere ahlaki değerlerin aşılması
- b) Öğrencilere sorumluluk bilincinin kazandırılması
- c) Öğrencilerin öz güven düzeylerinin geliştirilmesi
- d) Davranış bilincinin geliştirilmesi
- e) Öğrencilerin sosyalleşmelerine katkı sağlamak
- f) Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin yükseltilmesi
- g) Öğrencilerin kültürel değerleri kazanmalarına destek olma
- h) Öğrencileri geleceğe hazırlama
- ı) Öğrencilerin kendi benliklerinin farkına varmalarına katkı sağlama (Aydoğdu, 2017: 4).

Kirschenbaum (1995), ahlak eğitimi, vatandaşlık eğitimi, değer gerçekleştirme, karakter eğitimi olmak üzere değer eğitimi başlığı altında dört boyutun ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bunlara ek olarak kanun ilişkili eğitim, cinsellik eğitimi, etik eğitimi, uyuşturucu eğitimi, eleştirel düşünce, din eğitimi, empati geliştirme, yaşam becerileri, karar verme becerileri, ahlaki muhakeme ve iş birliği becerileri gibi değer eğitimlerinin varlığından da söz etmek mümkündür (Akbaş, 2008: 15). Değer gerçekleştirmede bireyin kendi duyguları, inançları ve önceliklerinin farkında olması, onurlu yaşaması, yaratıcı ve eleştirel düşünmesi, sosyal gelişimin ve iletişim becerilerinin etkili olduğu belirtilmektedir. Bu noktada üzerinde önemle durulması gereken en önemli konulardan biri sadece okullarda verilen değerler eğitiminin öğrencilerin değer yargılarının gelişiminde yeterli olmayacağıdır. Değer yargılarının gelişmesi ve bireyin toplumsal

değerleri içselleştirmesi için öncelikle değerleri öğrenme eğiliminin yüksek olması ve bu öğrenme sürecinde etkin rol alması gerekmektedir.

Kirschenbaum (1995), karakter eğitiminde bireyin kendisine, çevresine ve mülkiyete saygısı, sorumluluk, dürüstlük, güvenilirlik, şefkat, kibarlık, yardımseverlik, disiplin, azim, tutumluluk, sadıklık, cesaret ve iş ahlakı gibi kavramlar ön plana çıkar (Lickona,1992). Vatandaşlık eğitiminde ise ülkenin tarihinden kültürel mirasına ve devletin yapısından vatandaşlık haklarına uzanan ve bunun yanı sıra uzlaşma, iş birliği, iletişim, eleştiri gibi değerler ön planda tutulurken ahlak eğitiminde, ahlaki gelenek, adalet, iyilik ve doğruluk, muhakeme, şefkat ve fedakârlık, özveri, öz kontrol ve tevazu gibi öğeler esastır (Akbaş, 2008: 11). Bu bağlamda öğrencilere değer aktarma sürecinde toplum tarafından benimsenen belli başlı değerlere odaklanılmadığı, değer öğretme ve aktarma sürecinde toplumun her kesimini etkileyen farklı değerlere yer verildiği görülmektedir.

Toplumları geleceğe taşıyacak olan unsurların başında toplumsal değerleri benimsemiş insanların geldiği görülmektedir. Hatta toplumsal değerleri iyi benimseyen bireylerin toplumları geleceğe taşımadaki etkinliklerinin yadsınamaz bir gerçek olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle eğitim sistemimiz her zaman ahlaki değerleri benimseyen ve ahlaki kararları sergileme alışkanlığı gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Eğitim sistemlerinin amacı sadece temel bilgi ve becerileri kazandırma ya da öğrencilerin ders başarılarını yükseltme değildir. Temel değerleri benimseyen bireyler yetiştirilmesi eğitimin asli görevleri arasında yer almaktadır. Eğitimin bu amacı sayesinde yeni neslin davranış ve alışkanlıkları daha olumlu yönde gelişmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 4). Eğitimle belirlenen amaçlara ulaşmak ve öğrencilerin değer yargılarını geliştirmek için eğitim sistemlerinin öğrencilerin değer yargılarını geliştirmeye yönelik içeriğe sahip olması önem arz etmektedir.

Yukarıda yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman değerler eğitimi ile belirlenen amaçlara ulaşabilmek için öğretim programlarında yer alan kök değerlerin öğrencilere etkili bir biçimde aktarılması gerektiği görülmektedir. Yapılan bu çalışma kapsamında da T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018 :4) bulunan tema ile alt temalar aşağıda yer alan tabloda açıklanmış, bu çalışmada da analiz yapma sürecinde söz konusu tema ve alt temalar dikkate alınmıştır.

Tablo 1

Temalar ve Alt Temalar

BAYRAM VE KUTLAMA Yıldönümleri, resmî bayramlar, nevrüz, önemli günler, mevsimlik bayramlar, kutlamalar, kurtuluş günleri, kandil geceleri, kına gecesi, gelenek ve görenekler, düğünler, festivaller, doğum günü, millî ve dinî bayramlar, Atatürk ve 23 Nisan, asker uğurlama, anmalar.
BEN VE AİLEM Ailemle iletişim, aile tarihi, aile, vatan, yardımlaşma, Türkiye’de eğitim, Türkçe, sıra, sorumluluk, soy ağacı, tanışma, sevgi, selamlaşma, okul, saygı, meslek seçimi, kurallar, memleket, konsolosluk, inançlar, hemşeri, hısım akraba, gurbet, hayaller, gelenekler, göç, eğitim süreci, dostluk, gelecek, eğitim, dayanışma, büyüklerimiz, ana dilim, büyükelçilik, arkadaşlık.
ÇEVRE, BİRLİKTE YAŞAMA VE FARKLILIKLAR Ben ve çevrem, barış, evrensel değerler, adil olma, anlaşma, uyum, uzlaşma, tanıma biçimleri, saygı, sevgi, ortak yaşam, kültürlerarası iletişim, farklı diller ve kültürler, sorumluluk, paylaşma, kültürler arasılık, iş birliği, insan hakları, iletişim, inançlar, farklı kültürler, göç, farklı diller, diller, eşitlik, birlikte yaşama.
GEÇMİŞE AÇILAN KAPI Atatürk, Dede Korkut hikâyeleri, daha modern Türkiye, masallar, Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşu, Osmanlı Devleti, Millî Mücadele, İslamiyet ve beraber yaşama kültürü, ilk Türk İslam Devletleri, halk hikâyeleri, efsaneler, destanlar, bağımsız Türkiye, Türklerin İslamiyet’i kabulü, Orta Asya İlk Türk Devletleri, tarihî kahramanlar, tarihin farklı dönemlerinde Türklerin yerleştikleri bölgeler, Osmanlıda beraber yaşama kültürü, Avrupalı hareketler gözünde Türk devletleri ve Türk kültürü.
GEZELİM GÖRELİM Türkiye’nin doğal güzellikleri, yöresel lezzetler, yolculuk, yerel kültürler, Türkiye, yemekler, Türk mutfağı, tatil, turizm, tarihî ve turistik mekânlar, şehirlerimiz, memleket, ovalar, kültürel mekânlar, iklim, komşular, ırmaklar, dünya ülkeleri ve Türkiye, dağlar, coğrafi özellikler, bölgeler.
İNSAN VE DOĞA Türkiye’ye özgü canlılar, kültürel yeme alışkanlıkları, tarihî ve kültürel yeme alışkanlıkları, takvim (saat, gün, hafta, ay, mevsim, yıl), sağlık, tabiat olayları, kişisel sorumluluklar, kişisel bakım, kıyafetler, hayvan türleri, doğal zenginlikler, doğal afetler, yöresel yemek kültürleri, canlılar ve hakları, bitkiler ve hayvanlar, beslenme, geri dönüşüm ve atıklar.
OYUN VE EĞLENCE Türkü söyleme, şehir avı, tekerleme, oyun, oyuncak, oyun alanları, türkü, tekerlemeli oyunlar, şarkı söyleme, şarkı, strateji oyunları, sokak oyunları, mizahi fıkra, ninni, manili oyunlar, lunapark, mani, kelimeoyunları, hobiler, kelime avı, folklorik oyunlar (halk oyunları), Türk gölge oyunu, ezgili oyunlar, eğlence, dijital oyunlar, bölgelere özgü çocuk oyunları, boş zaman, bilmece.
SANAT VE EDEBİYAT Türkçe basılı yayınlar, Türk şair ve yazarlar, Türk sanatı, Türk müziği, Türk edebiyatı, oyuncak yapımı, semboller, müzik aletleri, medrese, sivil mimari eserler, el sanatları, Türklerin dünya mirasındaki katkıları, Türkçe televizyon kanalları, türbe, ud, simgeler, külliye, saz, kale, kopuz, han, çocuk şarkıları, cami.

Kaynak. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (1’inci, 2’nci, 3’üncü, 4’üncü, 5’inci, 6’nci, 7’nci ve 8’inci Seviyeler). Ankara (4).

Değerlerin öğretilmesi toplumsal yapı açısından önemli bir yere sahip olduğu için öğrencilere değer aktarımında doğru ve etkili yöntemlerin kullanılması önemli bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum tarihsel süreçte değerlerin aktarılmasında farklı öğretim yöntemlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Yukarıda değerlerin öğrencilere aktarılmasında yaygın olarak aşağıda belirtilen öğretim yöntemlerinden faydalandığı ifade edilmektedir:

- a) Buluş yöntemi
- b) Bilgisayar tabanlı öğretim yöntemi
- c) Sunum ve hikâye tekniğinden faydalanarak anlatı tekniği
- d) Soru-cevap drama ile öğretim yöntemi
- e) Analiz vasıtasıyla öğretim tekniği
- f) Benzetim tekniği
- g) Senaryo ile öğretim yöntemi
- h) Beyin fırtınası
- ı) Tartışma yöntemi
- j) Eğitsel oyun yöntemi (Akto ve Akto, 2017: 1092).

Yukarıda belirtilen öğretim yöntemleri, eğitim sistemi içindeki birçok dersin öğretilmesinde ve öğrencilere kazandırılmak istenen becerilerin aktarılmasında uzun yıllardır kullanılmaktadır. Diğer derslerde olduğu gibi değerler öğretiminde de bu temel öğretim yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Değerler eğitiminde söz konusu öğretim yöntemlerinden etkili bir şekilde faydalanabilmek için öğretmenlerin bu yöntemleri etkili bir biçimde kullanma konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerektiği söylenebilir.

Kültür- Değer İlişkisi

İnsanların sahip oldukları kültürel özellikler ile değer yargıları sergiledikleri davranışlar üzerinde belirleyicidir. Bu bağlamda kültür ve değerler arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Kültür, bir topluluğun veya toplumun yaşam tarzını, inançlarını, değerlerini, normlarını, geleneklerini ve sanatsal ifadelerini kapsayan geniş bir kavramdır. Değerler ise bireylere veya bir topluma doğru ile yanlış ayırt etmede ve neyin önemli olduğunu belirlemede rehberlik eden ilkelerdir. Kültür ve değerler arasındaki ilişkiye bakıldığında, bir toplumun kültürünün, değerlerini şekillendirdiğinden bahsetmek mümkün olmaktadır. Kültürel normlar, inançlar ve gelenekler insanların nasıl

yaşamayı ve davranmayı öğrendiklerini etkilemektedir. Toplumun veya bireylerin sahip olduğu değerler o toplumun kültürünü yansıtmaktadır. Değerler ise bir toplumun önceliklerini, etik anlayışını ve sosyal normlarını yansıtmaktadır. Öte yandan değerler bireyler arasındaki iletişimi ve etkileşimi etkilemektedir. Buna ek olarak, ortak değerleri paylaşan bireylerin birbirlerini daha iyi anlayabileceği söylenebilmektedir ki bu kültürel etkileşimi ve birliği kolaylaştırmaktadır. Ayrıca farklı kültürler farklı değerleri yansıtmaktadır. Her kültürün kendine özgü inançları, normları ve değerleri vardır. Bu çeşitlilik, insanların farklı bakış açılarını anlamalarına ve takdir etmelerine yardımcı olabilmektedir. Dolayısıyla, toplumun değerleri bireysel davranışları ve grup davranışlarını etkilemektedir. Örneğin, hoşgörüye değer veren bir toplum farklılıklara saygı göstermeye daha meyilli olabilmektedir.

Her toplumun kendine özgü değer yargıları ile örf ve âdetleri, toplumsal kültürü meydana getirmektedir. Her toplumun kültürel yapısı içerisinde önem verdiği bazı unsurlar bulunur (Aslan, 2018: 2). Türk kültürüne ait unsurların başında akrabalık bağları gelmektedir. Hem evlilik hem de kan bağı ile insanlar arasında yakınlık oluşması akrabalık olarak ifade edilir (Emiroğlu, 2012: 1691). Türklerin sosyal gelişimlerinde akrabalık bağlarının büyük bir rolü bulunmaktadır. Çünkü sosyal bir cemiyet olan akrabalar arasında kurulan bağlar toplumun güçlü olmasına katkı sağlar (Yavuz, 2013:71).

Türk kültüründe üzerinde önemle durulan diğer bir unsur ise misafirlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk misafirperverliğine ilişkin özellikler incelendiği zaman misafiri ağırlamaya ve ikramda bulunmaya değer verildiği görülmektedir. Söz konusu davranışlar aynı zamanda Türk örf, adet ve geleneklerinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda kentsel bölgelerde misafirlik anlayışına verilen önem azalsa bile kırsal kesimde misafirperverliğe verilen önem değerini korur (Toprak, 2019: 74). Bu noktada Türk kültürünün korunması ve geliştirilmesinde misafirperverlik kavramının küçük yaşlardan itibaren öğretilmesi gerektiği söylenebilir.

Bilindiği gibi yabancı dil öğrenme sadece ilgili dile ilişkin dil bilgisi kurallarını öğrenmekle değil, aynı zamanda ilgili dilin konuşulduğu ülkenin kültürel özelliklerini ve toplumsal değerlerini anlamak ile mümkündür. Bunun yanında dil öğretim sürecinde kültürel unsurlara yer verilmemesi kişinin iletişim sürecinde sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Çünkü bireyin içinde yer aldığı toplumun dilini ve genel özelliklerini iyi bilmesi, bunun yanında içinde yer aldığı toplumla uyumlu yaşaması toplumun değer yargılarını öğrenmesi ile mümkündür. Bu noktada öğrencilerin günlük yaşamda

karşılaşılabilecekleri değer yargılarını öğrenmeleri önemli bir konudur. Bunun aksi durumunda ise öğrencilerde kültürel kargaşa ortaya çıkması muhtemel bir durumdur (Çelik, 2018). Literatürde bu alanda yapılan farklı çalışmalarda da yabancı dil öğretiminde kültürel unsurlara da yer verilmelidir (Çakır, 2006: 154).

Tarihî ve kültürel birikimi ile Türkçe de değerlerin yaşatılmasına ve yabancılara aktarılmasına katkı sağlar (Erçelik ve Yeşilyurt, 2020: 150). Değerlerin aktarılma sürecinde ders kitaplarından sıklıkla yararlanılmakta ve etkili sonuçlar alınmaktadır (Ersoy ve Şahin, 2012: 1535; Deniz ve Karagöl, 2018: 244). Türkçenin yabancılara öğretim sürecinde de faydalanılan ders kitaplarında yer alan metinler, ulusal kültüre ait değerlerin aktarımında büyük bir öneme sahiptir (Erdem ve Bahşi, 2022: 10). Bu kapsamda öncelikle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların değerler eğitimi açısından zenginleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle Türk kültürüne ait değerlerin ve kültürel unsurların yabancılara aktarılmasında bu alanda kullanılan ders kitaplarının geliştirilmesi önemli bir unsur olarak nitelendirilmektedir. Bunun sağlanabilmesi için yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçenin öğretilme sürecinde ders materyali olarak kullanılan kitaplardaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi, ortaya çıkacak sonuçlara göre ders kitaplarının değer aktarımı açısından zenginleştirilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yabancılara Türkçe Öğretimi: Tarihçe ve Gelişim

Türkçe eğitimi Tanzimat Dönemi'nde (1839- 1876) kurumsal bir yapı kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde eğitimde reformlar yapılmış ve okullarda Türkçe eğitimi zorunlu hâle getirilmiştir. Özellikle iptidai (ilkokul) ve rüştiye (ortaokul) programlarında Türkçe eğitimi önemli bir yer tutmaya başlamıştır. 1891 yılında yapılan reformlarla Türkçe eğitimi ön plana alınmıştır. (Topuzkanamış, 2018). Yabancılara Türkçe öğretimi için de düzenli bir programın varlığından bahsetmek için 20. yüzyılın başlarını beklemek gerekir. Cumhuriyetin kurulması ve dil devrimi, Türkçe öğretiminin modern anlamda temellerini atmıştır (Akyüz, 2005). Bu kapsamda günümüzde üzerinde sıklıkla durulan yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminin temellerinin oldukça eski dönemlere dayandığı söylenebilir.

Dil devriminin amacı, Türkçeyi herkesin anlayabileceği bir dil hâline getirmektir (Öztürk, Mehmet, 2020). Bu süreç, yabancıların Türkçe öğrenmesini de kolaylaştırmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte Türkçenin dünya çapında tanıtılması ve

öğretilmesi hızla arttı. Yabancılar Türkçe öğretimi, dilin bu evrensel özelliğini güçlendiren ve Türk kültürünün dünya çapında tanıtılmasına katkıda bulunan önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternet ve dijital medya araçları yaygınlaştıkça Türkçe öğretim yöntem ve teknikleri de yenileşmektedir. Özellikle dil öğretim platformları ve uygulamaları da popüler hâle gelmiştir. Bu platformlar, öğrencilere çeşitli öğrenme seçenekleri sunarken Türkçe öğretimini daha interaktif hâle getirmiş ve öğrenmeyi kolaylaştırmıştır (Güneş, 2013).

Yabancılar Türkçe öğretirken kültürel etkileşim önemlidir. Dil, sadece bir iletişim aracı olmamakla birlikte, kültüründe önemli bir unsurdur (Güner, Boyacı, 2015). Sonuç olarak Türkçe öğretim programlarında sadece dil bilgisi ve kelime öğretimi değil, metinler aracılığıyla Türk kültürü ve tarihi gibi alanlar da önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ana dili dersleri kültürel ve tarihsel birikimi de öğrencilere kazandırmayı hedeflemektedir.

Günümüzde, Türkiye'nin uluslararası konumu ve Türk kültürüne artan ilgi sayesinde yabancılar Türkçe öğretim alanı önem kazanmıştır. Özellikle Türk dizileri, filmleri ve müziği gibi kültürel ürünlerin dünya çapında yaygın olmasının bir sonucu olarak insanlar Türkçe öğrenmek için daha fazla motive olmaktadır. Bu nedenle, yabancılar Türkçe öğretirken yenilikçi yaklaşımlar ve yöntemler geliştirilmelidir (Demir, 2022).

Teknolojik gelişmeler ve globalleşme, dil öğretim yöntemlerinin daha etkin ve erişilebilir olmasını sağlamakta, Türkçeyi dünyanın dört bir yanındaki bireylere ulaştırmak açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır. Tüm bu gelişmeler Türkçe öğretimini Türkiye'nin kültürel diplomasisinin stratejik bir aracı hâline getirmektedir.

Türkçenin dünyaya tanıtılması ve modern dil yöntemleriyle yabancılar öğretilmesi amacıyla, 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde TÖMER (Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi) kurulmuştur. TÖMER, Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar kurslar vererek ana dilimizin yayılmasına yardımcı olmaktadır ve bu alandaki en önemli kurumlardan biridir.

CEFR ve Dil Öğretimindeki Rolü

CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, dil öğrenimi ve öğretiminde dünya çapında kullanılan

bir referans belgesidir. Bu çerçeve, A1 (başlangıç) seviyesinden C2 (usta kullanıcı) seviyesine kadar dil yeterliliklerini ölçmektedir. CEFR, dil öğretimini standartlaştırmaya ve dil öğretim yöntemlerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu standartlaşma, dil eğitimi veren kuruluşlar ve öğretmenler için daha tarafsız bir şekilde öğrencilerin dil becerilerini değerlendirme ve öğrenme hedeflerini belirleme fırsatı sağlamaktadır (Göçen, 2020).

CEFR, dil öğrenimi ve öğretimi için altı yeterlilik seviyesi tanımlar: C2 usta kullanıcı, C1 ileri seviye, B2 bağımsız kullanıcı, B1 orta seviye, A2 temel kullanıcı ve A1 başlangıç. Bu seviyeler, öğrencilerin dil becerilerinin kapsamlı bir şekilde tanımlanmasını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin hangi seviyede oldukları kolayca belirlenebilmektedir. Ayrıca öğrenciler bu seviyelere göre hedeflerine ulaşmak için ne yapmaları gerektiğini anlayabilmektedir.

CEFR'in tanımladığı beceri setleri, dil öğretimi içeriği ve yöntemlerinin geliştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu çerçeve, öğretmenlerin öğretim stratejilerini ve kullandıkları ders materyallerini öğrencilerin dil becerilerini etkili bir biçimde geliştirmelerinde kullanacakları araç konumundadır (Maden ve Durmaz, 2022).

CEFR, dil öğretiminde kullanılan materyallerin ve sınavların geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu uluslararası standartlar, sınavları ve değerlendirmeleri geliştirerek öğrencilerin gerçek dil becerilerini daha iyi yansıtmaktadır. Bu portfolyo ile dil öğreniminde objektif ve tarafsız bir şekilde değerlendirilme yapılmaktadır (Göçer, 2017).

CEFR, dil öğrenimi ve öğretiminde dünya çapında bir standart sağlamak ve öğretmenlere, öğrencilere ve eğitim kurumlarına dil becerilerini geliştirmek için net bir yol haritası sağlamaktadır. Bu, dil öğreniminin daha planlı, sistemli ve etkili bir şekilde yürütülmesine olanak tanımakta, böylece öğrencilerin dil öğrenme hedeflerine ulaşmaları kolaylaştırmaktadır (Göçen, 2020; Tekin ve Sallabaş, 2022; Maden ve Durmaz, 2022).

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi ve Aktarımı

Yabancı bir dil edinmek, diğer insanların görüşlerini ve kültürlerini düşünmenin bir yoludur ve başkalarının davranışlarını anlayabilmek için onların kültürel motiflerini bilmek gerekir (Demir ve Açık, 2015). Yabancı dil öğretiminde aktarılabilecek kültürel öğeler; yaşam şartları, günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, gelenekler/adetler değerler, beden dili ve son olarak törensel davranışlar şeklinde listelenmektedir (Council of

Europe, 2001). Her insanın öğrendiği bir dilden yola çıkarak hangi değerlere sahip olması gerektiği belirli kaynaklar çerçevesinden belirlenmiştir. Bu araştırmada da yabancılar için Türkçe öğretimi alanında T.C. MEB tarafından 2018 yılında hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı'nda (2018:4) yer alan tema ve alt temalar dikkate alınmıştır. Bu öğretim programı içinde yer alan temalar ile ilgili programda açıkça belirtilen alt temalar T.C. MEB Türkçe Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerler dikkate alınarak bu araştırmada da "kök değerler" olarak kabul edilmiştir.

Bu araştırmanın konusu olan değerler başlığında yer alan tema ve alt temalar yani kök değerler "çevre, ben ve ailem, bayramlar ve kutlamalar, oyun ve eğlence, gezelim görelim, geçmişe açılan kapı, birlikte yaşama ve farklılıklar ile sanat ve edebiyat"tır.

Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Materyallerin Özellikleri ve Önemi

Dil öğrenme sürecinde, yabancı dil öğretirken kullanılan materyaller çok önemlidir. Bu materyallerin nitelikleri ve önemi, öğrencilerin dil becerilerini doğrudan geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin çeşitliliği, dil öğrenme sürecini geliştirmekte ve öğrencilerin dil becerilerini farklı şekillerde geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Öğrencileri hedef dilde konuşmaya teşvik eden materyaller hem estetik dil kullanımını hem de kültürün aktarımını sağlamalıdır. Örneğin, Sait Faik Abasıyanık tarafından yazılan ve B1 seviyesine uyarlanan "Birtakım İnsanlar" adlı hikâye yabancı öğrencilere dilin edebî ve kültürel boyutlarını keşfetme fırsatı vermektedir. (Ay ve Gülmez, 2021). Bu tür materyaller, öğrencilere dilin yapısı ve kültürel değerleri ve anlatım zenginliği hakkında bilgiler vermektedir.

Yabancı öğrencilere Türkçe öğretme sürecinde kullanılan ders kitapları, öğrenme sürecinin ana bileşenleridir. Dil bilgisi, yazma, dinleme, kelime bilgisi, okuma ve konuşma gibi dil becerilerinin tüm yönlerini kapsayan etkinlikler bu kitaplarda yer bulmaktadır.

Yabancı dil öğretmenleri, sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar nedeniyle öğretim materyallerinin önemini vurgulamalıdır. Öğrencilerin dikkatini çekecek ve onları motive edecek materyalleri bulma ve uygulama, öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar arasındadır (Doyumgaç, 2022). Sınıfı etkili bir şekilde yönetmek ve öğrencileri motive etmek için materyallerin öğrencilerin ilgi alanlarına ve öğrenme ihtiyaçlarına uygun olması gerekmektedir.

Yabancı dil öğrenirken yazma eğitimi de önemlidir. Yazma becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilere hedef dilde fikirlerini ifade etme şansı verir ve bu süreçte kullanılan materyaller, öğrencilerin yazma becerilerini çeşitli türlerde ve biçimlerde geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Tiryaki, 2017). Yazma eğitimi materyalleri, öğrencilere dilin yapısal özelliklerini öğretmenin yanı sıra eleştirel düşünme ve yaratıcı yazma becerilerini de geliştirebilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan materyaller, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede çok önemlidir. Bu kaynaklar, öğrencilerin dil öğrenme sürecini destekler ve onlara dilin farklı yönlerini keşfetme fırsatı vermektedir.

Bu çalışma kapsamında yabancı uyruklu olarak ülkemizde Türkçe öğrenen öğrencilere dil öğretimi alanında kullanılan materyallerden biri olan ders kitaplarındaki metinlerin aşağıdaki metinsellik ölçütlerine göre incelenmesi ve bu metinlerin değer aktarımındaki rolünün ortaya konulması hedeflenmektedir:

1. Bağdaşıklık (Kohesyon): Metnin içindeki cümle ve paragrafların anlamsal ve dil bilgisel uyumudur.
2. Bağdaşıklık (Koherens): Metnin içerisindeki olayların, olguların ya da düşüncelerin anlamsal tutarlılığı ve bütünlüğüdür.
3. Niyetlilik: Metnin amacının ve niyetinin ne olduğunun okuyucu tarafından anlaşılabilir olmasıdır.
4. Kabul edilebilirlik: Metnin dil yapısı ve sunulan bilgi açısından hedef kitle tarafından anlaşılabilir düzeyde olmasıdır.
5. Durumsallık (Durumsal Uygunluk): Metnin yazıldığı dönemin kültürel ve sosyal bağlamla uygunluğudur.
6. Bilgilendiricilik: Metnin ortaya koyduğu yeni bilgilerle bilgilendirici ve öğretici nitelik taşımasıdır.
7. Metinlerarasılık: Metnin daha önceki metinlerle doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı olması durumudur (Beaugrande ve Dressler, 1981: 6-7).

Yeni Hitit Ders Kitaplarına Genel Bir Bakış

Yabancı uyruklu olarak ülkemizde Türkçe öğrenmekte olan öğrenenler için Yeni Hitit ders kitapları, kapsamlı bir öğretim materyalidir. Dil öğreniminin çeşitli aşamalarını ele alan YH-1 temel düzey (A1-A2), YH-2 orta düzey (B1) ve YH- 3 Yüksek Düzey (B2-C1) kitapları bu kitap serisini oluşturmaktadır. Her bir kitap, dil öğreniminin çeşitli

yönlerine odaklanarak öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma ve söz varlığını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Yeni Hitit ders kitapları, öğrencilere temel Türkçe yapılarını adım adım öğretmek için tasarlanmıştır. Her kitap, öğrencilerin çeşitli dil becerilerini geliştiren ünitelerden oluşmaktadır. Bu ünitelerde dil öğrenim süreci günlük yaşamla bağ kurularak yapılmaktadır. Kitaplardaki metinler, olay yazıları, bilgilendirici metinler, senaryolar, diyaloglar vb. günlük yaşamdan örnekler sunmaktadır.

Kitapların içeriği, dil eğitiminde çok önemli olan dil bilgisi kurallarından kelime bilgisine ve kültürel bilgilere kadar çok çeşitlidir. Her bölüm, öğrencilerin yeni konuları daha iyi anlamaları ve pekiştirmeleri için çeşitli alıştırmalar içermektedir. Ek olarak kitaplar öğrencilerin Türk kültürü ve toplumu hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olmakta ve bu da dil öğrenimini daha kapsamlı bir hâle getirmekte ve zenginleştirmektedir (İşci, 2012).

Yeni Hitit serisi aynı zamanda dil öğrenimini destekleyen çeşitli ek kaynaklar da sunar. Bu ek materyallerde bulunan ses dosyaları ve etkileşimli alıştırmalar, öğrencilerin dört farklı dil becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Yeni Hitit ders kitaplarını incelemek, bu materyallerin öğrencilerin Türkçe dil becerilerini nasıl geliştirdiğini ve öğretime nasıl katkıda bulunduğunu anlamada önem arz etmektedir. Bu çalışmanın temel amacı da yabancı uyruklu olarak Türkçe öğrenen öğrencilere dil öğretim sürecinde değer aktarımı açısından Yeni Hitit serisinin içeriğini ortaya koymaktır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmekte olan öğrenciler için Yeni Hitit ders kitapları serisi zengin ve kapsamlı bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. Kitapların yapısı ve içeriği, öğrencilerin temel dil becerilerini sistematik bir şekilde arttırmalarına imkân tanımaktadır.

Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'na Genel Bir Bakış

Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için başlangıç seviyesinde olanlara YH-1 Temel Seviye (A1 ve A2) ders kitabı hazırlanmıştır. Bu kitap, öğrencilerin dil bilgisi, okuma, yazma, kelime bilgisi, konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Yeni Hitit 1 ders kitabı, öğrencilerin Türkçeyi aşamalı olarak öğrenmelerini sağlamak için tasarlanmıştır. Kitabın başlangıcı, öğrencilerin anlayabileceği basit dil

yapılarını içermektedir. Kitapta ilerledikçe daha karmaşık dil yapılarına ve ifadelere yer verilmektedir. Basitten karmaşığa doğru giden bu yöntem, öğrencilerin Türkçeyi yavaş yavaş ve sistematik bir şekilde öğrenmelerini sağlamaktadır. Her bir metin, alıştırma vb. öğrencilerin ilgisini çekecek günlük yaşam senaryoları üzerine kuruludur ve dil öğrenimini gerçek yaşamla bağdaştırarak kolaylaştırmaktadır.

Yeni Hitit 1 dil öğretimi konusunda zengin bir içeriğe sahiptir. Kitabın alıştırmaları, öğrencilerin yeni öğrendikleri dili geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Örnek tümceler ve dil bilgisi açıklamaları, dilin yapısal özelliklerini anlamada önemli bir rol oynamaktadır. Kitapta yer alan görsel materyaller ve ses dosyaları da öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Yeni Hitit 1 ders kitabı, dil becerilerini geliştirmenin yanında Türk kültürü ve toplumu ile ilgili de bilgi vermektedir. Öğrenciler, kitapta yer alan metinler ve diyaloglar aracılığıyla Türkiye'deki günlük yaşam, gelenekler ve sosyal ilişkiler hakkında bilgi edinebilmektedir. Öğrenciler, bu kültürel içerikler sayesinde dil öğreniminin ötesinde bir bakış açısı kazanmakta ve dilin kültürel bağlamlarda nasıl kullanıldığını kavramaktadır (Öztürk ve Kılıç, 2017).

Yeni Hitit 1, her biri belirli bir temaya odaklanan ünitelerden oluşur. Bu temalar günlük yaşamdan alınmış ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde tasarlanmıştır. Her bir ünite, öğrencilere dil bilgisel yapıları pekiştirmek için de çeşitli alıştırmalar sunmaktadır.

Türkçe öğrenen başlangıç seviyesindeki öğrenciler için Yeni Hitit 1 ders kitabı kapsamlı ve etkili bir öğretim materyalidir. Kitabın yapısı, içeriği ve sunduğu kültürel bilgiler, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve Türk kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır.

Yeni Hitit 2 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'na Genel Bir Bakış

Yeni Hitit 2 ders kitabı, CEFR A2-B1 seviyesine uygun olarak tasarlanmıştır. Kitap temelde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme isteğinde olan öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmeyi amaçlayacak öğeleri içinde barındırmaktadır. Öğrencilerin konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerilerini geliştirmelerine, dil bilgisi yapılarını öğrenmelerine ve kelime dağarcığını geliştirmelerine yardımcı olan bu kitap, Yeni Hitit 1'de temeli atılan Türkçe dil yapılarının üzerine inşa edilmektedir. Kitaptaki temalar, dil bilgisi yapıları ve kültürel öğeler, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerinde nasıl yönlendirildiğini göstermektedir.

Yeni Hitit 2, her biri belirli bir temaya odaklanan ünitelerden oluşur. Bu temalar günlük yaşamdan alınmış ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde tasarlanmıştır. Her bir ünite, öğrencilere dil bilgisel yapıları pekiştirmek için de çeşitli alıştırmalar sunmaktadır.

Yeni Hitit 2, öğrencilerin B1 seviyesindeki dil bilgisi yapılarını anlayıp günlük yaşamda kullanmalarını sağlamak için tasarlanmıştır. Bağlaçlar, edatlar, gelecek zaman ve geçmiş zaman kipi gibi konular kapsamlı bir şekilde incelenmektedir. Her bir ünite, öğrenciler söz varlığını zenginleştirme açısından yeni kelimeler öğretilir ve bu kelimeleri kullanmaları için çeşitli alıştırmalar yaptırılmaktadır.

Kitaptaki temalar, öğrencilerin Türkçeyi gerçek hayatta nasıl kullanacaklarını öğrenmelerini sağlamak için tasarlanmıştır. Aile, sağlık, seyahat ve günlük rutinler gibi konular, öğrencilerin karşılaşabileceği günlük yaşam koşullarını yansıtmakta ve öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişimini bir adım öteye taşımaya çalışmaktadır.

Yeni Hitit 2, öğrencilere Türkçeyi kültürel bağlamda kullanma fırsatını, ülkemizdeki gelenekler, bayramlar ve günlük yaşam alışkanlıklarından örnekler vererek sağlamaktadır. Bu sayede öğrenciler Türk dilini ve kültürünü öğrenmektedir.

Kitap, görev tabanlı öğrenmeyi ve iletişimi kullanarak öğrencilere dil becerilerini aktif bir şekilde kullanma ve gerçek hayatta karşılaşabilecekleri durumlar için pratik yapma olanağı tanımaktadır.

Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'na Genel Bir Bakış

Yeni Hitit 3 ders kitabının incelenmesinin odak noktası, ileri düzey Türkçe öğrenimine yönelik metinler, dil bilgisi yapıları ve kültürel içeriklerdir. Bu ders kitabı, öğrencilere B2-C1 seviyelerindeki dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmakta ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR) kriterlerine uygun bir öğrenim sürecini desteklemektedir.

Yeni Hitit 3'te diğer iki kitaba göre daha karmaşık dil bilgisi yapıları bulunmaktadır. Eylem çekimleri, zarf kullanımları ve edilgen tümceler gibi karmaşık konular ele alınmaktadır. Bu yapılar sayesinde öğrenciler Türkçeyi daha doğru ve etkili bir şekilde kullanmaktadır.

Kitabın ele aldığı konular, hem Türkiye'de hem de dünyanın herhangi bir yerinde var olan kültürü kapsar. Öğrenciler yalnızca edebiyat, tarih ve sanat gibi alanlarda bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal ve güncel konular hakkında düşünmeye de teşvik

edilir. Kültürel içerikler, öğrencilerin dil öğrenimi sürecinde farklı görüş edinmelerine ve birbirleriyle empati kurmalarına olanak tanımaktadır.

Yeni Hitit 3'te yer alan metinler çok farklı türlerden oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, öğrencilerin yazma, okuma, dinleme ve konuşma gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. İletişimsel yaklaşım, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlar için pratik yapmalarını sağlamaktadır.

Yeni Hitit 3, yüksek düzey Türkçe öğrenmek isteyenler için önemli bir ders materyalidir. Kitap, temalarıyla öğrencilerin dil bilgisi, söz varlığı ve iletişimsel becerileri üzerinde durarak dil gelişimlerini desteklemektedir. Öğrenciler, kültürel içerik ve metin çeşitliliği ile zengin bir öğrenme deneyimi yaşamaktadır.

Farklı kültürlerden gelen insanların etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi için gereken beceriler, kültürlerarası iletişim olarak bilinmektedir. Yeni Hitit 3 öğrencilere hem Türkçeyi hem de Türkiye'nin sosyal normlarını, geleneklerini ve iletişim biçimlerini öğretmektedir. Bu durum öğrencilerin farklı kültürel görüşlere saygı duymalarını ve kültürel özellikleri anlamalarını sağlamaktadır. Kitap, çeşitli kültürel senaryoları ele alarak öğrencilere kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Yeni Hitit 3 öğrencilere Türkiye'nin tarihi, sanatı, edebiyatı ve Türklerin günlük yaşamı hakkında kapsamlı bilgiler vermektedir. Bu özelliğiyle öğrencilerde kültürel farkındalığın kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Öğrenciler, bu bilgileri kullanarak Türk kültürüne daha duyarlı bir bakış açısı geliştirebilmektedir.

İlgili Araştırmalar

Alan yazınında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde dil öğretim sürecinde hem değer hem de kültürel öge aktarımına odaklanan bazı çalışmalar incelendiğinde, tez çalışmalarının makale sayısına göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bazı örnek çalışmalar şu şekildedir:

Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplar, kültür aktarımı için çok büyük bir öneme sahiptir. (Kelime vd., 2018) yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğelere ne kadar yer verildiğini araştırmış ve kitaplarda sinema, dizi ve ünlü sanatçılara çokça yer verildiğini ortaya koymuştur. Bu durumun öğrencilerin derse olan ilgisini olumlu yönde etkileyeceği ve bunun yanında kitaplarda öğrencilerin kendi kültürlerinden öğeler görmenin de bu duruma katkıda bulunacağını belirtilmiştir. Bunun yanında yabancı dil öğrenen öğrencilerin Türkçeyi daha etkili bir biçimde öğrenebilmeleri için

ders kitaplarında dil bilgisi kurallarının öğretilmesinin yanında kültürel öğelere de yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Erdem ve Bahşi (2022), bu alanda yürütmüş oldukları çalışma kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde faydalanılan ders kitaplarının kök değerlerin aktarılmasındaki etkinliğini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında Gazi TÖMER ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan 10 kitabın içerik analizi yapılmıştır. İncelenen kök değerlerde kriter olarak Türkçe Öğretim Programı'nda (2018) belirlenen değerler dikkate alınmıştır. İlgili çalışmada ders kitaplarında düşük düzeyde vurgulanan değerlerin başında adalet ve vatanseverlik değerlerinin geldiği, en fazla bulunan değer ise dostluk ve sorumluluk olduğu rapor edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan ders kitaplarının öğrencilere kök değerleri aşılama noktasında gerekli donanımına sahip olduğu ifade edilmiştir.

Özdemir (2013) ise folklor öğelerinin hedef kültüre farklı bakış açıları getirerek Türkçe öğretimine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda araştırmacı, ülkemizde yabancı dil öğrenen öğrencilere Türk dilinin etkili bir şekilde aktarılması ve öğretilmesi için ders kitaplarında folklorik öğelere daha çok yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Aynı çalışmada ders kitaplarında folklorik öğelere yer verilmesinin dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyeceğine vurgu yapılmıştır.

Direkçi, Şimşek ve Akbulut (2020) Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen öğrencilerden dil öğreniminde kültür aktarımına yönelik görüşler toplamıştır. Öğrenciler, Türkçe öğrenirken Türk kültürünü de öğrenmeyi gerekli bulduklarını ve buna heveslerinin olduğunu belirtmiştir. Çalışmada Türkçe dışında yabancı dil bilen öğrenciler, dil öğrenme süreçlerini kıyasladıklarında Türkçe ders kitapları evrensel kültürden öğeler barındırırken İngilizce ders kitaplarının yalnızca İngiliz/Amerikan kültürüne ait unsurlar barındırdığını belirtmişlerdir. Bu noktada araştırmacılar ders kitaplarında Türk kültürüne ilişkin öğelerin düşük düzeyde olmasının önemli bir eksiklik olduğunu ifade etmişlerdir.

Balcı ve Melanlıoğlu'na (2020) göre yabancı dil öğrenmenin kişisel gelişim üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Son yıllarda Türkçenin yabancı uyruklu öğrenciler tarafından öğrenilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu durum hem Türkçe öğretiminde kullanılan ders materyallerinin yaygınlaşmasına hem de Türkçe öğretimi üzerine merkezlerin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Dil öğretiminde standartlara uygun hareket edilmesi amacıyla Türkçe öğretiminde Avrupa Ortak Başvuru Metni esas alınmaktadır. Ancak uygulama sürecinde öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini engelleyen

bazı unsurların da olduğu göze çarpmaktadır. Karşılaşılan sorunların en aza indirilmesi ve Türkçe öğretiminde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için öncelikle temel dil bilgisi kurallarının yanı sıra kültürel unsurların da ders materyallerine eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca Türkçe öğretim sürecinde ihtiyaçların belirlenmesi, hedeflerin ortaya konulması, güncel içeriklerin oluşturulması, öğretim süreçlerinin zenginleştirilmesi ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin daha verimli bir hâle getirilmesi önem taşımaktadır.

Özcan ve Dağ-Tarcan (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde faydalanan ders kitaplarındaki sözcük yapılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında B2 düzeyinde yer alan kitaplarda bulunan okuma metinlerindeki sözcükler incelenmiştir. Araştırmada B2 düzeyindeki öğrencilerin temel dil becerilerinin geliştiğı ve okuma metinlerini kolay bir şekilde okumaya başladıkları tespit edilmiştir. Aynı çalışma kapsamında ders kitaplarında sıklıkla kullanılan sözcüklerin sanat, toplum bilimi, kurgusal düzyazı, ticaret, finans, düşünce, inanç, doğa ve uygulamalı bilimler ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Tanrıkulu ve Koyuncu (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin son yıllarda yaygınlaştığı ve bu süreçte yetişkinlerin değil çocukların da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmeye başladıkları ifade edilmiştir. Yabancı dil öğrenme sürecine erken yaşta katılmanın öneminin vurgulandığı bu çalışmada dil öğretiminin başarılı olabilmesi için değerler eğitime önem verilmesi gerektiğı belirtilmiştir. Çocukların geleneksel öğretim yöntemlerinden sıkılmaları nedeniyle yabancı dil öğretiminde değerlerin aktarılması oldukça zor olduğu kaydedilmiştir. Bu bağlamda ana dil öğretiminde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de sıklıkla çocuk şarkılarından yararlanıldığı görülmektedir. Araştırmacılar bu çalışmada çocuk şarkıları aracılığıyla değerlerin aktarılma düzeyini incelemiş ve doküman analizi yönteminden faydalanmışlardır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, yabancı dil öğrenen küçük yaştaki öğrencilere toplumsal değerlerin aktarımında çocuk şarkılarının olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Zeyrek (2020), dil ve kültür arasındaki ilişkiyi dikkate alarak yabancı dil öğretimi üzerine bir çalışma yürütmüştür. Araştırmada dil öğrenme sürecinin başarılı olması için edinilen bilgilerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi gerektiğı belirtilmiştir. Benzer şekilde öğrenilen bilgilerin günlük hayatta kullanılmasının da yabancı dil öğrenme sürecinde önemli bir yere sahip olduğunu ifade edilmiştir. Araştırmacıya göre yabancı dil öğrenme sürecinde edinilen bilgilerin günlük hayatta kullanılması ve pekiştirilmesi için öncelikle hedef dildeki kültürel unsurlara dil öğretim sürecinde yer verilmesi

gerekmektedir. Dolayısıyla yabancı dil öğrenme sadece hedef dilin kurallarını ve dil bilgisi kalıplarını öğrenmekle sınırlı kalmamalı aynı zamanda ilgili kültüre ait unsurların derslerde yer alması da önemlidir. Bu noktada yabancı dil öğretim sürecinde hedef dilin sahip olduğu kültürel öğelere de sıkça değinilmesi gerekmektedir.

Işıkoğlu (2019: 553) tarafından bu alanda gerçekleştirilen bir çalışmada Türkçenin yabancı öğrencilere öğretilmesi aşamasında en fazla kullanılan ders ekipmanlarının başında kitapların geldiği belirtilmiş, derslerin genellikle bu alanda hazırlanan kitaplar üzerinden yürütüldüğü belirtilmiştir. Söz konusu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere aktarma sürecinde belirlenen amaçlara ulaşabilmek için kullanılan ders kitapları içinde yer alan metinlerin bazı kültürel öğeleri de içinde barındırması gerektiği belirtilmiş, bu kapsamda hem ülkemizde hem de yurtdışında daha yaygın kullanılması nedeniyle Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 Seviyesi Ders Kitabı içinde yer alan hedef kültür ile ilişkili metinler incelenmiştir. Yapılan çalışmada ele alınan ders kitaplarında Türk kültürüne ait bazı değerlerden sıklıkla bahsedilirken bazı değerlere ise düşük düzeyde yer verildiği tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı metinlerde öğrencilerde Türkiye ve Türk halkına yönelik olumsuz bakış açısı oluşturabilecek içeriklere yer verildiği ifade edilmiştir.

Koparan (2019), yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kültür öğelerini nereden öğrendiklerini incelemiştir. Çalışma bulguları, yabancı uyruklu bireylerin Türk kültürü öğelerini ağırlıklı olarak sosyal yaşam, dizilerden ve Türk arkadaşlardan öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öte yandan, ders kitaplarında yer verilen öğelerin yabancı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade etmişlerdir. Bu ifade, yukarıda yer verilen Direkçi vd. (2020) çalışmasında karşılık bulmaktadır. Ek olarak, İşcan ve Yassıtaş (2018) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrencilere temel dil becerilerinin öğretiminde ders kitaplarında yerel ve evrensel kültür arasında denge kurmanın önemine değinmiştir ve hedef kültür ile farklı kültürleri kıyaslama olanağının kitaplarda bulunması gereken bir gereklilik olduğunu dile getirmişlerdir.

Caner, Direkçi ve Kurt (2019) ise konuya öğretmen adaylarının gözünden bakmıştır. Çalışmada bazı öğretmen adaylarının kültür aktarımı sürecinde kültür uyumsuzluğu yaşanması, hedef dil ve kültürden soğuma, hedef kültüre karşı ön yargı geliştirme gibi çekincelere sahip olduğu ve kültür aktarımının dil öğretiminden daha baskın bir hâle gelme ihtimali gibi olumsuz yönlere değindikleri görülmüştür. Karakuş (2018:1) tarafından gerçekleştirilmiş olan çalışma kapsamında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrencilere aktarma sürecinde kullanılan ders kitaplarında bulunan metinlerin

değer aktarımındaki referanslarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından uygulamaya konulan Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları, İstanbul Üniversitesi bünyesinde yer alan DİLMER tarafından hazırlanan İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitapları ve Gazi Üniversitesi TÖMER bünyesinde yabancı öğrenciler için hazırlanmış olan Yabancılar için Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Araştırmanın sonunda söz konusu ders kitaplarında toplam 7318 referansta değer aktarımına yer verildiği bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlara göre kitaplarda aşağıdaki değerlere yer verildiği rapor edilmiştir:

- a) Toplumsal grup ve konum (%18.2)
- b) Toplumsal yapı içerisinde etkileşim (%21.3)
- c) Davranışlar ve inançlar (%6.4)
- d) Toplumsal Kurumlar (%7.4)
- e) Yaşam döngüsü ve toplumsallaşma (%32.9)
- f) Millî tarihimiz (%1.3)
- g) Millî coğrafyamız (56.9)
- h) Klişeler ve millî kimliğimiz (%5.5).

İlgili çalışmada ulaşılan bulgular ışığında ders kitaplarında en fazla üzerinde durulan öğelerin başında toplumsallaşma ve günlük yaşam döngüsü ile ilişkili öğelerin geldiği, en az üzerinde durulan öğelerin ise millî tarih, millî kimlik ve klişeler olduğu ifade edilmiştir.

Küçük ve Kaya (2018) yapmış oldukları araştırma kapsamında Türkçenin yabancı öğrencilere öğretilmesine yönelik yapılan çalışmalarda yer alan anahtar sözcükleri incelemişlerdir. Lisansüstü tez çalışmaları üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada ele alınan tezlerin 45 doktora ve 178 yüksek lisans tezinden oluştuğu, toplam 223 tez ile çalışmanın tamamlandığı ifade edilmiştir. Araştırmada kapsamındaki tez çalışmalarında sıklıkla kullanılan anahtar kelimelerin başında değerler eğitimi, değer aktarımı, temel dil becerileri, atasözleri, deyimler, kültür ve dil bilgisi sözcük ve söz gruplarının yer aldığı tespit edilmiştir.

İşcan ve Yassıtaş (2018) yürüttükleri çalışmada dil öğretiminde hedef dile ait kelime ve dil bilgisi öğretimine ağırlık verildiğini belirtmişler ancak sadece bu değişkenlere odaklanmanın dil öğretiminde yeterli olmayacağına dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda yabancı uyruklu öğrencilere dil öğretme sürecinde kültür aktarımına da mümkün olduğunca yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. İlgili çalışmada B1 ve B2 düzeyinde okutulan Yedi İklim Ders Kitabı kültür aktarımı bakımından incelenmiştir. Bu

çalışmada her iki seviyede de okutulan ders kitaplarının Türk kültürüne ilişkin unsurları içinde barındırdığı ve öğrencilere kültür aktarımı konusunda fayda sağladığı ortaya konmuştur.

İşcan (2017) gerçekleştirdiği çalışma kapsamında kültür aktarım aracı olarak kullanılan filmlerin yabancı dil öğretim sürecindeki etkinliğini incelemiştir. Araştırmada yabancı dil öğretme aşamasında kültürel unsurlara yer verilmesi gerektiği belirtilmiş, öğrenilen her yeni dilin aynı zamanda yeni bir kültürü öğrenmeyi zorunlu kıldığı gerekçesiyle bu durumun önemi belirtilmiştir. Yabancı dil öğrenme sürecinde yalnızca yazılı ders materyallerine yer verilmesinin yeterli gelişim sağlanamadığı bu nedenle öğretim sürecinde görsel ve işitsel öğelere de yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Türk filmlerinin birçok kültürel unsuru barındırdığı için dil öğretiminde kullanılmalarının da olumlu sonuçlar doğuracağına dair bir görüş sunulmuştur. İlgili çalışmada Türk filmlerinden bazı örnekler verilmiş ve bu örneklerin yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenme becerilerini geliştirmeye katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Demir-Atalay (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yabancı uyruklu öğrencilere kültür ve değer aktarımının Türkçe öğrenme becerilerini olumlu yönde etkileyeceği vurgulanmış, Türk kültürü ve toplumsal değerlerine ilişkin birçok unsurun atasözleri içinde yer aldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda atasözlerinin sıkça yer aldığı “Safahat” eserinin Türkçe öğretimindeki etkinliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ele alınan eserde hem temel hem de orta ve ileri düzeyde dil öğretim sürecini destekleyen atasözlerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Aynı çalışmada eserde yer alan metinlerin hem kültür aktarımını hem de temel dil becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

Ökten ve Kavanoz (2014: 745) tarafından yapılan araştırmada değerler aktarımı sürecinde yabancılara okutulan Türkçe ders kitaplarının etkinliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. İçerik analizinin yapıldığı çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen öğrencilere okutulan kitaplar incelenmiştir. Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlara göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik hazırlanan kitaplardaki bilgilerin öğrencilere Türk kültürünü aktarma noktasında oldukça yetersiz olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılar “Avrupa Birliği Ortak Dil Çerçevesi” dikkate alınarak Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek öğrencilere yönelik ders kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi, ders kitaplarının içeriklerin kültürel öğelere daha fazla yer verilmesi ve ders kitapları hazırlayanlara yönelik farkındalık oluşturulması” gerektiğini belirtmişlerdir.

Alpar (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kültürel unsurlara değinilmesinin yabancı dil öğretim sürecindeki etkinliği incelenmiştir. Çalışmada kültürel unsurların hem toplumun genel yaşayış biçimini hem de dil becerilerini etkilediği belirtilmiş, bu bağlamda yabancı dil öğretim sürecinde hedef dile ilişkin kültürel öğelere yer verilmesinin dil becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkileyeceği ifade edilmiştir. Ayrıca hedef dile ilişkin kültürel unsurların yabancı dil öğretim sürecine dâhil edilmesinin öğrencilerin dünya görüşünü olumlu yönde etkileyeceği vurgulanmıştır.

Yu (2011) tarafından yapılan çalışmada dil öğretiminin başarılı olabilmesi için ilgili kültüre ait öğelerin dil öğretiminde yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda yabancı dil öğretiminde sadece temel dil becerilerini bilen öğreticilerin değil, aynı zamanda ilgili dilin kültürel unsurlarına hâkim olan bireylerin eğitim vermesinin yabancı dil öğretimini daha etkili hâle getireceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla yabancı dil öğretim sürecinde mümkün olduğu kadar kültürel öğeler konusunda uzmanlaşmış kişilerin eğitim vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Demir ve Açık (2011: 51) tarafından bu alanda yapılan çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde faydalanılan metinlerde kültürler arasındaki etkileşimi sağlamaya yönelik metinlere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Araştırma kapsamında Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilere dil öğretme aşamasında yaygın olarak kullanılan Yeni Hitit öğretim seti ile Orhun dil öğretim seti içerisinde yer alan etkinlikler incelenmiştir. İlgili kitap setlerinde özgün etkinliklere yer verildiği, ortak kültürel değerlerden ziyade ziyade sadece Türk toplumuna özgü değerlere yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında her iki öğretim setinin de yabancı dil öğretiminde Türk kültürünün hedef kitleye aktarılmasına katkı sağladığı ifade edilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın üçüncü bölümü çalışma modelinden, çalışma grubundan, veri toplama süreci ve veri çözümleme aşamasından meydana gelmektedir.

Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışmaların bilimsel açıdan geçerli olmasında ve yüksek güvenilirliğe sahip olmasında kullanılan araştırma modelinin önemli bir unsur olduğu bilinmektedir. Bir çalışmanın yürütülmesi ve organizasyonu, araştırma tasarımı olarak bilinen önemli bir süreçtir. Betimsel analiz yaklaşımı, özellikle sosyal bilimlerde araştırmacılara mevcut durumları, süreçleri veya olayları kapsamlı bir şekilde tanımlama ve analiz etme olanağı verir. Bu yaklaşımın temel amacı, belirli bir konu hakkında kapsamlı bilgi edinmek ve bu bilgileri anlamlı bir şekilde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu noktada nicel çalışma desenlerine kıyasla araştırmalarda betimsel çalışma desenine yer verilmesinin daha detaylı ve geniş kapsamlı bulgulara ulaşmaya katkı sağlayacağı belirtilmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde sürecin daha etkili hâle getirilmesi için de dil öğretiminde etkili olan değişkenlerin ele alındığı nicel çalışmaların yanı sıra nitel araştırmalara da önem verilmesi gerektiği söylenebilir.

Betimsel analiz yaklaşımı, eğitim alanında özellikle öğretim yöntemleri, program geliştirme ve eğitim politikaları gibi çok çeşitli konularda kullanılabilir. Bu yöntem, eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmede, öğretim yöntemlerinin nasıl çalıştığını anlamada ve eğitim politikalarının sonuçlarını analiz etmede kullanılabilir (Demirel, 2018).

Araştırma yöntemleri konusundaki kapsamlı literatür, araştırmacılara betimsel analizlerin geliştirilmesi ve uygulanması konusunda rehberlik eder. Bu literatür, veri toplama, veri analizi ve sonuçların yorumlanması gibi işlemlerde kullanılacak metodolojik temelleri ve teknikleri açıklar (Büyüköztürk vd., 2018).

Araştırma sorularının açık bir şekilde tanımlanması, doğru veri toplama yöntemlerinin seçilmesi ve analiz için uygun tekniklerin uygulanması, araştırma

tasarımının temel bileşenleri arasındadır. Betimsel analiz, gözlem, mülakat, anket ve belge analizi gibi bir dizi farklı veri toplama yöntemini kullanır (Karasar, 2014).

Betimsel analiz yaklaşımının eğitimde nasıl kullanılabileceği konusunda araştırma yöntemleri tavsiyelerde bulunur. Bu tavsiyeler, araştırmacıların araştırmanın planlanmasından veri analizine kadar olan her aşamasında ilerlemesine yardımcı olur. Betimsel analizin başarılı bir şekilde uygulanması, konunun kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olur ve araştırmanın bulgularının eğitim uygulamasına katkıda bulunmasını sağlar (Arthur, Waring, Coe ve Hedges, 2017).

Çalışma Grubu

Ülkemize gelen yabancılara ana dilimizi en iyi şekilde öğretmeye çalışan, yabancı dil olarak Türkçe öğretim alanında ilk kaynak çıkaran, bu alanda öğretim vererek diğer kurumlara örnek olan Ankara TÖMER tarafından basılan Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarıdır. Bu kitaplardaki metinler değerler eğitimi açısından incelenecektir. YH- 1 temel düzey (A1- A2), YH-2 orta düzey (B1) ve YH-3 ileri düzey (B2-C1) kitapları, öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmek için tasarlanmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında ele alınan kitapların tüm dil seviyelerini kapsadığı ve geniş kapsamlı bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

Bu ders kitapları, öğrencilere dil bilgisi, yazma ve okuma, konuşma ve dinleme becerileri ile söz varlığı edinme gibi temel dil becerilerini geliştirmek için kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır. Ayrıca öğrencilere Türk kültürü ve toplumu hakkında bilgi verirken kültürel bilgileri de içermektedir. Bu noktada ders kitaplarının sahip oldukları içeriklerin Türk kültürünün aktarılmasında büyük bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

Yeni Hitit serisi, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerinde değer aktarımını incelemek için uygun bir çalışma grubudur. Bu kitapların analizi, öğrencilerin dil öğrenimindeki değer aktarımındaki ilerlemelerini gözlemleyebilmek için incelenebilecek önemli ders materyalleridir. Bu nedenle çalışmada söz konusu ders materyalinin içerik bakımından incelemesi yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada yabancı dil eğitimi alan öğrencilere Türkçe öğretilirken ders materyali olarak kullanılan ve Ankara Üniversitesi bünyesinde yer alan TÖMER tarafından geliştirilen Yeni Hitit ders kitaplarının (temel, orta ve ileri düzey) içerik analizi yapılacaktır. Yeni Hitit kitaplarında yer alan her bir üniteye ait metinler seçkisel (random) yöntemle belirlenecektir. Her kitapta yer alan 12 üniteden seçkisel yöntemle bir metin seçimi yapılacak, böylece bir seviye için 12 metin, üç seviye içinse toplam 36 metin incelenmiş olacaktır. Bu kapsamda bu çalışma ile ders kitaplarında yer alan metinlerin değer aktarımına katkısı olup olmadığı görülmeye çalışılacaktır.

Bu yöntem sayesinde ders kitaplarında yer alan metinlerin değer aktarımı açısından içerikleri incelenecektir. Ayrıca seçilen metinlerin değer aktarımına sağladığı katkılar tema ve alt temalar üzerinden tespit edilmeye çalışılacaktır. Araştırmada elde edilen sonuçların ilgili literatür ışığında tartışması da her bulgunun altında yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Nitel çalışmalarda özellikle tablolaştırmanın kullanıldığı durumlarda elde edilen sonuçların tematik olarak sınıflandırıldığı göze çarpmaktadır. Bu araştırmada da veri analizi önce içerik analizini ve ardından tematik sınıflandırma tekniklerini içerecek şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemler sayesinde yabancı dil öğrenen öğrencilere Türkçe öğretiminde materyal olarak kullanılan ders kitaplarında bulunan metinlere ilişkin nitelikli bir inceleme yapılması amaçlanmaktadır.

İçerik analizi, belirli bir veri kümesinden önemli bilgiler çıkarmak için kullanılan sistematik bir tekniktir. Bu yöntem, verileri sınıflandırmak, kodlamak ve temalar belirlemek için kullanılır (Baltacı, 2019). Bu araştırma dâhilinde de içerik analizi tekniği kullanılmış ve ortaya çıkan çalışma bulguları kodlama ve temalar hâlinde açıklanmaya çalışılmıştır.

Tematik sınıflandırma, içerik analizindeki kod ve temaların daha geniş kategoriler altında gruplandırılmasını sağlamaktadır. Böylece araştırma bulgularının organize edilmesi ve sunulması bu yöntemle daha kolaylaşmaktadır. Bu araştırmada ders kitaplarından elde edilen veriler tematik olarak sınıflandırılırken Türk kültürüne ait içeriklerin öğrencilerin dil öğrenimine etkisi incelenecektir.

Türkiye'de yürütülen benzer araştırmaların teknikleri ve sonuçları da bu sürece ilham verecektir. Örneğın, bu konuda yapay zekâ kullanımı üzerinde yürütölmüş olan yüksek lisans tezlerinin incelenmesi (Alkan ve Sevlı, 2023) ve Türkiye'de özel okullarda yürütölmüş olan lisansüstü tezlerin tematik bakımdan değerdendirilmesi ve içerik analizi (Karagöz ve Özdemir, 2023), tematik sınıflandırma ve içerik analizinin eğitim araştırmalarında nasıl kullanılabileceğine dair önemli örnekler sunmaktadır.

Bu araştırmada Ankara TÖMER tarafından hazırlanan YH- 1 temel seviye (A1-A2), YH-2 orta seviye (B1) ve YH-3 ileri seviye (B2-C1) ders kitaplarında yer alan metinler seçkisel yöntemle belirlenecektir. İncelenen kitaplardaki metinlerde yer alan değerdelerin sınıflandırılmasında T.C. MEB Türkçe ve Türk Kùltürü Öğretim Programı'nda (2018:4) bulunan tema ile alt temalar dikkate alınmıştır. Söz konusu öğretim programındaki tema ve alt temalar, T.C. MEB Türkçe Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerdeler dikkate alınarak bu araştırmada “kök değerdeler” olarak kabul edilecek ve bu kavramlar üzerinde durulacaktır.

Yeni Hitit kitaplarında yer alan her bir üniteye ait metinler seçkisel yöntemle belirlenecektir. Her kitapta yer alan 12 üniteden seçkisel yöntemle bir metin seçimi yapılacak, böylece bir seviye için 12 metin, üç seviye için toplam 36 metin incelenmiş olacaktır. Araştırmada bu tür bir yöntem kullanılarak kitaplarda çok sayıda değerdaktarımına ait unsurlara ulaşılması amaçlanmıştır.

Bu analiz süreçlerinin, araştırmanın temelini oluşturacak ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde en temel materyal olan ders kitaplarının değerdaktarımındaki rolünü anlamada önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında ele alınan kitaplardan elde edilecek olan çalışma sonuçlarının bu konuda akademik araştırmalar yapan bireylere kaynak teşkil etmesi beklenmektedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlere yönelik olarak yürütülen veri analizi sonunda elde edilen sonuçlara ve yorumlara yer verilmiştir.

Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit (1-2-3) Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değer Aktarımına İlişkin Bulgular ve Yorumları

Bu araştırmada Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit 1 temel seviye (A1-A2), Yeni Hitit 2 orta seviye (B1) ve Yeni Hitit 3 ileri seviye (B2-C1) ders kitaplarında yer alan metinler seçkisel yöntemle belirlenmiştir. İncelenen kitaplardaki metinlerde yer alan değerlerin sınıflandırılmasında T.C. MEB Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı (2018:4) kapsamında belirtilmiş olan tema ve alt temalar göz önünde bulundurulmuştur. Bu öğretim programında yer alan tema ve alt temalar, T.C. MEB Türkçe Öğretim Programı'nda (2019) yer alan kök değerlere istinaden bu araştırmada “kök değerler” olarak kabul edilmiştir. Araştırma kapsamında belirlenen kök değerler, tüm seviyelerde yer alan ders kitaplardaki metinlerin incelenmesi yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kök değerler ve altındaki alt temalar şunlardır:

Bayramlar ve Kutlamalar: yıl dönümleri, resmî bayramlar, önemli günler, nevrüz, mevsimlik bayramlar, kutlamalar, kurtuluş günleri, kına gecesi, kandil geceleri, gelenek ve görenekler, düğün, festivaller, doğum günü, dinî ve millî bayramlar, bayramlar, Atatürk ve 23 Nisan, asker uğurlama, anmalar.

Ben ve Ailem: Türkçe, Türkiye’de eğitim, tanışma, vatan, sevgi, sıra, yardımlaşma, sorumluluk, soy ağacı, selamlaşma, saygı, meslek seçimi, okul, eğitim, gelecek, kurallar, memleket, konsolosluk, inançlar, gurbet, hayaller, dayanışma, dostluk, göç, hemşeri, ana dilim, ailemle iletişim, aile tarihi, aile, hısım ve akraba, gelenekler, eğitim süreci, büyüklerimiz, büyükelçilik, arkadaşlık.

Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama: uyum, uzlaşma, tanıma biçimleri, iletişim, inançlar, sevgi, sorumluluk, paylaşma, saygı, ortak yaşam, kültürler arası, kültürler arası iletişim, farklı diller, evrensel değerler, eşitlik, insan hakları, iş birliği, farklı kültürler, göç, diller, farklı kültürler, farklı diller, birlikte yaşama, ben ve çevrem, anlaşma, barış, adil olma.

Geçmişe Açılan Kapı: Atatürk, Millî Mücadele, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, tarihsel süreçte Türklerin yerleştiği bölgeler, Osmanlı'da birlikte yaşama kültürü, Avrupalı karakterler gözüyle Türkler, Avrupalıların gözünden Türk kültürü, Türklerin İslamiyet'i kabulü, tarihî kahramanlar, Osmanlı Devleti, Orta Asya ilk Türk devletleri, masallar, İslamiyet ve birlikte yaşama kültürü, bağımsız Türkiye, halk hikâyeleri, ilk Türk İslam Devletleri, efsaneler, destanlar, Dede Korkut Hikâyeleri, çağdaşlaşan Türkiye.

Gezelim Görelim: Türkiye, yolculuk, yöresel lezzetler, yerel kültürler, yemekler, Türkiye'nin doğal güzellikleri, Türk mutfağı, tatil, turizm, ovalar, şehirlerimiz, tarihî ve turistik mekânlar, memleket, kültürel mekânlar, komşular, ırmaklar, iklim, dünya ülkeleri ve Türkiye, dağlar, coğrafi özellikler, bölgeler.

İnsan ve Doğa: Türkiye'ye özgü canlılar, kültürel ve tarihî yeme alışkanlıkları, takvim (saat, gün, hafta, ay, mevsimler, yıl), doğal afetler, sağlık, tabiat olayları, kişisel sorumluluklar, kişisel bakım, kıyafetler, hayvan türleri, doğal zenginlikler, çevreye bağlı yemek kültürleri, canlılar ve hakları, bitkiler ve hayvanlar, beslenme, atıklar ve geri dönüşüm.

Oyun ve Eğlence: türkü söyleme, tekerlemeli oyunlar, türkü, tekerleme, mizahi fıkra, ninni, şehir avı, manili oyunlar, şarkı söyleme, lunapark, mâni, strateji oyunları, şarkı, kelime oyunları, sokak oyunları, hobiler, geleneksel Türk gölge oyunu, kelime avı, oyuncak, folklorik oyunlar/halk oyunları, ezgili oyunlar, oyun, oyun alanları, dijital oyunlar, eğlence, bölgelere göre çocuk oyunları, boş zaman, bilmece.

Sanat ve Edebiyat: Türklerin dünya mirasındaki katkıları, Türkçe basılı yayınlar, Türk şair ve yazarlar, Türk sanatı, Türk müziği, Türk edebiyatı, oyuncak yapımı, semboller, müzik aletleri, medrese, sivil mimari eserler, el sanatları, Türkçe televizyon kanalları, türbe, ud, saz, kale, kopuz, han, çocuk şarkıları, simgeler, külliye, cami.

Her kitapta yer alan 12 üniteden seçkisel yöntemle bir metin seçimi yapılmış, böylece her bir kur için 12 metin, üç kur için toplam 36 metin incelenmiştir.

Kök değerlere ilişkin örnek ifadelere yer verilirken geçtiği metni belirtmek için M1, M2 vb. kısaltmalar, geçtiği kitabı belirtmek için “Yeni Hitit 1 Temel Seviye, Yeni Hitit 2 Orta Düzey, Yeni Hitit 3 İleri Düzey” kitap adları kısaltılarak YH-1, YH-2, YH-3 kısaltmaları kullanılacaktır.

a) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Bayramlar ve Kutlamalar” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitapları içinde bulunan metinlerde yer alan “bayramlar ve kutlamalar” kök değerinin sayısı Tablo 2’de verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değerler ile ilgili örnek ifadeler bulunmaktadır. Tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma da elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 2

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Bayramlar ve Kutlamalar” Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	-
YH-2, B1	8
YH-3, B2- C1	-
TOPLAM SAYI	8

Araştırma kapsamında öğretim programında ilk olarak yer alan “bayramlar ve kutlamalar” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde “bayramlar ve kutlamalar” kök değerine ilişkin Yeni Hitit ders kitaplarından sadece YH-2, B1 düzeyinde 8 adet “bayramlar ve kutlamalar” kök değerinin olduğu görülmektedir. Diğer iki seviyede bu kök değere ilişkin herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu bağlamda “kutlama ve bayramlara” ilişkin kök değerlerin sadece YH-2, B1 düzeyinde görüldüğü belirlenmiştir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “bayramlar ve kutlamalar” kök değeri ile ilişkili dört farklı metin tespit edilmiştir. “Bayramlar ve kutlamalar” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “İstanbul Uluslararası Kumdan Heykeller Festivali, sizleri kimi zaman İstanbul’un simgeleşmiş yapılarında gezintiye çıkarıyor.” (YH-2, B1, M6)
- “1950’li yıllarda, antik Aspendos Tiyatrosu’ndaki konserler ve tiyatrolar, Antalya Altın Portakal Film Festivali’nin temelini oluşturur.” (YH-2, B1, M9)
- “Bugün o eski bayramların kokusu burnuma geliyor, burnumda tütüyor.” (YH-2, B1, M11)
- “Bayram günü yaklaştıkça içimizi büyük bir heyecan kaplardı, sabahı zor eder, uyuyamazdık.” (YH-2, B1, M11)

Literatürdeki yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan kök değerlerin incelendiği bazı çalışmalarda bayramlar ve kutlamalar kök değerine ilişkin metinlerin ders kitaplarında sıkça yer aldığı belirtilmektedir. Bu alanda yürütülen bir çalışmada yabancılar Türkçe öğretim sürecinde faydalanılan ders kitaplarının kültürel miras aktarımındaki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, bu kapsamda ders kitaplarında yer alan kültürel miras öğelerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İlgili çalışmada A1 düzeyindeki ders kitaplarında bayramlara ilişkin görsellere ve metinlere yer verildiği bulunmuştur. Özellikle bayramda el öpen çocuklara, bayramlaşmanın yapıldığı yere, bayramların nasıl kutlandığına, bayramlarda yapılan ikramlara ilişkin bilgilere değinilmiştir (Karakoç ve Öztürk, 2020: 297).

Yabancılar okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan efsanelerin kültür aktarımındaki yerinin incelendiği bir çalışmada efsaneler ile tarihî değerlere ve özel günlerde yapılan etkinliklere ilişkin bilgilere yer verildiği tespit edilmiştir (Dağdeviren, 2019: 5).

Bu alanda yapılan A1 düzeyindeki kitaplarda kültürel unsurların incelendiği başka bir çalışmada kutlama ve bayramlar ile ilgili geçen ifadelerin başında “bayram yemekleri” ve “düğünde pasta kesmek” ifadeleri bulunmuştur (Fişekçioğlu, 2022: 520). Bu çalışmada incelenen kitaplar arasında sadece YH-2, B1 düzeyinde yer alan kitaplarda bayramlar ve kutlamalar kök değerine ilişkin metinlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Ancak literatürdeki diğer araştırmalarda ise farklı seviyelerdeki ders kitaplarında da bayramlar ve kutlamalar kök değerine ilişkin metinlere yer verildiği görülmektedir.

b) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Ben ve Ailem” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında ikinci olarak yer alan “ben ve ailem” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitapları içinde öğrencilere aktarılan metinlerdeki “ben ve ailem” kök değerinin sayısı Tablo 3’te verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değere ait olan örnek ifadeler yer almaktadır ve tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 3

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Ben ve Ailem” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	8
YH-2, B1	18
YH-3, B2- C1	8
TOPLAM SAYI	34

Tablo 3 incelendiğinde “ben ve ailem” kök değerine ilişkin YH-1, A1-A2 seviyesinde 8, YH-2, B1 seviyesinde 18, YH-3, B2-C1 seviyesinde ise 8 adet kök değerinin olduğu tespit edilmiştir. “Ben ve ailem” kök değerinin YH-1 ve YH-3 kitaplarında eşit sayıda olduğu görülmektedir. Kur düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda “ben ve ailem” kök temasına en fazla yer veren kitabın YH-2, B1 kitabı olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada ders kitaplarında ben ve ailem kök değeri ile ilişkili altı farklı metin tespit edilmiştir. “Ben ve ailem” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “Bizim zamanımızda akşam yemeklerinde bütün aile toplanıyorduk.” (YH-1, A1-A2, M6)
- “Bu inançların yersiz, boş olup olmadığı tartışılrsa da dünyanın her yerinde bu tür inançlar tarih boyunca etkili olmuştur.” (YH-2, B1, M10)
- “İnsanlar bu gerçeği fark etmezse ve bilinçli bir koruma programı yapılmazsa doğal hayat bir gün bitecek. Hatta yakın gelecekte doğa diye bir şey kalmayacak!” (YH-2, B1, M8)
- “Arapçadan Türkçeye girmiş olan “batıl” sözcüğü “yersiz, boş, gerçek dışı” anlamına gelmektedir.” (YH-2, B1, M10)
- “Bu güzel memleketin insanı kahvaltılarda hâlâ reçel, zeytin ve peynir eklemek yiyorsa Corn Flakes’i telaffuz edemediği içindir.” (YH-3, B2-C1, M7)
- “Cazın kökeni Eski Afrika’ya (ruhani törenler, blues ve ragtimel) ve Batı dünyası geleneklerine dayanır.” (YH-3, B2-C1, M8)

Bu konuda yabancı dil öğrenen öğrencilere Türkçe öğretme aşamasında faydalanan üç farklı ders kitabında, aile birliğine önem verme ile ilişkili kök değerlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada “Lale Türkçe Ders Kitapları” setinde bu alanda dört kök değer, “Yeni Hitit Ders Kitapları” içinde iki kök değer, “Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları” içinde ise beş kök değeri bulunmuştur. Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitabı

içinde “Ninem ve annem beni çok seviyor. Annem de ninemi çok seviyor, birçok şeyi ona soruyor.” diyalogu bulunmuştur. Başka bir kitapta ise eskiden büyük ailelerin olduğu, anne, baba, çocuklar ve aile büyüklerinin aynı evlerde oturdukları aktarılmıştır (Aksoy, 2015: 60). Bu alanda “Uludağ Türkçe Öğretim Seti” üzerinde gerçekleştirilen başka bir çalışmada “ben ve ailem” kök değerine ilişkin diyalogların kitap setinde yer aldığı, söz konusu kök değerlerin doğum ve evlilik ile ilgili metinlerde yer aldığı tespit edilmiştir (Aksel ve Yıldız, 2024: 1).

Bu konuda yürütülen farklı bir çalışmada Türkçe öğretim sürecinde faydalanan ders kitaplarının içinde bulunan ninnilerin aile birliğine verilen önemin geliştirilmesine katkı sağladığı, yabancı öğrencilerin Türk aile yapısı hakkında fikir edinmelerine katkı sağladığı bulunmuştur (Sarı, 2021: 3). Bu çalışmanın bulguları ile literatürdeki farklı ders kitaplarının incelendiği araştırmalar değerlendirildiğinde, ders kitaplarında “ben ve ailem” kök değerine ilişkin metinlerin ve görsellerin sıklıkla yer aldığı söylenebilir.

c) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında üçüncü olarak yer alan “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitaplarında yer alan metinlerdeki “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerinin sayısı Tablo 4’te verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değere yönelik örnek ifadeler ile tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 4

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	1
YH-2, B1	8
YH-3, B2- C1	9
TOPLAM SAYI	18

Tablo 4 incelendiğinde “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerine ilişkin YH-1, A1- A2’de 1, YH-2, B1’de 9 ve YH-3, B2-C1’de 9 toplamda 18 adet bu kök

değerin ortaya çıktığı göze çarpmaktadır. Kur düzeyleri dikkate alındığında “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerinin YH-1 ve YH-3 kitaplarında eşit sayıda olduğu görülmektedir. Bu kök değere en az yer verilen kur düzeyinin YH-1, A1- A2 kur düzeyi olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerinin genel olarak YH-2, B1 ve YH-3,B2- C1 seviyelerindeki kitaplarda bulunduğu söylenebilir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değeri ile ilişkili dört farklı metin tespit edilmiştir. “Çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “Bugüne kadar birçok ülke gördüm, her kıtaya gittim, insanların yemek alışkanlıkları her kültürde farklı. Yani her ülkenin farklı, özel bir mutfak kültürü var.” (YH-1, A1- A2, M5)
- “Yüzyıllardan beri kullanılan “çarık” günümüzde pek kullanılmasa da Anadolu halkının doğaya uyumunu gösterir.” (YH-2, B1, M4)
- “Seyredilen diziler insanlara sorumluluklarından sıyrılıp başka kişilerin hayatları hakkında yorum yapma şansı da veriyor.” (YH-3, B2-C1, M10)
- “Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının, vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinde iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktalama işaretleri ile sağlanmaya çalışılır.” (YH-3, B2-C1, M6)

Bu konuda yürütülmüş bir çalışmada yabancı dil öğrenen öğrencilerin ülkemizde Türkçe öğrenme sürecinde faydalanılan ders kitaplarında birlikte yaşama kök değeri üzerine verilen bilgilerin “vatanseverlik” teması altında aktarıldığı görülmüştür. Söz konusu çalışmada Türkçe ders kitaplarında vatanseverlik kök değerine ilişkin ifadelerin yer alma sıklığının ise düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. “Lale Türkçe Ders Kitapları” içinde bir kez bu kök değere ait diyalog olduğu, benzer şekilde “Yeni Hitit Ders Kitapları” içinde de vatanseverlik konusunda bir metin bulunduğu görülmüştür. Aynı çalışmada “Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları” içinde ise bu kök değere ilişkin diyalog bulunmadığı, benzer şekilde ders kitaplarının yanında yer alan çalışma kitaplarında da bu değere ilişkin bilgilerin olmadığı rapor edilmiştir (Aksoy, 2015: 69).

Bu alanda “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” üzerinde yapılan başka bir çalışma kapsamında kitap setinde birlikte yaşama ile ilişkili bir kavram olan vatanseverlik üzerine yeterli bilgi yer almadığı bulunmuştur (Aydın, 2021: 185). “Altınköprü Türkçe Ders Seti”

üzerine yapılan çalışmada set içerisinde birlikte yaşama ile ilişkili değerlerden sevgi, saygı ve dayanışmanın geldiği tespit edilmiştir (İnalöz, 2021: 24).

Bu alanda yürütülen farklı bir çalışmada “Gazi Üniversitesi TÖMER” ile “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” içinde yer almakta olan kök değerlerin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmada her iki kitap setinde de birlikte yaşama ile yakından ilişkili olan “dostluk” değerine ilişkin bilgilere sıklıkla değinildiği belirtilmiştir (Erdem ve Bahşi, 2022: 20). Literatürde bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde bazı araştırma sonuçlarının bu çalışma bulguları ile benzerlik gösterdiği, bazı çalışmalarda ise farklı sonuçlara ulaşıldığı göze çarpmaktadır. Çalışma sonuçları arasında farklılık gözlenmesinin temel nedeni olarak araştırmalarda farklı çalışma desenlerinin kullanılması ve çalışmalarda farklı kitap setlerinin incelenmesi gösterilebilir.

d) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Geçmişe Açılan Kapı” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında dördüncü olarak yer alan “geçmişe açılan kapı” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitaplarında yer alan metinlerdeki “geçmişe açılan kapı” kök değerinin sayısı Tablo 5’te verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değere ait bazı örnek ifadeler yer almakta olup tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 5

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Geçmişe Açılan Kapı” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	-
YH-2, B1	2
YH-3, B2- C1	-
TOPLAM SAYI	2

Tablo 5 incelendiğinde “geçmişe açılan kapı” kök değerine ilişkin Yeni Hitit ders kitaplarından sadece YH-2, B1 düzeyinde 2 adet “geçmişe açılan kapı” kök değerinin olduğu görülmektedir. Diğer iki seviyede bu kök değere ilişkin herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlar hem “geçmişe açılan kapı” kök değerinin ders

kitaplarında sıklıkla geçmediğini, bu kök değeri içeren metinlerin yer aldığı kitaplarda metin sayısının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “geçmişe açılan kapı” kök değeri ile ilişkili iki metin tespit edilmiştir. “Geçmişe açılan kapı” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “*Bir Kartal Masalı*” (YH-2, B1, M3)
- “*Masallar şehri İstanbul, gerçeküstü ve özel bir etkinliğe ev sahipliği yapıyor.*” (YH-2, B1, M6)

Bu alanda gerçekleştirilmiş olan benzer bir çalışmada “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti” içinde yer alan kök değerler incelenmiş, ilgili çalışmada geçmişe açılan kapı kök değerinin farklı açılardan kitap setinde yer aldığı bulunmuştur. Söz konusu çalışmada geçmişe açılan kapı kapsamında kitap setinde yer alan değerlerin başında tarihimizdeki ünlüler, denizcilik tarihi, mimari, müzeler, doğal ve turistik yerlerin geldiği bulunmuştur. Aynı çalışmada kitap setinde gezelim görelim kök değeri ile ilişkili olarak İstanbul’daki kız kulesinin eski bir fotoğrafının yer aldığı, bunun yanında Sultanahmet Camii’sine ait fotoğraf yer aldığı tespit edilmiştir (Bayraktar, 2015: 54).

Bu alanda yabancılara yönelik hazırlanan ve yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde faydalanılan ders kitaplarından biri olan İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı (C1 seviye) üzerinde yürütülen başka bir çalışmada bu ders kitabında 12 Hayvanlı Türk takvimine, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı ile Süleymaniye Camisine ilişkin görsellere yer verildiği bulunmuştur (Al-Sharabi vd., 2023: 322).

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı üzerine yürütülen başka bir çalışmada atasözü ve deyimler ile kültür aktarımının incelenmesi amaçlanmış, ilgili çalışmada kitap setinde tarihe yolculuk teması altında herhangi bir atasözü ya da deyim olmadığı rapor edilmiştir (Demirtaş, 2021: 120). Literatürde yer alan çalışmalar ile bu araştırma bulguları arasında bir paralellik olduğu gözlemlenmektedir. Bu araştırmada kök değerlere ilişkin metinler incelenmiş olsa da literatürdeki diğer araştırmalarda ders kitaplarında sadece metinlerin değil, diğer görsellerin de ele alındığı görülmektedir.

e) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Gezelim Görelim” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında beşinci olarak yer alan “gezelim ve görelim” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitaplarında yer alan metinlerdeki “gezelim görelim” kök değerinin sayısı Tablo 6’da verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değere ait bazı örnek ifadeler yer almakta olup tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 6

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Gezelim Görelim” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	20
YH-2, B1	8
YH-3, B2- C1	5
TOPLAM SAYI	32

Tablo 6 incelendiğinde “gezelim görelim” kök değerine ilişkin Yeni Hitit Ders kitaplarından YH-1, A1- A2’de 19, YH-2, B1’de 8, YH-3, B2- C1’de ise 5 toplamda ise 32 adet “gezelim görelim” kök değerine ilişkin unsurun bulunduğu göze çarpmaktadır. Kur seviyeleri göz önünde bulundurulduğu zaman gezelim görelim kök değerinin en fazla yer aldığı kitabın YH-1, A1- A2 olduğu bulunmuştur. Onu sırası ile YH-2, B1 ve YH-3, B2-C1 kitapları takip etmektedir. Ders kitaplarında “gezelim görelim” kök değerine ilişkin metinlerin farklı sıklıklarla yer almasına rağmen bu kök değerinin diğer değerlere kıyasla metinlerde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “gezelim görelim” kök değeri ile ilişkili yedi farklı metin tespit edilmiştir. “Gezelim görelim” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “Çin kocaman bir ülke, her bölgesi farklı bir coğrafya ve iklim.” (YH-1, A1- A2, M5)
- “Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesine yayılmış; milyonlarca yıl rüzgâr, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir.” (YH-1, A1-A2, M8)
- “Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar.” (YH-1, A1-A2, M10)

- “İnsanların çoğu *"Pahalı bir tatil, iyi bir tatildir."* diye düşünür ama bu yanlıştır.” (YH-1, A1-A2, M10)
- “O zamana kadar hukuk bölümüne *Türkiye'den* kimse başvurmamış.” (YH-2, B1, M5)
- “Hemen hemen tüm kırsal *bölgelerde* hem kadınlar hem de erkekler, günlük yaşantılarında *"şalvar"* adındaki bol pantolonları giyerler.” (YH-2, B1, M4)
- “Farklı kültürlerde ilginç isimlere sahip *yemekler vardır.*” (YH-3, B2- C1, M4)

Bu konuda yürütülen bir çalışmada Türkçeyi öğrenen yabancı uyruklu öğrencilere ders işleme sürecinde okutulan Türkçe ders kitaplarının içerik analizi çalışması yapılmıştır. Söz konusu araştırma kapsamında ders kitaplarında yer alan kök değerler incelenmiş, çalışma kapsamından birden fazla kitap setinin incelemesi yapılmıştır. İlgili çalışmada “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları” içerisinde birçok kök değere yer verildiği bulunmuş, gezelim görelim kök değeri altında yer alan değerlerin ülke haritamız, bölgesel ürünler, doğal güzellikler, şehirlerimiz, doğayı koruma ve yöresel hayvanlar şeklinde sıralandığı bulunmuştur. Ders kitabında yer alan uygulamalar değerlendirildiği zaman bir ders kitabında öğrencilere dünya haritası verilmiş ve üzerinde Türkiye’yi bulmaları istenmiştir. Diğer bir kitapta ise İstanbul Boğazı’nın akşam çekilmiş olan fotoğrafının yer aldığı rapor edilmiştir (Bayraktar, 2015: 54).

Bu konuda “Uludağ Türkçe Öğretim Seti” üzerinde yapılan farklı bir çalışmada yabancılara Türkiye coğrafyası ile ilgili bilgiler aktarıldığı bulunmuştur. Söz konusu kitap setinde Gaziantep, Muğla, Antalya, İzmir, Kırıkkale, Çankırı, Konya, Ankara, Bursa, Trabzon ve İstanbul illerine ait bilgilerin yer aldığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada Türkiye coğrafyası üzerinde yer alan birçok esere de (Anıtkabir, Likya Yolu, Pamukkale, Göbeklitepe, Zeugma, Efes Antik Kenti, Ayasofya) değinildiği görülmüştür (Aksel ve Yıldız, 2024: 10). Literatürdeki bu çalışmalarda da bu araştırmanın bulgularında olduğu gibi “gezelim görelim” kök değerine sıkça yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmalarda sadece “gezelim görelim” kök değerine ilişkin metinler incelenmemiştir. Ayrıca kök değerleri aktarma sürecinde ilgili görsellere yer verilerek bu materyallere de dikkat çekilmiştir.

Gazi Üniversitesi bünyesinde yer alan TÖMER tarafından hazırlanmış olan Türkçe öğretimi ders kitabında gezelim görelim teması altında yer alan değerlerin incelendiği başka bir çalışmada ise gündelik hayattan örnekler ile kültür aktarımı sağlandığı bulunmuştur. Örneğin, A1 ve A2 seviyesindeki kitaplarda “İstanbul’u

Geziyorum” metninde ülkemizdeki gezme kültürüne ilişkin bilgilere ve öğelere yer verilmiştir (Kalenderoğlu, 2015: 79). Literatürdeki çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının “gezelim görelim” kök değerini aktarma konusunda yeterli içeriğe sahip olduğu söylenebilir.

f) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “İnsan ve Doğa” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında altıncı olarak yer alan “insan ve doğa” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 kitaplarının içinde bulunan metinlerdeki “insan ve doğa” kök değerinin sayısı Tablo 7’de verilmiştir. Ayrıca bu değere ilişkin örnek ifadeler yer almakta olup tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 7

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “İnsan ve Doğa” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	10
YH-2, B1	6
YH-3, B2- C1	1
TOPLAM SAYI	17

Tablo 7 incelendiğinde “insan ve doğa” kök değerine ilişkin Yeni Hitit ders kitaplarından YH-1, A1- A2’de 10, YH-2, B1’de 6, YH-3, B2- C1’de ise 1 toplamda ise 17 adet “insan ve doğa” kök değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Kur seviyeleri göz önünde bulundurulduğu zaman “insan ve doğa” kök değerine en sık yer verilmiş olan kitabın YH-1, A1- A2 olduğu saptanmıştır. “İnsan ve doğa” kök temasına en az yer veren kitabın YH-3, B2- C1 seviyesi olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuçlar YH-1, A1- A2 ve YH-2, B1 seviyesinde yer alan ders kitaplarının “insan ve doğa” kök değerini aktarmada daha etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “insan ve doğa” kök değeri ile ilişkili beş farklı metin tespit edilmiştir. “İnsan ve doğa” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “Egzersiz yapıp sağlıklı beslenmek, sağlıklı yaşamak için yeterlidir.” (YH-1, A1- A2, M11)
- “Öğlen ve akşam daha hafif ve sağlıklı yemekler yiyin.” (YH-1, A1- A2, M11)
- “Nesli tükenmekte olan hayvanlar, sayıları günden güne azalan ve doğal ortamlarında onları tehdit eden etkenler nedeniyle yakın gelecekte yok olacak hayvan türleri demektir.” (YH-2, B1, M8)
- “Tertemiz bayram kıyafetlerimizle koşardık hiç tanımadığımız insanların kapısına.” (YH-2, B1, M11)
- “Bazen ana karakterlerin giydiği kıyafetler, taktığı aksesuarlar ve saç stilleri moda hâline geliyor.” (YH-3 B2-C1, M10)

Bu alanda “Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” üzerinde yapılan bir çalışmada insan ve doğa kök değerlerine ilişkin bilgilerin C1 düzeyindeki kitapta yer aldığı bulunmuştur. Söz konusu çalışmada insan ve doğa konusundaki kök değerlerin kitabın dördüncü ünitesi olan “Canlılar Alemi” bölümünde yer aldığı belirtilmiştir (Kaçmaz ve Demirtaş, 2021: 86).

Bu alanda yürütülen farklı bir çalışmada insan ve doğa kök değerlerine ilişkin olarak Türk mutfağına ve beslenme alışkanlıklarına ilişkin bilgilere yer verildiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada Türklerin çayı çok sevdiği, peynir ve reçel çeşitlerinin beğenildiği, bunun yanında hangi besin maddelerinin birlikte yenildiğine ilişkin diyaloglara yer verildiği tespit edilmiştir (Kılıç, 2019: 44).

Bu alanda Türkçe ders kitaplarında yer alan sağlıklı yaşam ile ilişkili kök değerlerin ele alındığı çalışmada atasözü ve deyimlerin sağlıkla ilişkili değerlerin aktarılmasına katkı sağladığı bulunmuştur. Söz konusu çalışmada “Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı” içerisinde yer alan ifadelerin sağlığın korunması ve geliştirilmesine katkı sağlayan ifadeler barındırdığı tespit edilmiştir (Demirtaş, 2021: 119).

Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenmekte olan öğrencilere okutulan kitaplarda Türk yemek kültürünün paylaşılma düzeyinin ele alındığı farklı bir çalışmada A1 seviyesindeki kitaplarda Türk yemek kültürüne ilişkin unsurlara sıklıkla yer verildiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada sıklıkla geçen ifadelerin başında düğünde pasta kesmek, mercimek çorbası, Türk kahvesi ve kebab yeme ifadeleri bulunmuştur (Fişekçioğlu, 2022: 520). Literatürdeki çalışmalarda incelenen ders kitapları genel olarak “insan ve doğa” kök değerine ilişkin metin ve görsellerin yer aldığını göstermektedir. Bu bağlamda farklı

araştırmacılar tarafından ortaya konan sonuçların bu araştırma bulguları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

g) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Oyun ve Eğlence” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında yedinci olarak yer alan “oyun ve eğlence” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitapları içinde bulunan metinlerde yer alan “oyun ve eğlence” kök değerinin sayısı Tablo 8’de verilmiştir. Ayrıca söz konusu kök değere ait olan bazı örnek ifadeler yer almakta olup tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 8

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Oyun ve Eğlence” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	3
YH-2, B1	4
YH-3, B2- C1	7
TOPLAM SAYI	14

Tablo 8 incelendiğinde “oyun ve eğlence” kök değerine ilişkin Yeni Hitit ders kitaplarından YH-1, A1- A2’de 3, YH-2, B1’de 4, YH-3, B2- C1’de ise 7 toplamda ise 14 adet “oyun ve eğlence” kök değerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kur seviyeleri göz önünde bulundurulduğu zaman “oyun ve eğlence” kök değerinin en sık yer aldığı kitabın YH-3, B2-C1 olduğu görülmektedir. Onu sırası ile YH-2, B1 ve YH-1, A1- A2 takip etmektedir. Tabloda yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde metinlerin kitaplarda yer alma sıklıkları birbirinden farklı olup “oyun ve eğlence” kök değerine her seviyedeki kitapta yer verildiği görülmektedir.

Bu çalışmada ders kitaplarında “oyun ve eğlence” kök değeri ile ilişkili beş farklı metin tespit edilmiştir. “Oyun ve eğlence” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “*Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, paraşüt, sörf, motosiklet...*” (YH-1, A1-A2, M2)
- “*Oyunu durdurup “faul” kararı verdi.*” (YH-2, B1, M2)

- “Afrika'dan 1600'lü yıllarda Amerika'ya getirilen insanların bir yandan tarlalarda çalışırken bir yandan da hep bir ağızdan şarkı söylemeleriyle birlikte ortaya çıkmıştır.” (YH-3, B2-C1, M8)
- “Bu şarkıların sözleri özgürlüğü, birliği, beraberliği ve ümidi dile getiren, haksızlıkları sorgulayan sözlerdi.” (YH-3, B2-C1, M8)
- “Çiftlik sahiplerinin işçilere, cumartesi geceleri eğlence düzenlemelerine izin vermesiyle bu eğlencelerde söylenen şarkılar özgürlük çığlıklarını daha da alevlendirdi.” (YH-3, B2-C1, M8)

Bu alanda yürütülmüş olan bir araştırmada “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları” içinde bulunan kök değerler incelenmiş, çalışmada ders kitaplarında oyun ve eğlence alanında yer alan kök değerlerin başında ünlü sporcuların tanıtımlarının, spor dallarının ve spor takımlarının yer aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada kitap setlerinde yer alan bir metinde Türkiye’de en sevilen spor dalının futbol olduğuna değinilmiştir (Bayraktar, 2015: 57).

Bu alanda “Uludağ Türkçe Öğretim Seti” üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada olimpiyat oyunları haricinde farklı bir spor etkinliğine değinilmediği, kitap setinde günümüzde yaygın olarak oynanan dijital içerikli oyunlara değinildiği, buna karşın geleneksel oyunlara ilişkin bilgilerin aktarılmadığı tespit edilmiştir. Kitap setinde “spor” sözcüğünün ise toplam 72 defa tekrarlandığı görülmüş, kitapta Türk sporcular içerisinde millî düzeyde mücadele etmiş sporcu isimlerinin geçtiği tespit edilmiştir (Aksel ve Yıldız, 2024: 7). Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile literatürde farklı ders kitaplarının içerik bakımından incelendiği araştırma bulguları dikkate alındığında “oyun ve eğlence” kök değerine ilişkin metinlerin genellikle sporla ilişkili cümlelerden oluştuğu söylenebilir.

h) Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Sanat ve Edebiyat” Kök Değerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında öğretim programında sekizinci olarak yer alan “sanat ve edebiyat” kök değerine ilişkin metinler incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen YH-1, YH-2, YH-3 ders kitapları içinde bulunan metinlerdeki “sanat ve edebiyat” ile ilişkili kök değerinin sayısı Tablo 9’da verilmiştir. Ayrıca bu kök değere ilişkin örnek

ifadeler yer almakta olup tabloda bulunan bulgulara ilişkin tartışma elde edilen sonuçların altında sunulmuştur.

Tablo 9

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan “Sanat ve Edebiyat” Kök Değerinin Dağılımı

KUR DÜZEYLERİ	TOPLAM
YH-1, A1- A2	1
YH-2, B1	-
YH-3, B2- C1	3
TOPLAM SAYI	4

Tablo 9 incelendiğinde sanat ve edebiyat kök değerine ilişkin Yeni Hitit ders kitaplarından YH-1, A1- A2’de 1, YH-3, B2- C1’de 3, kitapların genelinde ise 4 adet “sanat ve edebiyat” kök değerinin yer aldığı tespit edilmiştir. YH-2, B1 düzeyinde bu kök değere ilişkin herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu kapsamda sanat ve edebiyat kök değerine ilişkin metinlerin incelenen ders kitaplarında yer alma sıklıklarının oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında incelenen ders kitaplarında “sanat ve edebiyat” kök değeri ile ilişkili dört metin tespit edilmiştir. “Sanat ve edebiyat” kök değerine ilişkin metinlerde geçen örnek ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “*Göreme’de büyük bir açık hava müzesi; Zelve Vadisi’nde bisiklet turları, atla geziler ve uzun yürüyüşler; Avanos’ta, ziyaretçiler için çömlek atölyeleri; Soğanlı Köyü’nde Kubbeli Kilise, Ortahisar’da bir kale, Ürgüp’te ise çok sayıda şarap mağazası bulunmaktadır.*” (YH-1, A1-A2, M8)
- “*Yok bir şey yav. Camiden geliyorum.*” (YH-3, B2-C1, M7)
- “*Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi deniziyle çok özel bir yer.*” (YH-3, B2-C1, M9)
- “*Gençlik Böyledir İşte*” Cahit Sıtkı Tarancı (YH-3, B2-C1, M2)

Türkçe öğrenimi gören yabancı öğrencilere okutulan ders kitapları üzerinde yürütülen farklı çalışmalarda da sanat ve edebiyata yönelik kök değerlere sıklıkla yer verildiği belirtilmektedir. Bu alanda yürütülmüş olan bir araştırmada “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları” içinde bulunan kök değerler incelenmiş, çalışmada ders kitaplarında edebiyat alanında yer alan kök değerlerin başında efsaneler, maniler, ninniler, tekerlemeler, fıkralar, masallar, deyimler, atasözleri, şairlerimiz,

yazarlarımız, öğütler ve başarı hikâyelerinin geldiği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada sanat değerlerinin tiyatro, heykel, dans, folklor, müzik, Hacivat ile Karagöz, resim ve sinema şeklinde sıralandığı bulunmuştur (Bayraktar, 2015: 54).

Bu alanda “Uludağ Türkçe Öğretim Seti” üzerinde yapılan bir çalışmada A2 düzeyinde yer alan kitabın içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada edebiyat alanında verilen bilgiler arasında sadece Yaşar Kemal’e ilişkin bilgi verildiği, bu yazarın bir eseri dışında herhangi bir edebi bilgiye değinilmediği tespit edilmiştir. Müzik alanında geçmiş dönemlerde uluslararası düzeyde popüler olan şarkıcılara ve müzik gruplarına değinildiği tespit edilmiştir. Aynı çalışma kapsamında görsel sanatlara da değinildiği, görsel sanatlar içinde Türk tiyatrosuna yer verilmediği, buna karşın sinema sözcüğünün 11 kez kullanıldığı bulunmuştur (Aksel ve Yıldız, 2024: 8). Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile literatürdeki çalışma bulguları değerlendirildiğinde “sanat ve edebiyat” kök değerinin aktarıldığı metin ve görsellerde genellikle Türk kültürü ile ilişkili sanat ve edebiyat eserlerine değinildiği söylenebilir.

Bu bulgular neticesinde Yeni Hitit ders kitaplarından seçkisel yöntemle belirlenen metinlerde tespit edilen kök değerlerin toplam dağılımı Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10

Yeni Hitit 1, Yeni Hitit 2, Yeni Hitit 3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında Tespit Edilen Kök Değerlerin Toplam Dağılımı

KÖK DEĞERLER	YH-1, A1-A2	YH-2, B1	YH-3, B2-C1
Bayramlar ve Kutlamalar	0	8	0
Ben ve Ailem	8	18	8
Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama	1	8	9
Geçmişe Açılan Kapı	0	2	0
Gezelim Görelim	20	8	5
İnsan ve Doğa	10	6	1
Oyun ve Eğlence	3	4	7
Sanat ve Edebiyat	1	0	3
TOPLAM SAYI	43	54	33

Tablo 10’a göre incelenen Yeni Hitit ders kitaplarındaki seçkisel yöntemle belirlenen metinlerde YH-1, A1- A2 kurunda oyun ve eğlence, geçmişe açılan kapı, çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama, ben ve ailem, gezelim görelim, çevre, sanat ve edebiyat, bayramlar ve kutlamalar kök değerlerine toplamda 43 defa yer verilmiştir.

Tablo 10'a göre incelenen Yeni Hitit ders kitaplarındaki seçkisel yöntemle belirlenen metinlerde YH-2, B1 kurunda ben ve ailem, farklılıklar ve birlikte yaşama, insan ve doğa, çevre, gezelim görelim, geçmişe açılan kapı, oyun ve eğlence, sanat ve edebiyat, bayramlar ve kutlamalar kök değerlerine toplamda 54 defa yer verilmiştir.

Tablo 10'a göre incelenen Yeni Hitit ders kitaplarındaki seçkisel yöntemle belirlenen metinlerde YH-3, B2- C1 kurunda farklılıklar ve birlikte yaşama, insan ve doğa, gezelim görelim, geçmişe açılan kapı, oyun ve eğlence, ben ve ailem, çevre, sanat ve edebiyat, bayramlar ve kutlamalar kök değerlerine toplamda 33 defa yer verilmiştir.

Yabancı öğrencilerin etkili bir biçimde Türkçe öğrenebilmesi için temel dil bilgisi kurallarının yanında Türk kültürüne ilişkin değerleri de öğrenmeleri gerekmektedir (Karakuş, 2018:6; Seçkin-Polat ve Dilidüzgün, 2015: 815).

Literatürde bu alanda yapılmış olan bir çalışmada yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçe öğretme aşamasında faydalanan ders kitaplarında yer alan kök değerlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu araştırmada incelenen “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti” toplam dokuz kök değeri içinde barındıran bir set olarak tespit edilmiştir. Söz konusu kitap setinde “devlet” kök değerine ilişkin olarak sekiz alt değer olduğu, “coğrafya” kök değerine ait altı kök değer olduğu, “tarih” kök değerine ilişkin dört kök değer bulunduğ, edebiyat kök değerine ait 11 alt kök değer olduğu, “din” kök değerine ait üç alt kök değer, “ahlak” kök değerine ait iki alt kök değer bulunduğ, “sanat” alt boyutunda sekiz kök değer olduğu, “halk kültürü” alt boyutunda on kök değer olduğu, “spor” alt boyutunda ise iki kök değer olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları” içinde bulunan kök değerler de incelenmiştir. Söz konusu kitap setinde ise “devlet” alt boyutunda sekiz kök değer, “coğrafya” alt boyutunda altı kök değer olduğu, “tarih” alt boyutunda dört kök değer bulunduğ, “edebiyat ve halk kültürü” alt boyutlarında ise 11 tane kök değeri olduğu rapor edilmiştir (Bayraktar, 2015: 54).

Bu alanda yapılan başka bir çalışmada “Yeni Hitit Ders Kitapları” , “Yabancı Dilim Türkçe Ders Kitapları” ve “Lale Türkçe Ders Kitapları” içinde yer alan kök değerlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu araştırmada kitapların tamamında sevgi kök değerinin 24 kez, sorumluluk kök değerinin 24 kez, saygı kök değerinin üç kez, nazik olmanın 25 kez, misafirperverlik değerinin 7 kez ve kültürel mirasa sahip çıkmanın 36 kez geçtiğ, bulunmuştur (Aksoy, 2015: 102).

“Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti” üzerinde yapılan çalışmada ise kitap setinde en fazla üzerinde durulan kök değerlerin yardımseverlik ve sevgi değerleri olduğu, en düşük düzeyde ele alınan değerlerin ise adalet ve estetik olduğu rapor edilmiştir (Kaplan ve Baskın, 2023: 199).

“Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ve Yedi İklim Dil Öğretim Seti” üzerinde yapılan karşılaştırmalı araştırmada kitap setlerinde yer alan kültürel değerler karşılaştırılmıştır. İlgili çalışmada her iki kitap setinde de kültürel değerlere yer verildiği rapor edilmiştir (Sever, 2019: 7).

Bu alanda Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan kitap setinde yer alan değerlerin günlük yaşam, eğitim, kişilerarası ilişkiler, sosyal yaşam, gelenekler ve folklor, coğrafya ve mekân alt temaları hâlinde açıklandığı bulunmuştur (Uzun, 2022: 54).

Bu alanda farklı ders kitapları üzerinde yapılan diğer bir çalışmada Gazi TÖMER kitabında 234, Yeni İstanbul setinde 243 ve Yedi İklim setinde 246 kök değere yer verildiği görülmüştür. Söz konusu çalışmada kitap setlerinde önem verilen değerlerin belirli bir önceliğe sahip olmadığı ve her kitap setinin kendi belirlediği değerlere ağırlık verdiği rapor edilmiştir (Kılıç, 2023: 5).

İşcan ve Yassıtaş (2018: 47) tarafından gerçekleştirilmiş olan araştırmada da “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” kültürel değerlerimizin yabancılara aktarılmasında birçok ögeyi içinde barındıran bir set olarak değerlendirilmiştir. Bu alanda farklı öğretim setleri üzerinde gerçekleştirilen araştırma bulguları da setler arasında bazı farklılıklar bulunduğunu göstermekle beraber (Erdal vd., 2018: 11), kitap setlerinin kök değerlerin aktarılmasında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymuştur (Mutlu ve Set, 2020: 91; Yılmaz ve Çetinkaya, 2018: 121; Ökten ve Kavanoz, 2014: 845).

Yukarıda belirtilen çalışma sonuçları ile bu araştırmada elde edilen bulgular arasında tutarlılık olduğu görülmektedir. Bunun temelinde araştırmalarda farklı ders kitapları incelenmiş olsa da ders kitaplarının içerik açısından benzer özellikler taşıdığı düşünülebilir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Yabancı dil öğrenme süreci sadece eğitim aşamasında temel bilgilerin işlenmesi ve geleneksel öğretim yöntemlerinden yararlanılması ile gerçekleşmemektedir. Yabancı dil öğrenen öğrencilere de Türk dilinin öğretilmesinde sadece temel dil becerileri ile dil bilgisi ile ilişkili kuralların öğretilmesi yeterli görülmemektedir. Çünkü dil öğretiminin etkili olması için hedef dile ilişkin kültürel unsurlara ve toplumsal değerlere ilişkin bilgilerin de ders kitaplarında yer alması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında da Yabancılar için Türkçe öğretimi alanında ders materyali olarak kullanılan, Ankara TÖMER tarafından basılan Yeni Hitit 1 temel seviye, Yeni Hitit 2 orta düzey, Yeni Hitit 3 yüksek düzey ders kitaplarında bulunan metinlerde değer aktarımına ilişkin içerik analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan ders kitaplarında yer alan kök değerlere ilişkin bulgulara ulaşılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulguların sonuçları ve söz konusu sonuçlar ışığında ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Bu başlık altında yapılan araştırma bulgularının içerik analizi ve yorumlanması sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

1. Yapılan incelemeler sonucunda YH-1, A1-A2 seviyesinde yer alan metinlerde “bayramlar ve kutlamalar” kök değerine ait herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bu sonuca göre YH-1, A1-A2 seviyesi ders kitabının “bayramlar ve kutlamalar” kök değerini aktarmada yetersiz olduğu görülmüştür.
2. Yapılan incelemeler sonucunda YH-1, A1-A2 seviyesinde yer alan metinlerde en fazla yer verilen kök değer “gezelim görelim” kök değeridir. Bu kapsamda araştırmada ele alınan YH-1, A1-A2 seviyesindeki kitabın “gezelim görelim” kök değerine ilişkin içeriklerin fazla olduğu belirlenmiştir.
3. Yapılan incelemeler sonucunda YH-1, A1-A2 seviyesinde yer alan metinlerde “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değeri ile “sanat ve

edebiyat” kök değeri sayısının eşit olduğu tespit edilmiştir. Bu kök değerlere ait ifadelerin metinlerde birer kez geçtiği tespit edilmiştir.

4. Yapılan incelemeler sonucunda YH-2, B1 seviyesinde yer alan metinlerde “sanat ve edebiyat” kök değerine ait herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Dolayısıyla YH-2, B1 seviyesindeki kitabın “sanat ve edebiyat” kök değerine ilişkin içeriklere yeterli düzeyde sahip olmadığı belirlenmiştir.
5. Yapılan incelemeler sonucunda YH-2, B1 seviyesinde yer alan metinlerde en fazla yer verilen kök değer “ben ve ailem” kök değeridir.
6. Yapılan incelemeler sonucunda YH-2, B1 seviyesinde yer alan metinlerde “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değeri ile “gezelim görelim” kök değeri sayısının eşit olduğu tespit edilmiştir.
7. Yapılan incelemeler sonucunda YH-3, B2-C1 seviyesinde “bayramlar ve kutlamalar” ile “geçmişe açılan kapı” kök değerlerine ait herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu bağlamda YH-3, B2-C1 seviyesindeki kitabın “bayramlar ve kutlamalar” ile “geçmişe açılan kapı” kök değerlerine ilişkin bilgilerin aktarımında yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.
8. Yapılan incelemeler sonucunda YH-3, B2-C1 seviyesinde “insan ve doğa” kök değerine ait ifadeye sadece bir kez yer verildiği tespit edilmiştir.
9. Yapılan incelemeler sonucunda YH-3, B2-C1 seviyesinde yer alan metinlerde en fazla yer verilen kök değer “çevre, farklılıklar ve birlikte yaşama” kök değeridir.
10. Yeni Hitit ders kitaplarının tüm seviyeleri dikkate alındığında toplam kök değer sayılarının YH-1, A1-A2’de 43, YH-2, B1’de 54, YH-3, B2-C1’de 33 olduğu tespit edilmiştir.
11. Yeni Hitit ders kitaplarının tüm seviyeleri dikkate alındığında toplam kök değer sayılarına göre kök değerlere en fazla yer veren metinlerin bulunduğu seviyenin YH-2, B1 olduğu görülmektedir.
12. Yeni Hitit ders kitaplarının tüm seviyeleri dikkate alındığında toplam kök değer sayılarına göre kök değerlere en az yer veren metinlerin bulunduğu seviyenin YH-3, B2- C1 olduğu görülmektedir.
13. Yeni Hitit ders kitaplarının tüm seviyeleri dikkate alındığında toplam kök değer sayılarına göre “geçmişe açılan kapı” kök değerine ait herhangi bir ifadeye YH1, A1-A2 ve YH-3, B2-C1 seviyelerinde hiç rastlanmamıştır. Bu kök değere ait ifadelerin sadece YH-2, B1 seviyesinde geçtiği görülmektedir.

Öneriler

Bu başlık altında yapılan araştırma sonuçlarına göre ilgili alana yönelik bazı öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Araştırmada kapsamında ortaya bulgulara göre yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretim sürecinde kullanılan ders kitaplarında yer alan metinlerin değer aktarımına katkı sunabilecek metinler olmasına dikkat edilmelidir.
2. Yabancılar için Türkçe öğretimi alanında kullanılacak metinlerin hazırlık aşamasında değerler eğitime katkı sağlayacak kavramlara, olaylara vb. yer verilmelidir.
3. Yabancı uyruklu olan öğrencilere Türkçe Öğretim sürecinde faydalanan ders kitaplarında yer alması gereken değerler, günümüz koşullarına göre güncellenerek ortak bir öğretim programı belirlenmelidir.
4. İncelenen ders kitaplarında en az görülen kök değerler bayramlar ve kutlamalar ile geçmişe açılan kapı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle bu ders kitaplarına bu değerleri içerecek ek metinler (dinleme-izleme metni, görsel materyal vb.) eklenerek öğrencilerin değerler eğitimi konusunda bilinçlenmesi sağlanabilir.
5. Yabancı uyruklu öğrencilere dil öğretim sürecinde kültürel unsurlara ve toplumsal değerlere önem verilmesi gerekmektedir. Bu süreçte yaygın olarak kullanılan ders kitaplarının hazırlanma aşamasında, sosyokültürel çalışmalar yapan akademisyenlerin görüşleri dikkate alınarak ders materyalleri hazırlanabilir.
6. Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçenin öğretilmesi sürecinde sadece ders kitaplarından değil, aynı zamanda teknolojik ders materyallerinden de yararlanıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarının yanı sıra farklı öğretim materyallerinin öğrencilerin Türk kültürüne ait değerleri öğrenmelerindeki rolünün incelendiği çalışmalar yürütülebilir.
7. Yabancı uyruklu öğrencilere kök değerlerin daha etkili bir şekilde aktarılması amacıyla ders kitaplarının kök değerler bakımından incelendiği yeni çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda konu ile ilgili olarak hem öğretici görüşlerinin ele alındığı hem de kitap incelemelerinin yapıldığı yeni çalışmalara gereksinim duyulduğu söylenebilir.

8. Ülkemizde yabancı dil öğrenen yabancı uyruklu öğrenciler sadece yükseköğretim kademesinde değil, aynı zamanda daha alt eğitim kademelerinde de öğrenim görmektedir. Küçük yaşlarda edinilen bilgilerini, dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Bu bağlamda alt eğitim kademelerinde kullanılan ders kitaplarında da kök değerlerin incelendiği çalışmalar yapılabilir.
9. Yabancı uyruklu öğrencilerin kök değerleri edinme becerilerinin değerlendirilmesi hem öğretim programlarının hem de ders kitaplarının değerlendirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda öğrenci görüşlerine dayanan nitel araştırmalarla yabancılar için Türkçe ders kitaplarının değer aktarımındaki rolü incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Abdyhalykova, A. M. (2016). Innovative methods of foreign languages teaching. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(22), 1-7.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27
- Aksan, Doğan. (2000). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dil bilim* (2.baskı). TDK Yayınları.
- Aksel, A. ve Yıldız, Ü.S. (2024). Yabancılar Türkçe öğretiminde ders kitabındaki kültürel unsurların incelenmesi: Uludağ Türkçe öğretim seti (a2) örneği. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretim Dergisi*, 3(1), 1-16.
- Aksoy, H. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde yer alan değerler üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mevlâna Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Akto, A. ve Akto, S. (2017). Buluş yöntemi ve diğer öğretim yöntemleri üzerine bir inceleme. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(5), 1085-1095.
- Akyüz, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi. (e-kitap)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ali, S., Kazemian, B., & Mahar, I. (2015). The importance of culture in second and foreign language learning. *Dinamika Ilmu: Journal of Education*, 15(1), 1-10.
- Alkan, A. ve Sevlı, O. (2023). Türkiye’de yapay zekâ alanında yazılmış yüksek lisans tezlerinin incelenmesi. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 931- 947.
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 9 (1), 95-106.
- Al-Sharabi, T. A. T., & Yeşil, Y. (2023). Arapça ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin kültür aktarımı açısından karşılaştırılması (C1 Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(37), 314-331
- Alwasilah, C. (2013). Policy on foreign language education in Indonesia. *International Journal of Education*, 7(1), 1-19.
- Anastasiou, H. (2007). The communication imperative in an era of globalization: Beyond conflict-conditioned communication. *Global Media Journal: Mediterranean Edition*, 2(1), 63-75.
- Ankara Üniversitesi, TÖMER. (2022). *Yeni Hitit 1: Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı temel seviye, A1- A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Ankara Üniversitesi, TÖMER. (2023). *Yeni Hitit 2: Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı orta seviye B1*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ankara Üniversitesi, TÖMER. (2023). *Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı yüksek seviye, B2- C1*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Arroba, J., & Acosta, H. (2021). Authentic digital storytelling as alternative teaching strategy to develop speaking skills in EFL classes. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 14(1), 317-343.
- Arslan, D. (2008). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Ekin Yayınevi.
- Arslan, M., & Klicic, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar: Bosna Hersek örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 169-182.
- Arthur, J., Waring, M., Coe, R., & Hedges, L.V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri* (Çeviri editörleri: A. Erözkan & E. Büyükköşüz). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, F. (2018). *Türk kültürü içerisinde Türk aile yapısının yeri* (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Halis Özdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye.
- Atılğan, D. ve Yalçın, Y. (2009). Elektronik Kaynakların Seçimi ve Değerlendirilmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 769-802.
- Ay, S. ve Gülmez, M. (2021). Yabancılar Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık'ın *Birtakım İnsanlar* adlı hikâyesinin B1 seviyesine sadeleştirilmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 68-82.
- Aydın, E. (2021). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 185-195.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve seviyelere göre sözcük hazinesi çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Aydın, M. Z. (2017). Eğitim sistemimizde değerler eğitiminin önemi. *Yenidünya Dergisi*. <https://yenidunyadergisi.com/blog/egitim-sistemimizde-degerler-egitiminin-onemi>
- Aydoğan, S. ve Metintaş, S. (2017). Türkiye'ye gelen dış göç ve sağlığa etkileri. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 2(2), 37-45.
- Aydoğdu, F. (2017). Erzincan değerler eğitimi projesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 1-9.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi ve bu alanda kullanılan yöntemler. *Electronic Turkish Studies*, 10(3), 161-174.
- Aytan, N. ve Tunçel, H. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe yazma kaygısı ölçeği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 50-62.

- Azizoğlu, N. İ., Tolaman, T. D. ve Tulumcu, F. İ. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik yazma becerisi: karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 7-22.
- Babayiğit, Ö. ve Erkuş, B. (2017). Problems and solutions in literacy training process. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 271-284.
- Baki, Y. (2019). Yabancılar Türkçe öğretimi alanındaki araştırma eğilimleri. *International Journal of Language Academy*, 7(3), 22-41.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, M. ve Melanlıoğlu, D. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı üzerine. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 173-198.
- Baltacı, A. (2009). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başar, M. ve Tanış-Gürbüz, H.M. (2020). Problems encountered in literacy education and suggested solutions. *Research in Reading & Writing Instruction*, 8(1), 1-20
- Başören, M.T. (2015). *Drama öğretim tekniğinin yabancı dil kelime öğretimine ve öğrencilerin kelime öğrenmeye yönelik tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Bayazıt, Z. Z. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yaptıkları sözdizimi hatalarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 130-140.
- Bayraktar, F.B. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde faydalanılan kitapların kültürel unsurların aktarımı açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Beaugrande, R. & Dressler, W.U. (1981). *Introduction to text linguistics*. Longman.
- Biliş, Ş. ve Memiş, M. (2021). Gazi TÖMER "yabancılar için Türkçe" öğretim seti özelinde kültür aktarımı ile ilgili yapılan araştırmalar üzerine bir meta-sentez çalışması. *Journal of History School*, 14 (54), 3438-3459.
- Biçer, N. (2017). An analysis study on the published articles relating to the field of teaching Turkish to foreigners. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 27, 236-247.
- Biçer, N. ve Kiliç, B. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Bolat, Y. (2011). *Gazi Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin sosyal değerlere bakışları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- Boylu, E. (2014). Dil-kültür ilişkisi ve İran’da Türkçe öğretimine etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(3), 19-28.
- Boylu, E. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki İranlı öğrencilerin yazma problemleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(2), 335-349.
- Bozorgian, H. (2012). The relationship between listening and other language skills in international English language testing system. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(4), 657-663.
- Byram, M., & Wagner, M. (2018). Making a difference: language teaching for intercultural and international dialogue. *Foreign Language Annals*, 51(1), 140-151.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calafato, R. (2018). Literature in language education evolving language pedagogies and text preferences in contemporary Russia. *Voprosy Obrazovaniya Educational Studies Moscow*, (2), 91-116.
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 62-71.
- Candaş-Karababa, Z. C. (2009). Teaching Turkish as a foreign language and problems encountered. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 42(2), 265-278.
- Caner, M., Direkçi, B. ve Kurt, B. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 76-92. <https://doi.org/10.31464/jlere.603161>
- Canpolat, M., Kuzu, Ş., Yıldırım, B., ve Canpolat, S. (2015). Active listening strategies of academically successful university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15(60), 163-180.
- Cho, K., Lee, S., Joo, M. H., & Becker, B. J. (2018). The effects of using mobile devices on student achievement in language learning: A meta-analysis. *Education Sciences*, 8(3), 1-16.
- Chun, D., Kern, R., & Smith, B. (2016). Technology in language use, language teaching, and language learning. *The Modern Language Journal*, 100(1), 64-80.
- Cimmiyotti, C. B. (2013). Impact of reading ability on academic performance at the primary level. (Unpublished master's thesis). *Dominican University of California*.
- Council of Europe. (2001). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: Öğrenme-öğretme-değerlendirme* (Çev. Çeviri Komisyonu). Ankara: MEB.
- Çakır, I. (2006). Developing cultural awareness in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(3), 154-161.
- Çavdar, M. (2009). *Değerler eğitimi ve uygulamaları*. Eğitim Yayınları.

- Çelik, H. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel unsurların önemi: Kültürel aktarım ve etkileri. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 288-312.
- Çelik, S. (2014). *Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarında kullanılan söz varlığının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Dağdeviren, İ. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde efsane türü metinlerden hareketle kültür aktarımının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Demir, A. ve Açık, F. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30(1), 51-72.
- Demir, A. (2022). Türk dizilerinin ve filmlerinin Türkçe öğrenmedeki rolü. *EKEV Akademi Dergisi*, 26(4), 15-30. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1345282>
- Demir, T. Yıldız, A., & Peler, M. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimler. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 5(1), 59-82.
- Demir-Atalay, T. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Safahat'tan hareketle atasözü öğretimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), 191-206.
- Demirel, Ö. (2018). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, İ. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin kültür aktarımına katkısı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye.
- Deniz, K. ve Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 244-255.
- Direkçi, B., Şimşek, B. ve Akbulut, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde kültür aktarımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 278-293.
- Doyumgaç, İ. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitim Dergisi*, 5(2), 179-200.
- Elmes, D. (2013). The relationship between language and culture. *National Institute of Fitness and Sports in Kanoya International Exchange and Language Education Center*, (46), 11-18.
- Emiroğlu, S. (2012). Türkçe sözlükteki akrabalık adlarının tasnifi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7(4), 1691-1710

- Er, M. (2022). Yabancılar Türkçe öğretiminde yazınsal metinler: Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe seti C1 düzeyi örneği. *Erciyes Akademi*, 36(1), 1501-1510.
- Er, O. (2012). Evaluation of problems encountered in Turkish teaching for foreigners in terms of related literature. *International Journal of Turkish Literature Culture Education*, 2(1), 51-69.
- Erçelik, H. ve Yeşilyurt, E. (2020). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 149-179.
- Erdal, K., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., Şen, H. H. ve Şenay, E. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğeler (A2 düzeyi). *TÜRK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(12), 11-23.
- Erdem, İ. ve Bahşi, N. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(43), 9-35.
- Erdem, S. ve Tutkun, O. F. (2016). Problems in English language teaching according to secondary school students. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14 (4) 268-275.
- Erdoğan, C. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin ilkökul ikinci sınıf İngilizce dersi meyveler (fruits) ünitesindeki sözcük öğrenme başarısına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Erol, H. (2023). Özbekistan’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Özbek öğrencilerin Türkçeye yönelik metaforik algıları. *International Journal of Language Academy*, 44(44), 120-138.
- Ersoy, F. ve Şahin, T. (2012). Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1535-1558.
- Erzincan, G. (2011). *Güzel sanatlar ve spor liseleri resim bölümü öğrenci profilinin saptanmasına yönelik bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Eyüp, B. (2020). Trends of postgraduate theses about Turkish language teachers: A content analysis (2000-2019). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 536-558.
- Fidan, M., Sarıaslan, E. ve Yılmaz, A. (2022). Uzaktan öğretim süreçlerinde kullanılan Türkçe dersi materyallerine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 350-368.
- Fişekçioğlu, A. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk yemek kültürünün paylaşımı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 15(38), 514-533.
- Göçen, G. (2020). CEFR ve dil öğretiminde standartlaşma: Dil öğretim yöntemlerine etkisi. *Dil Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 91-118.

- Göçer, A. (2017). Türkçe eğitiminde portfolyo değerlendirme. *Dil Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 115-132.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Gün, M., Yalçın, Ç. ve Memiş, M. R. (2017). İki farklı dilin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarının dinleme etkinlikleri bakımından karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 387-403.
- Güner, M. ve Boyacı D. (2015). Türkçe dersinde dinlediğini anlama becerisinin geliştirilmesinde otantik görev temelli otantik materyallerin etkisi. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 757-772.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi: Yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güngör, H., Çangal, Ö. ve Demir, T. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretime ilişkin öğrenci ve öğretici görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1163-1191.
- Gürer, N. (2021). *Yaratıcı okuma etkinliklerinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, yaratıcı okuma, akıcı okuma ve eleştirel okuma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye.
- Güzel, D. ve Şimşek, A. (2012). Milli eğitim şûralarında ders kitapları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 172-216.
- Haznedar, B. (2004). Türkiye’de yabancı dil öğretimi: İlköğretim yabancı dil programı. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 21(2), 15-29.
- Herbers, J. E., Cutuli, J. J., Supkoff, L. M., Heistad, D., Chan, C. K., Hinz, E., & Masten, A. S. (2012). Early reading skills and academic achievement trajectories of students facing poverty, homelessness, and high residential mobility. *Educational Researcher*, 41(9), 366-374.
- Herdem, K. ve Çinici, A. (2021). Fen bilimleri dersi konularıyla bütünleştirilmiş değerler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin değer gelişimine etkisi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 114-138.
- Işıkoğlu, D. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi C1 Ders Kitaplarında Hedef Kültüre Yönelik Metinlerde Değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 64, 553-562.
- İbiş, E. (2017). *Değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- İlker, Ö. ve Melekoğlu, M. A. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(03), 443-469.

- İnalöz, A. B. (2021). Altın Köprü Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma-anlama metinlerinde yer verilen değerler. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı), 24-34.
- İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 58, 437-452.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3(1), 47-66
- İşci, C. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Yeni Hitit ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- İşisağ, K. U. ve Demirel, Ö. (2010). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin Konuşma Becerisinin Gelişiminde Kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 190-204.
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *ELT Journal*, 54(4), 328-334.
- Kaçmaz, E. ve Demirtaş, İ. (2021). Yabancılar Türkçe öğretimi setlerindeki atasözleri ve deyimlerin kültür aktarıcılığı görevi: Yedi iklim Türkçe ders kitabı (C1) örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9(2), 77-100.
- Kalenderoğlu, İ. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel düzey (A1, A2) ders kitaplarında kültür aktarımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 4(12), 73-83.
- Kalfa, M. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Temel Düzeydeki Öğrencilerin Eğitsel Oyunlarla Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 20(85), 1-15.
- Kaplan, Ö. ve Baskın, S. (2023). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi: A1-A2 örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 198-210
- Karademir, C. A., & Gorgoz, S. (2019). English teachers' problems encountered in teaching four basic language skills. *International Education Studies*, 12(4), 118-127.
- Karagöz, B. ve Şeref, İ. (2021). Türkçe eğitimi doktora tezlerine bütünsel bir yaklaşım (1995-2020). *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (46), 43-68.
- Karagöz, N. ve Özdemir, A. (2023). Türkiye'de özel okullar ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin tematik ve yöntemsel eğilimleri: İçerik analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(237), 515-546. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1066776>

- Karakoç, E. ve Öztürk, F. (2020). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990- 2020. *Turkophone: Türkçe Konuşurların Akademi Dergisi*, 8(1), 30-54. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1624368>
- Karakuş, O. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerde değer aktarımı referanslarının yeri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye.
- Karalar, R. ve Kiracı, H. (2010). Bireysel değerlerin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik öğretmenler üzerinde bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 79-106.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (27. Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelime, E., Dağdeviren, İ., Gökhan, O., Şen, H. H. ve Şenay, E. (2018). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğeler (A2 düzeyi). *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(12), 11-23.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Trends of studies on teaching Turkish as a foreign language textbooks. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 34-56.
- Kılıç, F. (2019). *Kültürel öğeler açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaynak incelemesi: Türkçeye yolculuk b1-b2 ve Altay Türkçe öğreniyorum b1-b2 örnekleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Kılıç, F.G. (2023). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kök değerlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın, Türkiye.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kırkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde türk kültür ve edebiyatının yeri. In A. Kılınç& A. Şahin (Ed.) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDTÖ)* (ss.359-387) Ankara: Pegem Akademi.
- Kiany, G. R., Mirhosseini, S. A., & Navidinia, H. (2011). Foreign language education policies in Iran: pivotal macro considerations. *Two Quarterly Journal of English Language Teaching and Learning University of Tabriz*, 2, 49-71.
- Kirschenbaum, H. (1995). *100 ways to enhance values and morality in scholls and youth settings*. Allyn& Bacon.
- Koparan, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür öğelerinin aktarımına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri ile ders kitaplarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Türkiye.
- Koçoğlu, A. ve Yelken, T. (2018). Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerileri kazandırma sürecinde ilkököl Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 6(2), 1-30.

- Korolova, T., & Popova, O. (2021). Intercultural activities in teaching foreign languages: modern Ukrainian dimension. *Arab World English Journal*, 12(3), 432-449.
- Kramsch, C. (2014). Language and culture. *AILA Review*, 27(1), 30-55.
- Kurt, E. ve Güneyli, A. (2023). Teaching the Turkish language to foreigners at higher education level in Northern Cyprus: An evaluation based on self-perceived dominant intelligence types, twenty-first-century skills, and learning technologies. *Frontiers in Psychology*, 14.
- Kurudayıoğlu, M. ve Çetin, Ö. (2015). Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-19.
- Kutlu, A. (2015). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 seviyesi). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 697-710.
- Köçer, N. ve Ökten, C. E. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından kültür okuryazarlığı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(2), 674-688.
- Küçük, L. (2009). *Lise gençliği değerleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Küzeci, D. (2015). Yabancı dil seçimi ve yabancı dil politikaları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 13-26.
- Küçük, S. ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture And Art Research*, 7 (5), 442-456.
- Larysa, O. A., Oksana, B. V., Olga, T. M., Olena, M. I., & Tetiana, P. D. (2020). Interactive methods of teaching foreign languages in higher education institutions. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 13(32), 1-15.
- Lebedko, M. G. (2014). Globalization, networking and intercultural communication. *Intercultural Communication Studies*, 23(1), 28-41.
- Lickona, T. (1992). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. Bantam.
- Maden, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin analizi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 90-102.
- Maden, S. ve Durmaz, N. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılan yöntem ve teknikler. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (26), 172-192. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1072788>
- McAlinden, M. (2018). English language teachers' conceptions of intercultural empathy and professional identity: A critical discourse analysis. *Australian Journal of Teacher Education*, 43(10), 41-59.

- Mahmoudi, S., & Mahmoudi, A. (2015). Internal and external factors affecting learning English as a foreign language. *International Journal of Language and Linguistics*, 3(5), 313-322.
- Mete, F. ve Gürsoy, Ü. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 343-356.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. seviyeler)*. Ankara: MEB.
- Morali, G. ve Göçer, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımına yönelik öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1115-1129.
- Muhammadali, A. (2023). History of teaching foreign languages and its methodology. *Journal of New Century Innovations*, 29(1), 127-131.
- Muhtar, S. (2006). *Üstbilişsel strateji eğitiminin okuma becerisinde öğrenci başarısına olan etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Mutlu, H. H. ve Set, G. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 seviye ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi (Gazi yabancılar için Türkçe- İstanbul yabancılar için Türkçe). *Dil Dergisi*, 171(1), 91-108. <https://doi.org/10.33690/dilder.644851>
- Nair, V., & Yunus, M. M. (2021). A systematic review of digital storytelling in improving speaking skills. *Sustainability*, 13(17), 9829.
- Nazira, I. (2020). Factors of successful group activities and application of multimedia technologies in teaching foreign language. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 2020 (2), 110-119.
- Nechifor, A., & Borca, A. (2016). The importance of the cultural element in teaching a foreign language. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series VII: Social Sciences*, 9 (58), 99-108.
- Nodoushan, M. A. S. (2021). Language and socialization? It is all about sociosemiotics. *Rivista Italiana di Filosofia del Linguaggio*, 15(2), 209-225.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139.
- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Electronic Turkish Studies*, 9(3), 845-862.
- Özbek, A. B. (2015). Okuma güçlüğü müdahalelerinde teknoloji kullanımı. *Journal of Education & Special Education Technology*, 1(1), 48-53.

- Özcan, E. ve Tarcan, Ö. D. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan sözcüklerin sıklık görünümleri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 72-80.
- Özdemir, C. (2013). Dil- kültür ilişkisi. Folklor ürünlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeri ve işlevi. *Millî Folklor*, 25(97), 157-166.
- Özer, B. ve Korkmaz, C. (2016). Yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını etkileyen unsurlar. *EKEV Akademi Dergisi*, 20 (67), 59-84.
- Öztürk, B. K. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde somut olmayan kültürel mirasın aktarımı. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 288-312.
- Öztürk, F. ve Kılıç, H. (2017). Yeni Hitit 1 ders kitabı: Dil becerileri ve kültürel içerik analizi. *Türk Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 45-60.
- Paran, A. (2008). The role of literature in instructed foreign language learning and teaching: An evidence-based survey. *Language Teaching*, 41(4), 465-496.
- Park, C. J., Yelland, G. W., Taffe, J. R., & Gray, K. M. (2012). Brief report: The relationship between language skills, adaptive behavior, and emotional and behavior problems in pre-schoolers with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 42, 2761-2766.
- Salaberry, M. R. (2001). The use of technology for second language learning and teaching: A retrospective. *The Modern Language Journal*, 85(1), 39-56.
- Salı, G. (2012). The development of empathy in early childhood period and the role of the family. *International Journal of Early Childhood Education Research*, 1(1), 63-92.
- Sallabaş, M. E. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 7(3), 2199-2218.
- Sarı, H. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Türk ninnilerinin değerler aktarımında kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Sarıca, R. (2018). Yenilenen ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2068-2091.
- Sarı, N. (2013). The importance of teaching moral values to the students. *Journal of English and Education*, 1(1), 154-162.
- Seçkin-Polat, Ö. ve Dilidüzgün, Ş. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şiir etkinliklerinin kültürel işlevi. *Turkish Studies*, 10(7), 815-834. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8042>

- Sever, P. (2019). *Yeni Hitit dil öğretim seti ile yedi iklim dil öğretim setinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye.
- Shabir, G., Safdar, G., Jamil, T., & Bano, S. (2015). Mass media, communication and globalization with the perspective of 21st century. *New Media and Mass Communication*, 34, 11-15.
- Siddiek, A. G. (2011). Foreign language teacher training in the Sudan: Past, present and strategies for future recruitment policies. *International Journal of English Linguistics*, 1 (2), 115-125.
- Sitio, A. and Siregar, R. (2022). The influence of reading and listening skills on the speaking ability of students of the Indonesian language and literature education study program at STKIP mutiara banten. *International Journal of Education, Information Technology, and Others*, 5(4), 123-133.
- Sonkaya, Z.Z. (2019). Dilbilimsel açıdan yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yaptıkları çeviri hataları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2280-2293. <https://doi.org/10.33206/mjss.515082>
- Sparks, R. L., Patton, J. O. N., Ganschow, L., & Humbach, N. (2009). Long-term relationships among early first language skills, second language aptitude, second language affect, and later second language proficiency. *Applied Psycholinguistics*, 30(4), 725-755. <https://doi.org/10.1017/S0142716409990077>.
- Stockard, J., & Engelmann, K. (2010). The development of early academic success: The impact of direct instruction's reading mastery. *Journal of Behavior Assessment and Intervention in Children*, 1(1), 2-22.
- Şahin, F. ve Çakır, R. (2018). Çoklu ortam materyallerinin okuma-yazma güçlüğü çeken öğrencilerin okuma- yazma becerileri üzerinde etkisi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 7(2), 75-90.
- Tanrıkulu, L. ve Koyuncu, A. (2020). Erken yaşta yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuk şarkılarının değerler öğretiminde kullanımı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (2), 221-230.
- Tanrıverdi, T. ve Öztürk, E. (2019). Öğrencilerin kelime hazinelerinin geliştirilmesinde işbirlikli öğrenme yönteminin yeri. *Journal of Social Sciences And Education*, 2(1), 93-120.
- Taş, M. A. (2017). *Kültürel değerler, psikolojik sermaye ve kariyer uyum yeteneği ilişkisine dair bir saha araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur, Türkiye.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

- Tiryaki, E.N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde öğrencilerin metin oluşturma becerilerinin ve sorunlarının belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21-32.
- Topbaş, S. (1998). *Türkçe Öğretimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1066, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 587.
- Toprak, A. (2019). Türk kültüründe misafirperverlik ve sofr açmak/sofra çekmek (Samsun örneği). *Mecmua*, 7, 74-81.
- Topuzkanamış, E. (2018). Osmanlı dönemi ilk modern iptidaiye ve rüştiye programlarında Türkçe eğitimi: 1891 yılı örneği. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 43(1), 247,280.
- Tosun, C. (2006). Yabancı dille eğitim sorunu. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2(1), 28-42.
- Tunagür, M. ve Kardaş, M. (2021). A study on the Turkish learning experiences of Syrian students (aims and problems in the process). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 120-136.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirmesi. *International Journal of Turkish Literature Culture Education*, 7(7/4), 2464-2479.
- Ulusoy, K. (2010). Değer eğitimi: Davranışçı ve yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan tarih programlarında değer aktarımı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 32-51.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Usta, İ. (2012). Dört temel dil becerisi ve Arapça öğretimindeki katkıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(2), 317-326.
- Ungan, S. ve Buçan, B. (2022). 2019 Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık ve üretkenlik becerilerine teşvik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 46-64.
- Unsworth, S., Persson, L., Prins, T., & De Bot, K. (2015). An investigation of factors affecting early foreign language learning in the Netherlands. *Applied linguistics*, 36(5), 527-548.
- Uzun, S. (2022). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında Türk millî kültür öğeleri ile kültür aktarımının tespiti ve değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi TÖMER ders kitapları)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Giresun, Türkiye.
- Ünal, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Veugelers, W., & Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching*, 9(4), 377-389.

- Wei, Q., Siriyothin, P., & Lian, A. P. (2018). Improving Chinese university EFL students' speaking skills through digital storytelling. *Suranaree Journal of Social Science*, 12(2), 47-68.
- Wenzlhuemer, R. (2010). Globalization, communication and the concept of space in global history. *Historical Social Research/ Historische Sozialforschung*, 35(1) 19-47.
- Willemsse, M., Lunenberg, M., & Korthagen, F. (2005). Values in education: A challenge for teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 21(2), 205-217.
- Yalçınkaya, F., Muluk, N. B. ve Şahin, S. (2009). Effects of listening ability on speaking, writing and reading skills of children who were suspected of auditory processing difficulty. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 73(8), 1137-1142.
- Yılmaz, F. ve Çetinkaya, E. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(2), 121-137.
- Yılmaz, F. ve Temiz, Ç. (2015). İsim hâl eklerinin yabancı öğrencilere etkinliklerle öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 36, 139-155.
- Yılmaz, H. (2021). Teknoloji ve yabancılar Türkçe öğretimi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 233-248.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (10.baskı). Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Yu, E. (2011). *Türkiye'de kültür öğretimi temelinde yabancı dil olarak Korece öğretimi ve kültürlerarası uzmanlık* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Zeyrek, S. (2020). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3 (2), 165-186.
- Zhang, Y. (2009). An experimental study of the effects of listening on speaking for college students. *English Language Teaching*, 2(3), 194-204.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 04.10.2024

Toplantı Sayısı : 19

Karar Sayısı : 249

249- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Doç.Dr.Zeynep Zeliha SONKAYA'nın danışmanlığını yaptığı Öykü UZUN'un "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Odaklı Değerler Eğitimi" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili 26.07.2024 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Doç.Dr.Zeynep Zeliha SONKAYA'nın danışmanlığını yaptığı Öykü UZUN'un "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Odaklı Değerler Eğitimi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının etik kurul iznine tabi olmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

**ASLININ AYNIĞIR
04/10/2024**

**Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı**

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Metin Odaklı Değerler Eğitimi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) « Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler » (2) « Kaynaklar » (3) « Doğrudan alıntılar » ve (4) « Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinler gibi kaynaklar » dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin raporda elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	28-Eyl-2024, 10.20 +03
Gönderim Numarası	2468047500
Sayfa Sayısı	84
Sözcük Sayısı	25554
Karakter Sayısı	
Benzerlik Oranı	%9
Savunma Tarihi	03.09.24

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitü’ye teslim ettiğimi, tezimin %9’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %3’ten fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Öykü UZUN

Tarih: 01.10.2024

İmza:

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı-Soyadı: Öykü UZUN

E-posta Adresi:

İş Deneyimi:

Ünvan	Görev Yeri	Yıl
Türkçe Öğretmeni	TED Ankara Koleji	2013-...

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/ Program	Üniversite	Yıl
			2011-2013 /
	Türkçenin Eğitimi	Ankara	2022-2024 (Af
Yüksek Lisans	Tezli Yüksek Lisans	Üniversitesi	yoluyla eğitime geri dönme)
	Türkçe	Başkent	
Lisans	Öğretmenliği	Üniversitesi	2007-2011

Yayınlar: